

Golden State Realty

JASSI GILL
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292

Refinance Now

@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067

CA DRE Lic.#01180969



CA DRE#00966763

Law Office of M Vivek Malik

Toll free no 866-424-4000

www.usa.immigrationlaw.com



M Vivek Malik

ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
Help FAMILIES REUNITE in the US
Our Global & Nationwide Services in the
field of U.S. Immigration & Nationality law

Business immigration & worksite compliance

Family & general immigration
Naturalization & citizenship
Removal defense & waivers

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰੋ



Certified
Insurance
Agent

Global Green
INSURANCE AGENCY



Gurdar Singh Mann

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ:510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587



Gurcharan Singh Mann

Twenty-Third Year of Publication

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 23, Issue 39, September 24, 2022

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਮੋਹਰ

ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ) ਐਕਟ-2014 ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ) ਐਕਟ-2014 ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਕੋਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਾਬਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-1925 ਅਤੇ ਦਿ ਸਟੇਟ ਰੀਆਰਗੇਨੇਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ-1956, ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਐਕਟ-1966 ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਸੂਬਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਐਕਟ-1957 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈ



ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ, ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਫੈਸਲਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹੈ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-1925 ਤਹਿਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪੁਆਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਤੇ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜੇਵਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 26 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਖਿਲਾਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਪ੍ਰਬੰਧਕ) ਐਕਟ-2014 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤਮਾਮ ਫੈਸਲੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਸੂਬਾਈ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰੀ 'ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਆਫ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸਿਟੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੂਲਜ਼-2022' ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਇਕੱਠੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਉਣਗੀਆਂ ਜਿਥੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ-2020 ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਨਿਯਮਾਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Harmit Toor

Your Realtor® For Life!



Help you Buy or Sell:

- ◆ Residential Property
- ◆ Commercial property
- ◆ Business Opportunity

Financing:

- ◆ Residential Loans
- ◆ Commercial Loans
- ◆ SBA Loans

Commercial Leasing

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate



Ph: 925-202-7027

HDtoor@gmail.com

WWW.BayEastBrokers.Com



Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਵਾਹਾਗੇ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਤੀ
ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

- | | | |
|---|---|--|
| <p>Items Serving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • All kinds of Sweets • Snacks & Food • Chaat & Tikki Stall • Pani Pooari Stall • Bhel Pooari / Pav Bhaji • Falooda Kullfi | <p>Catering Services:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wedding Ceremonies • Receptions • Birthday Parties • Religious Gatherings • Corporate Events • Picnics / Bar-b-que | <p>Additional Services:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warmers • Chaffing Dishes • China & Silverware • Linen Rental • Waiters & Bartenders |
|---|---|--|

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Raja Sweets & Indian Cuisine
31552 Alvarado Blvd, Union City CA 94087
Ph: (510) 488-9130 Fax: (510) 488-9111

Call Malkhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

17 years of
experience



Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance



Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330

Phone: 209 636 0880



XPRESSCARGO

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ



ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

‘ਆਪ’ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜੋਖੇ ’ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜੋਖੇ ਵਿਚ ਗਿਣਾਈਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਉਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਣਗੇ।



‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ’ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਖਾਏ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਜਨਤਕ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਠੇਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ 1500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 600 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਦੇ ਨਾਂ ’ਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ’ਤੇ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਈ: ਭਾਜਪਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ’ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਪਨੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੀਹ ’ਤੇ ਲਿਆਵਾਂਗੇ: ਚੀਮਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਰੋਣੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕਿਸਾਨ ਮੇਲੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਹੈ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੋਨਾ ਉਗਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੀਹ ’ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ’ਚ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜਦੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਤਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ। ਉੱਧਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੱਤੰਗ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਆਈ ਉਡਾਣ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ 1050

ਗੁਆਮ ਸੈਨਾ ਬਰਾਮਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਥਾਨਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ ਉਡਾਣ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ 1050 ਗੁਆਮ ਸੈਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ 54 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਪਾਈਸ ਜੈੱਟ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਹ ਉਡਾਣ ਸਵੇਰੇ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੈਣ ’ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦੋ ਪੈਕਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਜੋ ਕਾਲੀ ਟੇਪ ਨਾਲ ਲਪੇਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ 9 ਬਿਸਕੁਟ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ 1050 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ।

ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ

ਪਟਿਆਲਾ: ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ’ਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਹੋਈ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਧੀਨ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ’ਚ ਬੰਦ ਗਾਇਕ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਅਪੀਲ ’ਤੇ ਰਾਹਤ ਤਾਂ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਰਿਹਾਈ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 19 ਸਤੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਿੰਦੀ ਉਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 13 ਲੱਖ ’ਚ ਕਲਾਕਾਰ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਸੇ ਮੋੜੇ ਗਏ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲੇਰ ਦੇ ਭਰਾ ਸਮਸ਼ੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ’ਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਸਮਸ਼ੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ 2004 ’ਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ‘ਬੇਕਸੂਰ’ ਵੀ ਗਰਦਾਨਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਟਰਾਇਲ ’ਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਏ। ਪਰ ਮੁੱਦਈ ਧਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ’ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 2018 ’ਚ ਦਲੇਰ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੁਲਾਈ 2022 ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ



ਵਾਲਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੁੜ ਗਠਨ ਲਈ ਫੜੀ ਸਰਗਰਮੀ

ਬਾਗੀ ਸੁਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ’ਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੁੜ ਗਠਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਨਿਗਰਾਨ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਗੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਦਾਖਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਅਤੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦੜ ਮੁੱਖ ਸੂਬਾਈ ਨਿਗਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ, ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਸੂਬਾ ਨਿਗਰਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਬਜਰਵਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸ਼ਹਿਰੀ), ਲਖਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਲੋਧੀਨੰਗਲ ਤੇ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ), ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਗਰਗ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ, ਜਨਮੋਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਮੋਗਾ, ਮਹੇਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਰੋਪੜ, ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ (ਦਿਹਾਤੀ), ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਨੂੰ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬੜੀਆ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੰਨਾ, ਪਰਮਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੰਟੀ ਰੋਮਾਣਾ ਤੇ ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੋਜ਼ੀ ਬਰਕੰਦੀ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ ਤੇ ਨੁਸਰਤ ਇਕਰਾਮ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਮਾਲੋਰਕੋਟਲਾ, ਵਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਬਾਈ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ, ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਤੇ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਢੀ ਮੁਹਿੰਮ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਰ ’ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ, ਡਰੱਗ ਮਨੀ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ’ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਈ ਮਸ਼ਕੂਕ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ’ਚ ਲਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 28 ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ (ਸੀ.ਏ.ਐਸ.ਓ.) ਚਲਾਈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਚੱਖਿਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ’ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਖੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸੂਬੇ ਭਰ ’ਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3

ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ./ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 227 ਪਛਾਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਟਸਪੋਟਸ ’ਤੇ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਰੇਕ ਨਿਵਾਸੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।” ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ’ਤੇ

ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 11 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ

ਸੰਗਰੂਰ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ’ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਚ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ‘ਕਾਸਕੋ’ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ 11 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਡੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣ, ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਰਮ ਰੁਖ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family looking for a well-settled Jatt Sikh boy for their 29/5'6", RN, BSN, USA citizen daughter. A boy on study visa or H1B visa holder can also be considered. Please contact us at: Whatapp (1)-224-361-1456

37-40

Jatt Sikh family looking for a USA citizen equal qualification boy for their smart and beautiful girl, October 1990 born, 5' 4". B.Sc Nursing (NCLEX) NY RN passed. Presently working as RN in Government Health sector in Punjab. Family currently residing at Moga, Punjab and very soon moving to USA. Contact us at: 1 (414) 574-1313 USA or 91 9417931388 India

34-37

A Sikh Hundal family seeking a suitable, well educated, well settled boy from USA or Canada for their 32 years old, daughter, height 5-3", smart, well educated knowing both cultures very well. She did Bachelor of Dental Surgery, Master degree Epidemiology from UNSW Sydney, Australia, Currently working as a Research Fellow with Bill and Malinda Gates Foundation, in collaboration World Health Organization, Public Health Foundation. Previously in Australia worked as Health Officer .Father B.Tech. (GNE, Ludh. retired from Government job). Family currently residing in Chandigarh and owns rural and urban agriculture land. Contact us at: ranjitsingh56@yahoo.com or 1+905-866-6091 Canada 91+896-869-7166.

29-32

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 34 years, 5' 4" daughter. Master of Business Administration, Marketing, Food media. Permanent Resident of Canada. Mother retired govt. Principal, Brother Sarpanch of village & now preparing for MLA Election, urban and rural property. Boy wanted from jatt sikh family only. Contact us at: +1 4373328422 or E-mail at: puneetasra17october@gmail.com

29-32

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਉਮਰ 47 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6'1" ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ, ਸਥਾਪਿਤ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਖਾਨਦਾਨੀ ਲੜਕੇ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਲੜਕੀ (ਉਮਰ 39-42 ਸਾਲ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 484-219-4922 or E-mail at baljitrandhawa0001@gmail.com

39-42

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 40 ਸਾਲਾ, 5'8" ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ, ਆਪਣਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਚਲਾਉਂਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ) ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਲੜਕੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਲੰਬਸ ਜਾਰਜੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 205-799-2350 ਜਾਂ 762-332-2936

37-40

Ravidasia Sikh family looking for a well educated, USA citizen or permanent resident girl for their turbaned son, 1993 born, 5' 10", Canadian permanent resident. Younger sister is in Canada and older sister is US citizen and living in Wisconsin. Please send biodata at: knavm1993@gmail.com

37-40

Looking for suitable match for 42, 6", clean shaven Jatt Sikh Neuro-surgeon boy, working in Chicago. Divorcee, one daughter custody with mother. Contact us at: 917-238-3060

35----

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 1993 born, 5' 11", Canadian PR son. Currently working as a software engineer after completing his Masters in Electrical Engineering from university in USA (USA Green Card applied). Family is well educated and has urban and rural property (parents reside in Ludhiana). Please contact us at: +12488540003 or email: jpsandhu17@gmail.com

33-36

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਗੈਲਰੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ

ਸਰੀ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੈਲਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕੀਤੀ, ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੱਮੇ, ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ, ਜੂਹ ਬੰਦੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਜੋ ਉਘੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੱਤਰੇ ਹਨ, ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5.30 ਵਜੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ 40 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਵਿਚ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਣਾਏ ਇਹ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ



ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬਘਰ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵੀ 2020 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਚਿੱਤਰਿਆ ਹੈ।

ਅਲਾਸਕਾ: ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਨੇ ਜਨ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ

ਅਲਾਸਕਾ: ਇੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਆਏ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਤੁਫਾਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਨੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਉਚਾਈ 10 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ



ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਗੋਲੋਵਿਨ, ਅਲਾਸਕਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੈਦਰ ਸਰਵਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਫਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਅਲਾਸਕਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ

ਚਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੈਦਰ ਸਰਵਿਸ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਕਾਰਨ ਤੱਟੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਹੁਸਨ ਬੱਗਾ ਲੜੋਆ

ਸਿਆਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਸਿਆਟਲ: ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ (85) ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੈਂਟ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਨਾਟ ਵਿਚ ਵੀਰਵਾਰ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 11 ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਚੈਨਟਨ ਵਿਖੇ ਸੁਖਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ 3 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤੀ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ, ਧੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੁੱਤਰ ਵੀਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਆ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੀ ਨੇਕ ਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਔਰਤ ਦੱਸਿਆ।



ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਵਿਕਾਊ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ

I-80 'ਤੇ 'ਟੂ ਵੇਅ' ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਵਿਕਾਊ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ

ਫੋਨ: 815-603-5877

ਪਰਾਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਾਂਹ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਮੋਰਚਾ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਕੇਂਦਰ ਜਵਾਬ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਾ ਬਾਇਓ ਡੀ ਕੰਪੋਜ਼ਰ ਦਾ 5000 ਏਕੜ ਵਿਚ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਲਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਅਪਣਾਏ ਰੁਖ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਸੀਲਾ ਵਰਤੋਗੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਗੋਪਾਲ ਰਾਏ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ ਕੰਪੋਜ਼ਰ ਉਹ ਵਿਧੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪਰਾਲੀ ਛਿੜਕਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾਂ ਜਲਾਏ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਾਂਗੇ: ਆਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਐਡੀਬਲਜ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ ਵੱਲੋਂ ਪਟਿਆਲਾ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਚੁਕਾਈ ਲਈ 135 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਤਹਿਤ ਜਾਗਰੂਕ ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਦਾਂ ਉਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨਾ ਸਾੜਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਸੰਦ ਵੀ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਹੁਕਮ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੀ. ਕੇ. ਜੰਜੂਆ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ 24 ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ 26 ਹਜ਼ਾਰ 454 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਭਾਗ (ਪੁਲਿਸ), ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ (ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ), ਸਿਹਤ, ਬਿਜਲੀ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਦੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ



ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵੈ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ



ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ 60 ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵੀ ਲਿਆਉਣੇ ਸਨ, ਪਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ

ਧਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 60 ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾਉਣ।

ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਪਰਤ ਸਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਲਡ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੋਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਠ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਲਿਆ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੌਂਪਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਫਗਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਗਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸਿੱਖ ਕਈ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਭਾਰਤ ਲਿਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਸਾਨ ਕਿਸਤਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲਣਗੇ 'ਐਗਰੀਜ਼ੇਨ' ਦੇ ਔਜਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਸਾਨ ਕਿਸਤਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਔਜਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ 'ਐਗਰੀਜ਼ੇਨ' ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੀ.ਐਸ.ਏ. ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਐਗਰੀਜ਼ੇਨ' ਦੌਲਤਪੁਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਐਮ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਗੁਪਤਾ ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਕਿਸਤਾਂ 'ਤੇ ਔਜਾਰ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 72 ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 45 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਰਮ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ 45 ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਸਾਈ ਬਣੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਚੀਚਾ ਤੇ

ਵਣੀਏਕੇ ਦੇ 45 ਕਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੁਬਰੂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 28 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 12 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਟੀਮਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਚੀਚਾ ਤੇ ਵਣੀਏਕੇ ਦੇ 45 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 200 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਾਈ ਪਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਗ਼ੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਖਿਲਾਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਧਾਇਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ 'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗ ਲਿਆ ਹੈ। 'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਰਾਕੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਈ ਟਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਲਾਘਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 225 ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਦਰਾਕਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਜਵਾਬ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰੀਬ 325 ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 225 ਇਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਰਮਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮਗਰੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਡੀਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by A B Publication Inc.
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪੁੱਜੇ

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ): ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਰਦਾਰ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (84) ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪਤਨੀ ਸੰਤੀ ਬੈਂਸ, ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਧੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ, ਦੋਹਰੇ-ਦੋਹਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਦਾਰ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਰਿਵਰ ਵੈਲੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇੰਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਜੈਰੀ ਬਰਾਊਨ, ਕਾਂਗਰਸਮੈਂ, ਕਾਉਂਟੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ, ਯੂਬਾ ਤੇ ਯੋਲੋ ਕਾਉਂਟੀ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਮੇਅਰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਮੇਅਰ ਲੈਬਰੇਪ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ



ਸਿੰਘ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਾ ਦਲ, ਜੰਗ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੈਨੇਡਾ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯੋਗੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾ ਈਸਟ

ਕੋਸਟ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੱਟ, ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਨਿੱਬਰ ਬੁਦਰਜ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਟੱਟ, ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ, ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੇਰਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਭੰਗੂ, ਪੌਲ ਰਾਮ, ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ, ਰੋਣਕ ਸਿੰਘ ਐਲ.ਏ., ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅਬਲੋਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੱਲਾ ਬੇਦੀਆਂ ਆਦਿ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਇਰਾ ਬਿਉਨਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬੈਂਸ ਬਾਨੀ ਸਨ, ਵਿਚ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੈਂਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪਲੈਕ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬੜੀ ਸਾਦਗੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮਹਾਨ ਦਾਨੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਬੈਂਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਸੋਗ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੜ੍ਹੇ।

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਖੁਰਦ (ਨੇੜੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਇਰਾ ਬਿਉਨਾ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕੱਢਣ ਦੀ ਰੀਤ ਤੋਰੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਰਤਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕਸਰ ਸੰਪਰਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਯੋਗੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਰੰਭੀ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 14 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਦਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀਅਲ ਰਾਊਂਡ ਟੇਬਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ।

ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਨੇ ਲਈ ਸੰਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਮਾਨਸਾ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਨਿਗੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੰਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਕਾਊਂਟ ਤੋਂ ਪੋਸਟ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਦੀਪ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਜੱਗੂ ਅਤੇ ਗੋਲਡੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਸਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਰਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਰੇਂਦਰ ਤੋਮਰ ਤੇ ਕਿਰਨ ਰਿਜਿਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਆਲੀਵਾਲ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਮਿੱਤਲ, ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਰਾਣੀ ਸੋਢੀ, ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧੀ ਬੀਬਾ ਜਯਾ ਇੰਦਰ ਕੌਰ, ਨਿਰਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸੈਨੋ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਰਸਮੀ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੇਪੀ ਨੱਡਾ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ) ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਲੜੀਆਂ ਸਨ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ) ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਲੜੀਆਂ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 150 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ 150 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਗਸਟੇ ਤਾਨੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਹੇਠ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਤਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 247 ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਰਜ਼ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਜ਼ਖਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਮੌਤ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਓਂਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਿਲਟਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਤਵਿੰਦਰ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਮੰਤਰੀ ਜਯੋਤਿਰਦਿਤਿਆ ਸਿੰਧੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਫਰੈਂਕਫਰਟ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਉਡਾਣ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਫਰੈਂਕਫਰਟ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ।

ਸਿੰਘ (28) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਣੇ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਵਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈਮਿਲਟਨ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਦੋਸਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਤਵਿੰਦਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਮਕੇ ਆਟੋ ਰਿਪੇਅਰਜ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ (ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ) ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਮੌਕਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਬਿਜਲੀ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਬਣਾ

ਕੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੁਬਾਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਕਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪੂਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਘੜ ਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਬੈੱਥ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖਾਕ

ਲੰਡਨ: ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਬੈੱਥ ਦੋਇਮ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪੂਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੈਸਟਮਿਨਸਟਰ ਐਬੇ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਕਿੰਗ ਜੌਰਜ 6 ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਚੈਪਲ ਵਿਚ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਫਿਲਿਪ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਨੇੜੇ ਹੀ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਿਊਕ ਆਫ ਐਡਿਨਬਰਗ ਪ੍ਰਿੰਸ ਫਿਲਿਪ ਦਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 96 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 70 ਸਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

- | | | | |
|--|--|--|---|
| (ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|--|--|---|

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜ਼ੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਇਥੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਿੱਖ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੌਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮੂਹਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰਤਾ ਮੁੜ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ



ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ 'ਆਪ' ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਇਕ ਆਦੇਸ਼

'ਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹ (ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ) ਖੁਦ ਵਫ਼ਦ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਨਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ ਉਠੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ, ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਮੰਗ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ, ਸੇਵਾਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ



ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਹਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1999 ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, 2000 ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, 2008 ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ, 2015 ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਅਤੇ 2017 ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਮਰਹੂਮ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਹਿਬਲ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ



ਬਰਗਾੜੀ: ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਬਹਿਬਲ ਮੋਰਚਾ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਰ-ਪਾਰ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਬਹਿਬਲ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚਾ ਦੇ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਸਾਂਝੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਮਸਜਿਦ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ

ਜਲੰਧਰ: ਪਿੰਡ ਬੁੱਟਰਾਂ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਸਾਂਝੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਸਜਿਦ ਇਮਾਮ ਨਾਸਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬੁੱਟਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਇਥੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਰੱਖ ਗਏ ਸਨ। ਮਸਜਿਦ ਇਮਾਮ ਨਾਸਿਰ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਮਸਜਿਦ ਇਮਾਮ ਨਾਸਿਰ ਤੋਂ ਮੌਲਾਨਾ ਅਦਨਾਨ ਜਮਾਈ, ਮੌਲਾਨਾ ਸਮਾਦ, ਮੁਹੰਮਦ ਕਲੀਮ ਸਿੰਦੀਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ 1938 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਪੁਰਾਤਨ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਵਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਰਦੂ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਇਮਾਮ ਨਾਸਿਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣ ਲਈ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਉਪਰੰਤ ਤਿੱਖਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਐਲਾਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਇਥੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਹਾਲੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਲਾਪਤਾ 328 ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਾਨ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਨੇੜੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਵਾਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਮਤੌਂ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ

ਕੋਹਿਨੂਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਖਾਲਸਈ ਵਿਰਾਸਤ ਕਰਾਰ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ, ਇਸ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਜਗਨਨਾਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਉੱਤੇ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਕੌਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਕੌਮੀ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਵੇ।

ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਲੱਦਾਖ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਚੀਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗਨੀਵੀਰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ



ਫਰੀਦਕੋਟ: ਇਥੇ ਜਰਮਨ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅੱਸੂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਹ ਸਬੰਧੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਗਰੋਂ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਵੀ ਚੱਲੀਆਂ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੰਸਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਸਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੱਗਾਂ ਲੱਭ ਗਈਆਂ। ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਕੌਰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤੁਰਤ ਜਾਂਚ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਲੜਾਈ: ਜਥੇਦਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲੈਣ ਲਈ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗੋਲਕ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਵੱਲੋਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਜਰਮਨ ਕਲੋਨੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ

ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਮਸਲੇ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਬਿਤ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 11 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।



ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਮੰਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਈ.ਡੀ. ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਵਫਦ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੱਜ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵਫਦ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ 11 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੱਢਾ, ਰਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਬੁੱਧ ਰਾਮ, ਕੁਲਵੰਤ ਪੰਡੋਰੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਰਾਜ, ਰਜਨੀਸ਼ ਦਹੀਆ, ਰੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ, ਸੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ ਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ 'ਆਪ'

ਕਾਂਗਰਸ-ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਰਹੇ: ਚੀਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਡੋਗਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਵੱਈਏ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬੀ-ਟੀਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਹੈ।

ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ 'ਆਪ': ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹਾਰਸ ਟਰੇਡਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਵਿਰੁੱਧ ਨੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਰੀਬ 35 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਉਹ ਸਿਰਫ 10 ਨੂੰ ਹੀ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਤਾਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮੂਹ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਤਹਿਤ ਕਰਨਾਟਕ, ਗੋਆ, ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਡੋਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋੜੀ ਵੀ ਸਨ, ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਸੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ 35 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕੀਤਾ: ਖੱਟਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਆਰਡਰ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਫਦ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਮਿਲੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੇ ਲੰਪੀ ਸਕਿਨ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

'ਪਾਣੀ ਮਸਲਾ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਹੋਵੇ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਸਥਾਨਕ ਇੰਡੀਆ ਕਬਾਬ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਪੀਸੀਏ) ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਸਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ 2005 ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੋਸ਼ਾਂ

ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ ਦਾ ਗੀਤ 'ਪੰਜ-ਆਬ' ਰਿਲੀਜ਼

ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ

ਅਨਾਥ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਅੱਖ ਨਮ ਹੋ ਗਈ। ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਚਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਥੇ ਗਾਇਕ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ, ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਮਿੱਕੀ ਸਰਾਂ, ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ

ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਗੀਤ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਹਰਜੋਤ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਜਲਦ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੀਸੀਏ ਨੇ ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ ਇੰਡੀਆ ਕਬਾਬ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸੁਆਇਸਟ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਅਮਿੱਟ ਪੈਤਾ ਛੱਡਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੰਗਰਾਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ



ਵਿਚ ਲੰਡਵੰਦਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸਲਾਹਿਆ। ਡਾ. ਹਰਕੇਸ਼ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ



ਖੁਬ ਰੌਣਕ ਲਾਈ। ਸਾਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਢੋਲਕ 'ਤੇ ਸਾਥ ਉੱਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗੀਤ "ਪੰਜ-ਆਬ" ਦਾ ਨਿੱਬੜਿਆ। -ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ: ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 2024 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਕੱਲੇ ਲੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਥਾਂ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਲੜੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 'ਮਧੋਲਣ' ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।



ਆਪ ਸੁਪਰੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਗਾਮੀ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਖੋਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਥੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਵੇਲਡੋਰਮ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਦੂਜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਪਲੇਨੇ ਕੌਮੀ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ

ਅਹਿਦ ਲਿਆ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨੌਬਰ ਇਕ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ

ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸਹਿ-ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੂਬਾਈ ਸਹਿ-ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 'ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਵਧਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।' ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਗਾਮੀ ਗੁਜਰਾਤ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਧਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਕਦਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਕਿ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਿਰੇਨ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਈ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਆਪ' ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਵਰੇਜ ਨਾ ਦੇਣ। ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ

ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ।' ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਭ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਕਰੀਨਸ਼ੋਟ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ/ਈ.ਡੀ. ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ।

ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ: ਇਹ ਸਮਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਨਹੀਂ...

ਸਮਰਕੰਦ (ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ): ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭੋਜਨ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਈਧਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹਨ।



ਉਹ ਇਥੇ ਸੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ (ਐਸ.ਸੀ.ਓ.) ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਤਿਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ (ਪੂਤਿਨ) ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।" ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਵੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਸਬੰਧੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।" ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈਆਂ

ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਤੇਲ, ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਖਾਦ ਸਣੇ ਹੋਰ ਰੂਸੀ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੇਸਿਪ ਤੱਈਪ ਅਰਦੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸੁਨਾਮੀ ਆਈ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਵਰਲਡ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਚਿਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 34.5 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ "ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।" ਵਰਲਡ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੇਵਿਡ ਬੀਜਲੇਅ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 7 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ ਉਤੇ ਹਨ।



ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 82 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 34 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਖਾਧ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 45 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 5 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ 'ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਦਰ' ਉਤੇ ਹਨ। ਡੇਵਿਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, "ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਸੁਨਾਮੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਟਕਰਾਅ, ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ

ਆਰਥਿਕ ਸਿੱਟਿਆਂ, ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ, ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧੀਆਂ ਤੇਲ, ਖਾਦ ਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ 7 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀਆਂ ਬੁਰ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਯੂਕਰੇਨ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਭੁੱਖ ਮਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਜੰਗਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ

ਮੁਕੇਰੀਆਂ: ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਛੁਡਾਈ ਮਹਿਤਾਬਪੁਰ ਪਿੰਡ ਅਧੀਨ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੈਂਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕੜਾਂ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਧੁੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਧਰਨੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਤਾਬਪੁਰ ਦੀ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੀ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫਿਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਅਨੁਮਾਨ ਘਟਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਫਿਚ ਰੇਟਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 7 ਫੀਸਦ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ 2022-23 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 7.8 ਫੀਸਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2024 ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 7.4 ਫੀਸਦ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟਾ ਕੇ 6.7 ਫੀਸਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਚ ਨੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਲੋਬਲ ਇਕਨੋਮਿਕ ਆਊਟਲੁਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰੈਲ-ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 13.5 ਫੀਸਦ ਸੀ, ਜੋ ਜੂਨ ਵਿਚ 18.5 ਫੀਸਦ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, "ਆਲਮੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ, ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਸਖਤ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਘਟਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਕੁਝ ਘਟੀ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖੁਰਾਕੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਜੋਖਮ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।" ਥੋਕ ਕੀਮਤ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ 12.41 ਫੀਸਦ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨਾਲ 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਪੂਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹਲਕੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 7 ਫੀਸਦ ਰਹੀ। ਅਪਰੈਲ-ਜੂਨ (ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ) ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਦਰ ਅਨੁਮਾਨਿਤ



13.5 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਫਿਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੁੰਡੀਜ਼ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਵਿਕਾਸ ਦਰ 2021 ਵਿਚ 8.3 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ 2022 ਵਿਚ 7.7 ਫੀਸਦੀ ਤੇ 2023 ਵਿਚ ਹੋਰ ਘਟ ਕੇ 5.2 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਮੁੰਡੀਜ਼ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ 8.8 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਸ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਪਰੈਲ 2022 ਤੋਂ ਮਾਰਚ 2023 (ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2023) ਤੱਕ 6.8 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਰੇਟਿੰਗਜ਼ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ (ਇੰਡ-ਰਾ) ਨੇ ਅੰਕੜਾ 6.9 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 'ਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 7.2 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਫਿਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੋਜਨ, ਈਧਨ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, 6 ਫੀਸਦ ਰਹੀ।

ਲਾਰੈਂਸ ਤੇ ਬੰਬੀਹਾ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਵਧਿਆ

ਮਾਨਸਾ: ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਤੇ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਘੱਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।



ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕ ਦੇ ਕਤਲ ਸਬੰਧੀ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਪਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਨੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਲਾਰੈਂਸ ਗੈਂਗ ਦੇ ਦੀਪਕ ਮੁੰਡੀ, ਕਪਿਲ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਰਾਜੇਂਦਰ ਜੋਕਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੈਂਗਵਾਰ ਛਿੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਤਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਸਤੈਦੀ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਨੀ ਅੱਖ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੰਬੀਹਾ ਤੇ ਲਾਰੈਂਸ ਗੈਂਗ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਵੇਲੇ ਭਿੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘਾਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਤੇ ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ 1.6 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 1.6 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 34 ਲੱਖ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਜੀਵਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਚਿਲਡਰਨਜ਼ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਫੰਡ (ਯੂਨੀਸੇਫ) ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ

ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਰੈਂਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਲੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਦੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬੀਹਾ ਗੈਂਗ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਾਰੈਂਸ ਤੇ ਜੱਗੂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ।

ਅਬਦੁੱਲਾ ਫਾਦਿਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਕੁਪੋਸ਼ਿਤ ਬੱਚੇ ਦਸਤ, ਡੇਂਗੂ ਬੁਖਾਰ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਾਦਿਲ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 528 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੁੱਕ ਆਊਟ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਹੋਏ ਕਥਿਤ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੁੱਕ ਆਊਟ ਸਰਕੂਲਰ (ਐਲ.ਓ.ਸੀ.) ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਫਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਐਲ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।



ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਐਲ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕੇ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ

ਬਚਾਅ ਲਈ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਤਫਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬੇ ਹਫਤੇ ਹੀ ਫਾਈਲ ਬਿਊਰੋ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਲ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਐਲ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਠੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਭੇਜਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਿਤ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਸਿੰਜਾਈ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨਾਗਪਾਲ ਐਕਸੀਅਨ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ), ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ
ਫਰੀਦਕੋਟ: ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸ਼ੂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਏ ਟੈਂਡਰ ਘਪਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਜੈਤੋ ਅਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੀਆਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀਆਂ ਲਈ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਸਬੰਧੀ ਟੈਂਡਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਅਮਲ 'ਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦੋਵੇਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੜਤਾਲ ਮਗਰੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਰਿਸ਼ੂ ਮਿੱਤਲ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਿਸ਼ੂ ਮਿੱਤਲ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਯੋਗੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੰਗਲਾ ਐਕਸੀਅਨ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਕਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਐਸ.ਡੀ.ਓ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ), ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਿਨ੍ਹਾ, ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਵਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਸੁਪਰਵਾਇਜ਼ਰ ਅਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਫਤੀਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੜ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਫਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਅਫਸਰ ਵੀ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਬੰਧੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਚੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।



ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ 117 ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਲੰਟੀਅਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ 117 ਵਲੰਟੀਅਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਲੰਟੀਅਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਉਪਰੰਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਚੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਹੀਦੀ ਸਾਕੇ

ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਤਾਬਚੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਜਾਣਗੇ।

ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਮੋਰਚਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸੰਪੰਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੋਠੀ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਸੈਕਟਰ-20 ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੋਠੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਕਾਨ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ-1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 18-ਏ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ-1944 ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਣੀ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਫਰਜ਼ੀ ਖਰੀਦ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਆਸ਼ੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਟੈਂਡਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਖਰੀਦ ਘੁਟਾਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸ਼ੂ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੈਂਡਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਖਰੀਦ 'ਚ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਘਪਲੇ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਉੱਠਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਟੈਂਡਰ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਧੌਤੀਵਾਲਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।



ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੌਤੀਵਾਲਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਘਪਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੱਕ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਰੱਖੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚੋਂ 1100-1200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਝੋਨਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ

ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਘਪਲਾ: ਚਾਰ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵੰਡੀ ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 'ਚ ਜਾਅਲਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਰ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਬਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਕਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਅ 'ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਪਿੱਛੇ ਕਰੀਬ 600 ਤੋਂ 700 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜੇਬ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਫਰਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਝੋਨਾ ਸਥਾਨਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫਰਜ਼ੀ ਖਰੀਦ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸ਼ੂ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਸਿੰਗਲਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2020-21 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 164 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਖਰੀਦ 202.82 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2019-20 ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 152 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਰੀਦ 163.82 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਲ 2018-19 ਵਿਚ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੈਦਾਵਾਰ 169 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ 169.16 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਸੀ।

ਅਗਨੀਵੀਰ ਭਰਤੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਆ ਯੂ-ਟਰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 'ਅਗਨੀਵੀਰ' ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੜ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਦੇ ਜ਼ੋਨਲ ਭਰਤੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਜੰਜੂਆ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਅਗਨੀਵੀਰ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਭਰਤੀ ਰੈਲੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗਿਲਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਰਤੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹੀ ਰਵੱਈਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਭਰਤੀ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਇਸ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਛਿੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਗਨੀਵੀਰ ਸਕੀਮ ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਅਗਨੀਵੀਰ ਸਕੀਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਵਾਨ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੌਰੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਹੈ।



ਅਗਨੀਵੀਰ ਸਕੀਮ ਖਿਲਾਫ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਗਨੀਵੀਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਲੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਨੀਵੀਰ ਭਰਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਭਰਤੀ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ 'ਅਗਨੀਪਥ ਸਕੀਮ'

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਰਤੀ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ: ਭਗਵੰਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਨੀਵੀਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਫਿੱਲ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤਹਿਤ ਭਰਤੀ ਰੈਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਰਤੀ ਰੈਲੀਆਂ 2022-23 ਦੇ ਤੈਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਫ਼ਾਉਣੀ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਭਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੀ.ਕੇ. ਜੰਜੂਆ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ) ਕੁਮਾਰ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸਿਵਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ 'ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ' ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਰੈਲੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭਰਤੀ ਰੈਲੀਆਂ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੁਢਲੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਰੈਲੀਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰੀਬ 12 ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਆਉਣਗੇ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਐਗਰੀ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ, ਆਟੋ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ, ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ

ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਪੰਪ ਅਤੇ ਵਾਲਵ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਕੇ.ਐਸ.ਬੀ. ਐਸ.ਈ. ਅਤੇ ਸੀ.ਓ. ਕੇ.ਜੀ.ਏ.ਏ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ (ਸੇਲਜ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਾਟਰ) ਫਿਲਿਪ ਸਟੋਰਚ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 23-24 ਫਰਵਰੀ, ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਮੇਲਨ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮਿਊਨਿਖ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਨਵੈਸਟ ਇਨ ਬਾਵਰੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ 350 ਕੰਪਨੀਆਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਐਗਰੀ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ, ਆਟੋ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ, ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਤੇ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਨਵੈਸਟ ਇਨ ਬਾਵਰੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਵਨ ਸਟਾਪ ਦਫਤਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਨਵੈਸਟ ਇਨ ਬਾਵਰੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ, ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸੌਖ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੰਗਲ-ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਨਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟ ਇਨ ਬਾਵਰੀਆ ਨੇ ਦੁਵੱਲੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ, ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ/ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਖੋਜ ਤੇ ਗੁਨਰ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਲਈ ਪੱਲਿਓਂ ਪੈਸੇ ਪਾ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਮਾਸਟਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਟੀਚਰਜ਼ ਫਰੰਟ ਨੇ ਖਦਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਮ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੱਖਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਤਹਿਤ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਮਿੱਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੀ.ਐਮ.ਡਬਲਿਊ. ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨਾਂਹ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਕਿਰਕਰੀ ਕਰਵਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਰਮਨੀ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਬੀ.ਐਮ.ਡਬਲਿਊ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੀ.ਐਮ.ਡਬਲਿਊ. ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।



ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਬੀ.ਐਮ.ਡਬਲਿਊ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟਸ ਯੂਨਿਟ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਉਕਤ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੂਸੇਵਾਲਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ...



ਮਾਨਸਾ: ਗੈਂਗਸਟਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਨੀ ਰਈਆ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਤੁਫਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੰਘੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿੰਘੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਾਜਪੁਰਾ 'ਚ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੀ ਰਈਆ ਤੇ ਤੁਫਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਬਿਸਨੇਸੀ ਗੈਂਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗੈਂਗ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੋਲ

ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ: ਸਿੰਘੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ, ਦੀਪਕ ਟੀਨੂੰ, ਕਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਅੰਕਿਤ ਸੇਰਸਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਸਿੱਮ ਕਾਰਡ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਕ ਫਿਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਸਿੱਮ ਕਾਰਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਕ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਈਆ ਤੇ ਤੁਫਾਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਾਨਸਾ 'ਚ ਰਹੇ। ਮਈ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਨਸਾ ਤੱਕ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਕਤਲ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਸਥਿਤ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੇ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬੀ.ਐਮ.ਡਬਲਿਊ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੂਨਿਟ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਘੇਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਲਤ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਕਸ ਘੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਖ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵੀ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਫੋਕੀ ਵਾਹ-ਵਾਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 24 ਸਤੰਬਰ 2022

ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-2014 ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੰਡਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 2014 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 50 ਤੋਂ ਉਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 8 ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਐਕਟ ਖਿਲਾਫ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ-1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-2014 ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਦੂਰ-ਰਸ ਅਸਰ ਪੈਣਗੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿਨੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਉਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਰਤੇ-ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸ-ਆਰਾਈਆਂ ਹਨ। ਬਹਿਸ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਰੀਵਿਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਧਰ, ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ, ਨਵਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਠਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਭਾਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌਣੇ ਮੁਢਾਦਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਥਾਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੀਡਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਫੰਡ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਉਤੇ ਡਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2014 ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਅਚਨਚੇਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਝ ਵੀ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਡਾ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੈਰ ਲਾਏ ਜਾਣ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਥ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ, ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਫਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਸੰਜੀਦਾ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਮਰ ਕੱਸ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ

ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕੀਤੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਹੈ।



ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਧਰਨੇ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 144 ਨੂੰ ਪੈਰਾ ਹੇਠ ਲਤਾੜਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਘੇਰੀ ਰੱਖੀ। ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ/ਹੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕੀਤੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੋਝੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੇ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਗਲੀ ਹੋਈ ਇਹ ਵਾਧੂ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਘੋਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਂਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਗਨਰੇਗਾ ਤਹਿਤ ਪੂਰਾ ਸਾਲ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਪ੍ਰਬੰਧ' ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਈ ਘੱਟ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਬੋਝੇ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਮਰਲੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ/ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧਨ ਵਿਗੁਣਾ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਗੀਆਂ ਮਾਇਕਰੋ-ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜ ਸਕਣ ਤੋਂ



ਅਸਮਰੱਥ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮਾਇਕਰੋ-ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੋਕੜ-ਜਾਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਭਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਰਾਂ ਚੜ੍ਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਸਰਵਜਨਕ ਜਨਤਕ ਵੱਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਸੋਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤਾਂ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡੀਪੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋਹਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਹਨ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲ ਹਨ ਤੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਹੋਰ। 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਜਿਹੇ ਲੋਕ-ਲਭਾਊ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਧਨਾਢਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼/ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭਨਾ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਤੱਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨਿਗੂਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ

ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਚੋਧਰੀਆਂ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੱਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ, ਬੁਢਾਪਾ ਅਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਮਰ ਦੀ ਹੱਦ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 55 ਸਾਲ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ 58 ਸਾਲ ਸਿੱਧੀ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਾਘੀਆਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗੋਤਮ ਅਡਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅਮੀਰ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਗਰੀਬ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ 'ਚ ਤਾਂ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਤੀਆਂ/ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਰਜੂਖਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਘੇਰੀ ਰੱਖੀ ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪੈਨਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ? ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਦੰਭ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ 'ਠੇਸ' ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਧਰਨੇ ਤੋਂ ਪਰਤਦਿਆਂ ਫਿਲੌਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਨਾ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਸੰਸਦੀ ਮਾਰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਵੱਲ ਵਧਣਗੀਆਂ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਆਗੂ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਭਵਿੱਖ ਭਰਦਾਨ ਦਾ!

ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ, ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਬੀਅ ਬੀਜੇ ਸੀ ਉੱਦਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਢਣੇ। ਬਿਅਦਬੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਗੋਲੂਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਵਾਲੇ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੇਸ਼ੀ 'ਦਲ' ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਉੱਕੜਣੇ। ਕਾਲੇ ਚੋਲੇ ਸੰਗਲ ਪੁਆਏ ਗਲੀ 'ਮੈਂਬਰ' ਦੇ, ਅੱਖੀਂ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੇ। ਰਿਹਾ ਜੇ 'ਭਰਦਾਨ' ਇਹੋ ਛੱਡੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨਾ, ਖਾਲੀ ਰਹਿਣੇ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਅੱਡਣੇ। ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਚੰਦ ਜਦ ਚੌਦੀ 'ਚ ਵੀ ਬਾਈ ਜਿਹਾ, ਜੀਅ-ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਨੇ ਫੇਰ ਉਦੋਂ 'ਡੋਲੇ' ਟੱਡਣੇ। ਕੌਮ-ਘਾਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਲਾਏ ਨਾ ਹੁਣ ਮੂੰਹ ਕੋਈ, 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ' ਰਾਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪੈਰ ਗੱਡਣੇ!

ਭਗਵਾ ਅਤਿਵਾਦ: ਸੰਘ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੌਣ ਬਣਾਏਗਾ?

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਕੁਨ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘੇ ਦਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਨਾਂਦੇਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ 'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਬੇਤੋਂ ਚਿਰ ਲਈ ਮੁੜ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਸਾਲ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਤੇ ਖਜਰੰਗ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਾਂਦੇਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਪਿਰ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ- 'ਉਹ ਹੁਣ ਖਾਮੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ'। ਸਿੱਧੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਰਕੁਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਲਈ' ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ'

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਕੁਨ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘੇ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੇ ਭਗਵਾ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਫਿਰ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਤਹਿਤ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਫੁੱਟਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘੇ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।



ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਕੁਨ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘੇ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਨਾਂਦੇਤ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਮੰਜ਼ਰ।



ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੇਗਾ। ਅਪਰਾਧੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ।"

ਇੱਕ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ। ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਵੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਕੇਸ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਖੁਰਾ ਨਹੀਂ ਨੱਪਿਆ। ਦਸੰਬਰ 2007 'ਚ ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਤੰਦ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ ਹੈ। 2006 ਅਤੇ 2008 ਦਰਮਿਆਨ ਪੰਜ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ- ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ (ਫਰਵਰੀ 2007), ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ (ਮਈ 2007), ਅਜਮੇਰ ਦਰਗਾਹ (ਅਕਤੂਬਰ 2007) ਅਤੇ ਮਾਲੋਗਾਓ 'ਚ ਦੋ ਕਾਂਡ (ਸਤੰਬਰ 2006 ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ 2008)- ਵਿਚ 119 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੁਰਾਗ ਲੱਗੇ। ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ 'ਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਸਮੇਤ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਘ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਐੱਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਹ ਹੋ ਗਈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।' ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗਦੀ ਇਕ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਹੋ ਗਏ, ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਉਸ ਲੈਪਟਾਪ ਸਮੇਤ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰਤ ਵੇਰਵੇ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਸਾਲ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਸਮੇਤ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਹਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਫਰਿਆਦ ਉੱਪਰ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।

'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਲਕਬ 2010 'ਚ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਜੋ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਦਬਾ ਲਈ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਖਾਸ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ 'ਸਖ਼ਤੀ' ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜੋ ਕਥਿਤ ਜਹਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4-5 ਅਪਰੈਲ 2006 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਜਕੋਂਡਵਰ ਦੇ ਨਾਂਦੇਤ ਸਥਿਤ ਘਰ 'ਚ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਚਾਨਕ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਕਾਰਕੁਨ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਪਾਨਸੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2003 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਨੀ ਅਤੇ 2004 'ਚ ਪੂਰਨਾ 'ਚ ਵੀ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਬ ਦਾ ਚੱਲ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਇਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵਧੀ। ਸੁਰਾਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈਆਂ। ਕੁਝ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਗਏ। ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਵਰਗੇ 'ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ' ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਬੇਪਰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਸੁਰਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਦਰਅਸਲ, ਉਹ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤ ਕੇ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ

ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਟਰ ਰੇਹਿਨੀ ਸਾਲਿਆਨ ਨੇ 2015 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਮਾਲੋਗਾਓ ਬੰਬ ਕਾਂਡ (2008) 'ਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਬਾਉ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਰਨਲ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਘ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਉੱਤਰੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ 'ਗਲਤ' ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਾਰਚ 2017 'ਚ ਐੱਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦਰਗਾਹ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਸਮੇਤ ਅੱਧੀ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ 'ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ' ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਪਰ 800 ਪੁਰਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ

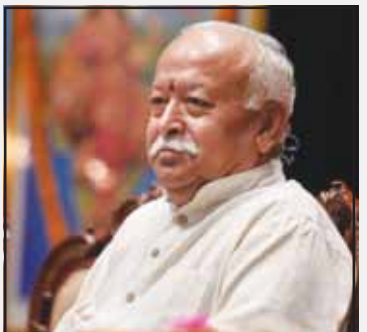
ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ, ਮਾਲੋਗਾਓ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 18 ਦਸੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ 2011 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ 'ਬੰਬ ਦਾ ਬਦਲਾ ਬੰਬ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਰਵਾਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੀਨਾ ਗੀਤਾ ਰਘੂਨਾਥ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨਾਲ ਜਨਵਰੀ 2012 ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ 2014 ਦਰਮਿਆਨ 9 ਘੰਟੇ 26 ਮਿੰਟ ਲੰਮੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਬਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ। ਆਖ਼ਰੀ ਦੋ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ- ਮੌਜੂਦਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਤੱਕ ਜੋ ਉਦੋਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਨ- ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਇਹ ਬਹੁਤ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।'

ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2005 ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੂਰਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਡਾਂਗਸ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਭਾਗਵਤ ਸੰਘ ਦੇ 'ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ' ਅਤੇ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਟੀਮ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਟੈਂਟ 'ਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।' ਇੰਦਰੇਸ਼ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਸੁਨੀਲ ਨਾਲ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹੋ।' ਅਸੀਮਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ, "ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ- 'ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰਦੇ



ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਜਿਸ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰੀ।



ਸਾਧਵੀ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਪੁਰੋਹਿਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।



'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਲਕਬ 2010 'ਚ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਜੋ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਦਬਾ ਲਈ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਖਾਸ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ 'ਸਖ਼ਤੀ' ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜੋ ਕਥਿਤ ਜਹਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘੇ ਦੀ ਕੌਣ ਸੁਣੇਗਾ? ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਮੁਸਰਫ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ' ਅਤੇ 'ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰੇ' ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਬਬੇਰੇ ਤੱਥਪੂਰਨ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅੱਗੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਤੱਥ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ 'ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ। ਸਿੱਧੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥ ਵੀ ਲੰਮੇ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ 'ਚ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾਤ ਜਾਂ ਆਰ.ਬੀ. ਸ਼੍ਰੀਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ' ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ

ਮੈਂ ਉਮਰ ਦਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਬੱਕਿਆ ਤੇ ਹਾਰਿਆ। ਨਾ ਹੀ ਹਤਾਸ਼, ਉਦਾਸ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼। ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਉਕਤਾਇਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਅਜੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਸਿਥੱਲ ਹੋਏ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਮੱਧਮ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਸੋਚ ਦੇ ਸਰਵਰ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮਰੀ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਛੱਪੜੀ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਤਾਰਨੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਪਤੰਗ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਏ। ਕੱਚੀ ਪੱਕੀ ਦੇ ਆੜੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿਲਲੱਗੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ। ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਹੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਚੋਗ ਪਾਉਣੀ ਏ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ-ਰੋਜ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨ ਦੇ ਬਿਰਖ 'ਤੇ ਉਗੀਆਂ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਂਗਣਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਧਰਾਤਲ ਨੂੰ ਗੋਡਣਾ ਏ ਸੰਵਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਦਮ, ਹੱਠ, ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਹੰਭਲੇ ਦੀ ਖਾਦ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਰੂਹ ਦੀ ਧਰਤ 'ਤੇ ਸੁਖਨ ਤੇ ਸੁਹਜ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਬਰ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਜਗਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਏ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਿੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਆਕਾਰ ਤੇ ਅਰਥ ਦੇਣੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਤਪੱਤ ਕਰਨਾ ਏ। ਸਮੁੱਚੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਲੇਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ 'ਵਾ ਸੰਗ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣਾ ਏ, ਇਸ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲਰਜਾਉਣਾ ਏ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ ਏ। ਵਗਦੀ ਪੌਣ ਦੇ ਪਰਾਂ 'ਤੇ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਉਕਰਨੇ ਨੇ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਮੁੱਦਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਿਜੜਿਆਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਚੋਹਲ-ਮੁਹਲ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਏ। ਬੋਟਾਂ ਨਾਲ ਲਾਡ ਲਡਾਉਣਿਆਂ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਏ ਅਤੇ ਉਸ ਅਲਹਾਮੀ ਪਲ ਨੂੰ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਏ ਜਦ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਬੋਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚੋਗ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਏ। ਸ਼ਾਮ-ਸਵੇਰੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫ਼ਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਪਾਠ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੂਹ-ਰੰਗਾ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਲੀਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਿਤਾਰਨਾ ਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂਦੇ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ ਬਣਨ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਏ। ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਣੀਆਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਰਨੀ ਏ ਅਤੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੁਰਬੱਧ ਕਰਨਾ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਉਗੀ ਕੁੱਤੜਣ ਨੂੰ ਮਿਠਾਸ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਏ, ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਟੁੱਟਭੱਜ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇਣੇ ਨੇ ਅਤੇ ਤਿੱਤਕ ਰਹੇ/ਗਏ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਜੀਵਤਾ ਤੇ ਸਦੀਵਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਨਿੰਗਰ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣਾ ਏ, ਪੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨਾ ਹੈ। ਆੜਾਂ ਵਿਚ ਵਗ ਰਹੀ ਰੱਤ ਨੂੰ ਨਿਚਮਲ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਏ ਅਤੇ ਵਾਹਣਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬਿਜਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ ਕਰਨੀ ਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਏ ਕੂੜ-ਕਬਾੜੇ ਨੂੰ ਹੁੰਝਣਾ ਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸਰੀਆਂ ਮਨਸੂਈ ਵਲਗਣਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ, ਇਸਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਧੁੱਪ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਜੋਗੀ ਵਾਲਾ ਹੋਕਰਾ ਲਾਉਣਾ ਏ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਣੇ ਨੇ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੋਰੇ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਰਕਿਆ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਅਜਿਹੀ ਇਬਾਰਤ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ ਏ ਜੋ ਕਦੇ ਇਬਾਦਤ ਬਣਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਸ਼ਬਦ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਤਾਂ ਪਾਲ ਹੀ ਸਕਦਾ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਏ। ਪਗਡੰਡੀ ਨੂੰ ਪੈਰੇ ਬਣਾਉਣਾ ਏ ਅਤੇ ਅਛੂਹ ਮੰਜਲਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵਨੀ

ਨੂੰ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦੇਣਾ ਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਦਕਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਸੰਕੀਰਤਨਾ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਉਡਾਣ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅੰਬਰ ਦੀ ਹਾਣੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਕੱਟੜਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਮਟੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ

ਵਰਣਮਾਲਾ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਕਾਮੇ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਮਹਿਕ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਲਿਖਣੀ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡਾਂ ਦੀ ਵਿਲਕਣੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਕਤਲ ਹੋਈਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਕੀਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੋਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਖ਼ ਨੂੰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਖੁੰਭਿਆ ਖੰਜਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਬੇਹੂਦਗੀ ਨੂੰ ਉਲਥਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ



ਪਤਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵਰਜਣਾ, ਦਰਅਸਲ ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੱਖਣੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਂਗਲਾ ਸੁਪਨਈ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਣਾ ਏ। ਸੂਹੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਏ। ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧਤ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਬਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਏ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਹਾਕ ਮਾਰਨੀ ਏ ਅਤੇ ਅਲਮਸਤੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਰੂਮਤਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਨ ਦੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਚੀਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚ ਦੀ ਰੱਕੜਤਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣਾ ਏ, ਵੱਤਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵਾਹੁਣਾ ਏ। ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਫਲ ਬੀਜਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੂੜ, ਕਪਟ, ਲਾਲਚ, ਕਮੀਨਗੀ ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਨਾਂ ਦੇ ਭੜੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦਿਆਈ ਭਰੇ ਬੋਹਲੀ ਦੀ ਸੁਗਾਤ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨੀ ਏ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਮਾਤਮੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਘਰ 'ਚ ਤਣੇ ਹੋਏ ਪਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਰੇ-ਲੀਰ ਕਰ ਕੇ ਧੁੱਪ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਬੰਦ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੀ ਰਾਜਦਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਏ। ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਉਗੀ ਹੋਈ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨਾ ਏ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਦਿਆਈ ਬਖਸ਼ਣੀ ਏ। ਘਰ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇਣੇ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰੁੱਸੇ ਹੋਏ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ, ਮੋਹ-ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਏ। ਤੁਰ ਗਏ ਪਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਧੋਣਾ ਵੀ ਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ

ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਜੇਹੀ ਕਰਮਯੋਗਣ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੂਹ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ, ਪਹਿਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁੱਧਲ ਉਡਾਉਣੀ ਹੈ। ਮੰਡ ਵਿਚ ਪਸੂ ਚਾਰਦਿਆਂ ਬਿਆਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਨੇ। ਢੀਮਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਅੰਬ ਦੇ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਅੰਬ ਤੋੜ ਕੇ ਚੂਪਣੇ ਨੇ। ਵਗਦੀ ਆੜ ਵਿਚੋਂ ਗੰਢੇ ਦੀ ਭੂਕ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਟ 'ਤੇ ਉਗੇ ਘਾਹ ਨਾਲ ਪੁੰਝ ਕੇ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਨੇ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣਾ ਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਬਿੜਾਏ ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੰਧ ਦੇ ਉਖੜੇ ਹੋਏ ਪਲੱਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਲਿਓੜਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਰਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਲਿਖਣੀ ਹੈ। ਬਾਪ ਦੀ ਪਾਟੀ ਪੱਗ ਵਿਚੋਂ ਝਾਕਦੀ ਜਟੂਰੀ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਆਈਆਂ ਵਿਚ ਝਾਕਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲੋਅ ਧਰਨੀ ਹੈ। ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਬੁੱਢੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਦ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਤੋਲ ਚੋਣਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੋਲਣਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨੀ ਹਾਸੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁੱਨਕਰੀ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅੰਬਰ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੂਸ-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਰੂਹ ਦੀ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਨਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਪੀਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹ-ਰੰਗਤਾ ਸੰਗ ਜੀਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁੜਕੇ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ

ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਤਿੱਤਕੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਰੋਹ ਦਾ ਹੋਕਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋਗੀ ਵਾਲੀ ਫੇਰੀ ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਵਰਗੀ ਲਲਕਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਚ ਧਰਨਾ ਏ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸੁਪਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਵਰਕਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਦੀ ਬੇਹੁਯਾਈ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ



ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਮੋਢਾ ਉਡੀਕਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰ, ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਰ ਗਏ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਫਾਤਿਹਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੱਗ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਣੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਉਣ ਜੋਗੇ ਪਲਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਰਮਯੋਗਤਾ ਵਿਚੋਂ ਉਗੇ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਹੁੰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਵਣਜ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੀਵਨ ਸਗੋਂ ਮਰ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਲਮਕਾਰੀ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖਣੇ ਨੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਲਮਕਾਰੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਨਿਮਾਣਾ ਜੇਹਾ ਕਰਮਵੇਤਾ ਬਣਨਾ ਏ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਬੇਮੁੱਖ ਹਾਂ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਣਵੰਡ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੱਤੜਤਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਮਾਯੂਸ ਹੋਏ ਵਕਤ ਨੂੰ ਸੰਦਲੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਏ। ਅੱਧ-ਖਿੜੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੜ ਕੇ ਮਹਿਕਾਂ ਤੇ ਰੰਗ ਵੰਡਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਗ ਦੀ ਵੈਰਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹਰਿਆਵਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਏ ਜਿਸਦੀ ਮੁੱਨਕਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਦਾ ਮੁਖਾਜੀ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਗਲਵੱਕੜੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਨੂੰ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਏ। ਸੁੰਨੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਜਗਾਉਣੇ ਨੇ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਤਰਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਉਮਰ ਹੀ ਬੀੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਆਖ਼ਰੀ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ। ਦਰਅਸਲ ਆਪੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਰਾਹੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ। ਆਪੇ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਸਾਥੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ

ਕਿੱਝ ਛੱਤੇ ਆ ਚੁਬਾਰੇ ਇਹ,
ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ
ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ ਆ ਕਿਨਾਰੇ ਅਸੀਂ,
ਬੋਝਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਉਠੋ ਆ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ
ਨਾਲ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਲੜੇ ਸਾਡੇ,
ਜੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਕਿਵੇਂ,
ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਧ ਕੇ
ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਜੇ ਹੋਏ,
ਸਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਕੀਹਨੇ ਲਾਈਆਂ ਮੱਲਮਾਂ ਤੇ
ਕੀਹਨੇ ਲੂਣ ਭੁੱਕੇ ਆ
ਸਾਹੋਤੋਆ ਕਹਾਣੀ ਫੱਟਾਂ,
ਮੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ,
ਛਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਪਏ ਸੀ
ਤੇਰੇ ਸਹਿਰ ਵੱਲ ਵੱਜੇ ਹੋਏ,
ਗੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਵਾਰ ਵਾਰ ਡਿੱਗ ਕਿਵੇਂ,
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778 863 2472

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੱਥੇ ਵਾਪਰੇ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੁਤਕਾ ਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂ-ਧੀ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬੀਬੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ (ਰੁਤਕਾ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਮੈਂਬਰ) ਪਤਨੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰੀਤਜੀਤ ਕੌਰ (55) ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਵਾਸੀ ਜੱਸੋ ਮਾਜਰਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਨੇ ਸੀਡਰ ਅਤੇ ਫਲੋਰਿਲ ਐਵੇਨਿਊ 'ਤੇ ਸਟਾਪ ਸਾਈਨ 'ਤੇ ਕਾਰ ਨਾ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਂਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਟੱਕਰ ਏਨੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ

ਅੱਗ ਵਿਚ ਝੁਲਸਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।



'ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ' ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇਵ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਯਾਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜਨਵਾਦੀ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਮਰਹੂਮ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇਵ ਦਰਦ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ 'ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ' ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼ਾਇਰਾਂ

ਏਦਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ। ਸ਼ਾਇਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਨਜ਼ਮ 'ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ' ਗਾ ਕੇ ਸਿਖਰ ਸਿਰਜਿਆ। ਜਸਵੰਤ ਧਾਪ



ਨੇ ਤਰੰਨੁਮ ਗਾਇਕੀ ਰਾਹੀਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਅਦਬੀ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਕਿਤਾ ਸਹਿਦੇਵ ਦੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਥਾਕਾਰ ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਜਿੱਥੇ ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਸਹਿਜਤਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਰ ਸੰਜੀਵੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ 'ਮਾਏ' ਨੀਂ ਪੜ੍ਹਾ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ' ਤਰੰਨੁਮ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਸੁਣਾਈ। ਗਾਇਕ ਮੱਖਣ ਭੈਣੀਵਾਲ ਨੇ 'ਨੀਲੀ ਛੱਤ ਵਾਲਾ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਝੂਠੇ ਮੂਠੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾਏ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਡਾ. ਮੋਹਨ ਬੋਗੋਵਾਲ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਜ, ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿੰਦਾ ਅਦਿ ਨੇ ਵੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ।

ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਯਾਕੂਬ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇਵ ਦਰਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਨਜ਼ਮਾਂ 'ਹਾਲ ਬੁਰੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਦਿਲਗੀਰਾਂ ਦੇ' ਅਤੇ 'ਕੁਝ ਮੈਂ ਮਿਟਾ ਕੇ ਵੇਖਾਂ, ਕੁਝ ਤੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਵੇਖੀਂ' ਗਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਕੀਤਾ। ਗੁਜ਼ਲਗੋ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੁਜ਼ਲ 'ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ,

ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਹਿਦੇਵ ਅਤੇ ਮੋਹਿਤ ਸਹਿਦੇਵ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਸੁਮ ਲਤਾ, ਕੋਮਲ ਸਹਿਦੇਵ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੂਨਮ ਸਰਮਾ, ਸ਼ਮੀ ਮਹਾਜਨ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਨਵਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।




Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION Motorcycle vs. Truck Collision	\$1.1 MILLION Burn Injury
\$8 MILLION Wrongful Death	\$1.1 MILLION Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision
\$5.25 MILLION Traumatic Brain Injury	*Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Offices in San Francisco and Union City



WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com
www.thebainsfirm.com

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H
(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

<p>SAME DAY ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।</p>	<p>ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।</p>	<p>STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP • 3 Axle Alignment \$199 • Trailer Alignment \$150</p>
---	---	--

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997
www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ 27ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ): ਇਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣੇ ਖਾਲੜਾ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਲੋਂ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਾਰਕ

ਹੋਏ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ

ਚੀਮਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਨੈਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਸੂਲਪੁਰ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ, ਆਦਿ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਚਾਹ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਅੱਤੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਜੀਵਨ

ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਬਰਸੀ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ



ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਜੈਕਾਰਾ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕਾ ਲੰਬੇ ਸੁਨੀਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ 27ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਓਥੇ ਹੀ 9/11 ਦੀ 21ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰਯਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ

ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗਾਇਕ ਕਮਲਜੀਤ ਬੈਨੀਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ (ਜੱਗਾ ਸਧਾਰ) ਨੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਗਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾੜ ਪਵਾਈ।
ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਰਾਜ ਬਰਾਤ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਯਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਨ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਅਤੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੌਬ ਕਾਨ੍ਹ, ਮਿਗਓਲ ਅਰੀਸ (ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ) ਨੇ ਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਅਤੇ ਧੀ ਬੀਬੀ ਨਵਕਿਰਨ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ।
ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਕਲੱਬ ਸਟਾਕਟਨ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮਡੇਰਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ

ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਮਰਜੀਵਤਾ ਵੀ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕੁੱਤਮ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਵਾਈ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਦੋਹਰਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਮੂਹ ਇੰਡੋ-ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ, ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਾ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਅਣਖੱਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੰਡੋ - ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ

ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਅਖੀਰ ਅਮਿੱਟ ਪੈੜਾ ਛੱਡਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗਿੱਲ ਟਰੱਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।
-ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ: ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ

ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਏ

ਫਰੀਮੋਂਟ: ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ

ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਭ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ। ਹਰ ਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਪੂਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤਕਰੀਬਨ ਦੁੱਗਣੀ ਸੀ। ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਸਟਾਕਟਨ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਟਰੇਸੀ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਲੈਬਰੇਪ, ਮੈਨਟੀਕਾ, ਐਲਕਗਰੇਵ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਉਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸੁਖੀਜਾ ਭਲਵਾਨ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ "ਮੰਤਰੀ ਫਰੀਦਕੋਟ" ਵੀ ਨੌਰਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਰੀਕਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਧੀਆ ਢਾਪ ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵੀ ਉਕਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ



ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਫਰੀਮੋਂਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਸੁਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ 16 ਸਤੰਬਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਐਤਵਾਰ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਭੋਗ

ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਈ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਟਿਲਾ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦਾ ਜਥਾ ਰਿਵਰ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮੋਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ



ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਬਾਬਾਫਰੀਦ.ਨੈਟ 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਕਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ

ਪੁਰਬ 30 ਸਤੰਬਰ, 1 ਅਤੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਪਾਰਕਵੇ ਡਰਾਈਵ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਜੇਕਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਓ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਹਾਰਦਿਕ ਸੁਆਗਤ ਹੈ।



ਗੁਰਦੀਪ ਆਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ, ਕੈਨੇਡਾ

ਵਲੋਂ ਹਾਸਿਆਂ ਭਰਪੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ

ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ਾ

VISITOR VISA

Written By: Billa Takhar Gurnam S., Thandi



ਗੁਰਨਾਮ ਥਾਂਦੀ



ਇੰਦਰ ਰੋਡੇ



ਦਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ



ਹਰਮੀਤ ਗਿੱਲ



ਸੁੱਖੀ ਰੋਡੇ



ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ



ਨਵਰੀਤ ਸੈਖਾ



ਗੁਲਮਹਿਕ



ਬਿੱਲਾ ਥਾਂਦਰ



Music & Directed By:
Gurdip S. Bhullar



Manager:
Inderjeet Rode



TICKET \$20

JAMES LOGAN HIGH SCHOOL
Center For The Performing Arts
at 1800 H St. Union City, CA
Saturday, October 29th at 7:00 PM

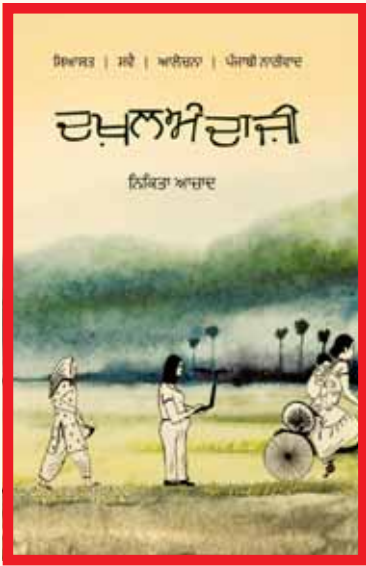
For Info:
SARDOOL SAMRA, 415.810.9557



Jarnail Singh Artist
from Surrey, BC
will be exhibiting his paintings
from 5pm to 6.30pm before the show starts.

ਬਾਗੀਆਨਾ ਸੁਰ: ਨਿਕਿਤਾ ਦੀ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ'

ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਨਿਕਿਤਾ ਨੇ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲ (ਕੁੜੀਆਂ) ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਲਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਦਰਤ ਅਤੇ ਲਿੰਗਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਰੱਖਿਆ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਸਟੀਕ



ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।



ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ

ਮੇਰੀ ਇਹ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਾਣ ਅਤੇ ਹੱਕ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣਨ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣਨ ਲਈ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਫਰ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵ-ਚਿੰਤਕ ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀਆਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਉਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕਬੀਨੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਕਰ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੀ ਗਹਿਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰ ਤਾਂ ਆਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦਾ ਜਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਦਿਸਣ ਜਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਖੁਰਦਬੀਨ ਹੋਠ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਚਿਰ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਚੇ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਖ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਹਲੂਣ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬਣ ਦਾ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬਣ ਦਾ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰ' ਆਖ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਆਲਮੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਰਾਹੀਂ ਬੀੜਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾ ਪਿੰਡੇ ਉੱਤੇ ਰਿਸਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡਾ ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਹੈ ਜੋ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬਣ ਦਾ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰ ਆਲਮੀ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਉਂਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦਲੀਲਮੰਦ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਕਿਤਾ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਵਜੋਂ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਵਜੋਂ ਆਸਮੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।"

ਨਿਕਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਿਫ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾਲ ਲਿਖਦੀ ਹੈ: "ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੇਮਤਲਬ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਭੈੜ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ-ਬਹਿੰਦੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਮਾਮ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਇਹ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਰੀਵਾਦ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਲਿਖੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ: "ਮੇਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਿੰਗਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਉੱਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੈਲੀ ਮਰਦਾਨਗੀ, ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਨਾਰੀਤਵ, ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਲਿੰਗਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਲਿੰਗ ਨੂੰ ਦੋ ਪਛਾਣਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕਵੀਰ ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸ ਸਮਾਜ ਖਿਲਾਫ ਹੁੰਦੇ ਧੱਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ ਰੋਗ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲਿੰਗਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਜੀ ਸਕਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਸਕਣ। ਲਿੰਗਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ (ਵੱਖ-ਵੱਖ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਕਟ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ, ਨਸ਼ੇ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਜਾਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: 'ਲੱਗੀ ਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ, ਏਦੂੰ ਨਜ਼ਰ ਉਤਾਰੋ। ਲੈ ਕੇ ਮਿਰਚਾਂ ਕੋੜੀਆਂ, ਏਹਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰੋ' ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਕਿਤਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ...

ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਤਾ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਹੈ। ... ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ? ਇਹ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਰ ਜਾਗਰੂਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ... ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤੂਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਜਿਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 1 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-553



ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਚਵਾਉਣ ਫੋਟੋ, ਚੋਗੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ, ਦੇਖ ਜੱਟੀਆਂ ਮਿਜਾਜ਼ਾਂ ਪੱਟੀਆਂ, ਹੋਏ ਨਰਮਾ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ। ਸਭ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਪਾਹੀਂ ਫੁੱਟੀਆਂ, ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਨੀਂ ਪੱਤ ਹਰੇ ਹਰੇ, 'ਆਖੀਂ ਨੀਂ ਨਣਾਨੇ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਭੈੜਾ ਰੁੱਸਿਆ ਕਰੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-551



ਜਾਗੋ ਕੱਢਣੀ ਮੜਕ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੁਣੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰੇ, ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਦੇ ਮੰਜੇ ਉਲਟਾ ਕੇ, ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਯਾਰੋ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਲਾ ਖੁੰਡਾ ਫੜ ਕੇ, ਬੰਬੀਹਾ, ਛੱਜ ਖੜਕਾਵਾਂਗੇ, ਦਾਦਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋਅ ਭੰਨਾਂਗੇ, ਵਿਰਸਾ ਯਾਦ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ

ਵੱਡੀ ਮਾਮੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਾਗੋ ਮੇਲ ਨਾਨਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਾਗੋ ਚੱਕੀ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਗਮਗ, ਜਗਮਗ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲਾ ਘਰ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ। ਦਾਦਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹਣੇ-ਮਿਹਣੀ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਇਆ। ਮਨ ਵਿਚ ਮੈਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਰੱਖੀ ਬੱਸ ਮਨ ਦਾ ਮੋਰ ਨਚਾਇਆ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਫੋਨ: 204 296 3177

ਆਟੇ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਦੀਵੇ ਬਣਾ ਕੇ, ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਟੋਕਨੀ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਟਿਕਾ ਕੇ। ਵੱਡੀ ਮਾਮੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰਖਾ ਕੇ, ਕੱਢਦੇ ਸੀ ਜਾਗੋ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾ ਕੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ। ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਤੇ ਗਏ ਖੂਹ ਖਾਤੇ। -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਪਾਲੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਫੋਨ: 94176-49275

ਸੱਜ ਪੱਜ ਕਰ ਪੁਰਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਣਕ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਪੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਲੈ ਗਾਗਰ, ਰੱਖ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾ ਦੀਵਾ ਉਪਰ ਵੀਰੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਨ ਭੈਣਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਜਦ ਮਨਾਉਣ ਜਾਗੋ ਬੈਠੇ ਸਭ ਉੱਭਰ ਉੱਭਰ ਤੱਕਦੇ ਬਿਰਸਾ ਰਸਮ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਪੂਰੇ ਪੰਡਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਝੰਜੋੜ ਦਿੰਦੀ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

'ਘਰ ਵੀਰਨ ਦੇ ਆ ਗਈ ਭੈਣਾਂ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਗਾ ਕੇ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਾਗੋ ਚੱਕੀ ਉਸ ਨੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾ ਕੇ। ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਗਾਗਰ ਆਟੇ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਪਾ ਕੇ। ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਦੇਖੋ ਮੱਥੇ ਟਿੱਕਾ ਲਾ ਕੇ। -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਕਲਿਆਣ ਸੁੱਖਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਫੋਨ: 96538-96528

ਰਿਸ਼ੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਵਿਚਰਦਿਆਂ

1959 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਪੱਤੇ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ ਕੁਝ ਕੁ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਹੀ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਪਰ ਮਾਟੋ ਵੀ ਲਿਖਵਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਧਰਤ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਪਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਹਾਇਗਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚੇਤਨ ਲਹਿਰਾਂ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਚੰਗਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, "ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਚਿੱਤਰ ਕਲਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਖਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਮਵਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"



ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰ ਇਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਖੋਜ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ

ਜਿਸ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਂਗੜਾ ਵਾਦੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰੇਟਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ: "ਤੁਹਾਡਾ ਖ਼ਤ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਉਸਤਾਦ ਨਹੀਂ; ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੈਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੱਕਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵੀ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਹਰਬੀਰ ਭੰਵਰ ਨੇ ਕਾਂਗੜਾ ਵਾਦੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ 1963 ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹਰਬੀਰ ਭੰਵਰ ਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਗੁਆਂਢ, ਪੰਡਤ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਮੈਨੂੰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟੂਡੀਓ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਧਰ ਹੀ ਲੈ ਆਵੀਂ। ਉਦੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਗੋਰ ਵਰਗੀ ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਹਰਬੀਰ ਭੰਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਦਾਰ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਰੀਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਦਾਰ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਉਚ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤਾਇਆਂ ਚਾਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਏ ਅਤਿਥੀ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ। ਹਰ

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲੇ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਘੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

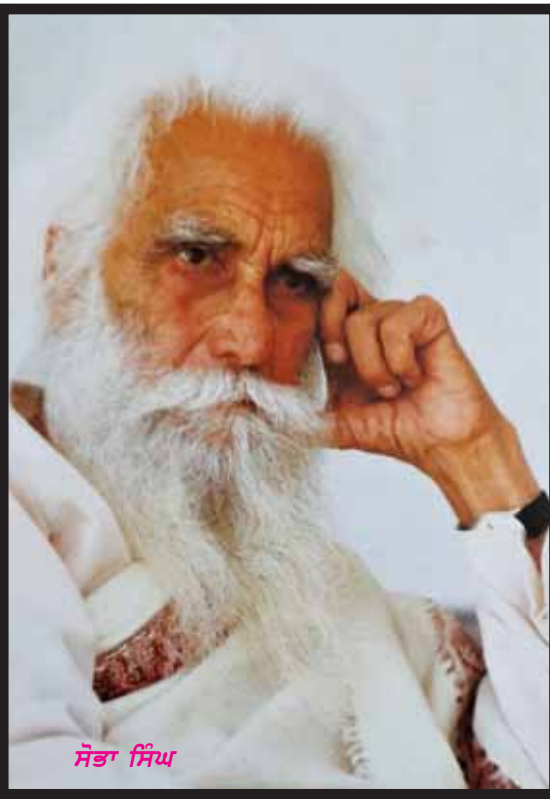
ਇਕ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਵੀ 'ਤੁਸੀਂ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਪੰਡਤ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ 'ਤੂੰ' ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲੀ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ 'ਤੁਸੀਂ' ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਲਤੀ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ 'ਤੁਸੀਂ' ਅਤੇ 'ਬੀਬੀ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਬੀਬੀ' ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਉਮਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ 'ਤੇ ਅੱਖ ਨਾ ਧਰੋ, ਸ਼ਰਮਿੰਦਿਆਂ ਨਾ ਕਰੋ, ਠਿੱਠ ਨਾ ਕਰੋ ਸਗੋਂ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਬੇਵਕੂਫੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਛੁਟਿਆ ਦਿਉ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਹੱਸ ਛੱਡੇ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੱਪਣ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਹਰਬੀਰ ਕੋਲੋਂ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਡਰਾਇੰਗ ਸ਼ੀਟਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਚਾਰਟ 'ਤੇ ਹਰਬੀਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪੈਂਤੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟੈਂਸਲ ਕੱਟ ਕੇ ਗੱਤੇ ਉਪਰ ਚਿਪਕਾਉਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਮਾਟੋ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਹਰਬੀਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਇੰਚ ਦੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਚਾਰਟ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਫੱਟੀ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਦਾਰ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, "ਹਾਂ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ?"

"ਦਾਰ ਜੀ, ਜਰਨੈਲ ਦੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਧ ਅੱਖਰ ਸਟੈਂਸਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੇ ਹਨ।" ਹਰਬੀਰ ਨੇ ਇਕ ਚਾਰਟ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਦਾਰ ਜੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਸ ਚਾਰਟ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਪੈਨਸਲ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਵਾਰ

ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਭੱਬੀਆਂ ਵਾਰ ਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਉਥੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤ ਬਣਾਉ, ਉਹ ਆਮ ਵਸਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਦਿਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"



ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ

ਦਾਰ ਜੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹੇ ਅੱਖਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾਯਾਬ ਤੋਹਫਾ ਸਨ। ਉਹ ਚਾਰਟ ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਲਕੀਰ ਛੇਤਿਆਂ ਪਿੰਡ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੜਾ ਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰਟ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ!

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਤਾਂ ਰੁੱਤਾਂ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਰੁੱਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤਾਂ 'ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੋਊ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਨੈ' ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 16 ਜਨਵਰੀ, 1967 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੀਜੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਲ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਨਾਈ

ਰਹੇ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣਾਈ ਤਸਵੀਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਹੂਸ ਸੁਨੇਹਾ ਉਥੇ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਖਬਰ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ, ਭੰਵਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰਸ ਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ) ਨੇ ਪਤਵੰਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਹਰਬੀਰ ਭੰਵਰ ਨੇ ਦਿਖਾਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਗਏ ਤੇ ਚਿਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, "ਅੱਛ! ਆਪਣਾ ਇੰਨਾ ਹੀ ਸਾਥ ਸੀ। ਜੇ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਉਡੀਕ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ!" ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।

ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਚਾਹਤ ਤਾਂ ਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, "ਮੇਰੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਹਨ।"

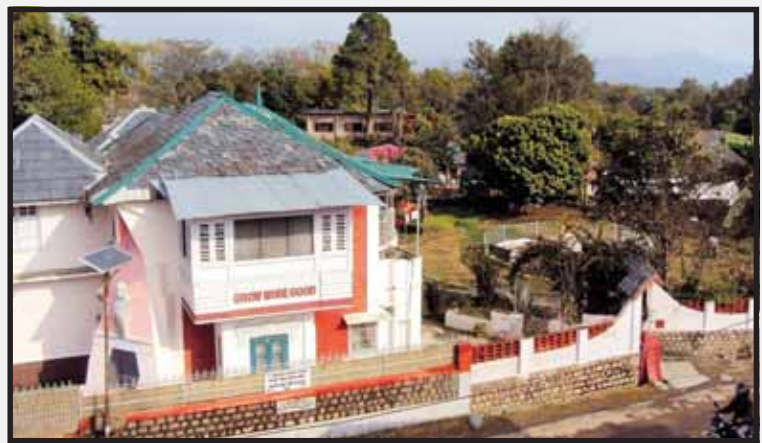
ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਭੰਵਰ ਉਦੋਂ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਦਾਰ ਜੀ ਕੋਲ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦਾਰ ਜੀ ਨਾਲ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸੀ। 1968 ਵਿਚ ਭੰਵਰ ਦੇ ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਕਲਾ ਭਵਨ ਦੀ ਤਲਾਈ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦਾਰ ਜੀ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੱਚਾ ਹੁੰਦ-ਹੋਲ,

ਫੁਰਤੀਲਾ ਤੇ ਚੁਸਤ ਸੀ। ਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਭਵਿਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਰਦੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੌਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਤਲਾਈ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹਰਬੀਰ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਧਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਹਫਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਦਾਰ ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵੰਗ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਦਮਾ ਸਹਿਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੀ।

ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਭੰਵਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਾਰਸ ਧੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਾਹਾਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇ ਇਕ ਦੋ ਗੋਤੇ ਲੱਗ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। 1970 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹਰਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ, ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਲਮ ਪੁਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦੇ ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਾਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਧੌਲਾ ਧਾਰ ਦੀਆਂ ਦੁਧੀਆ ਬਰਫੀਲੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਵਾਦੀ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੰਚਰੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਖ ਆਲੁਣਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਭਵਨ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਮੋਟੇ ਰੋਮਨ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ: ਗ੍ਰੋ ਮੋਰ ਗੁੱਡ (Grow More Good - ਅਧਿਕ ਨੇਕੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ)। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 'ਇਨਸਾਨ ਚੰਗਿਆਈ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਿਆਈ ਫੈਲਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ।' (ਚੱਲਦਾ)



ਅੰਦਰੋਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਪਾਸਾ ਜਿਸ ਉਤੇ 'ਗ੍ਰੋ ਮੋਰ ਗੁੱਡ' ਲਿਖਿਆ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਾਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਧੌਲਾ ਧਾਰ ਦੀਆਂ ਦੁਧੀਆ ਬਰਫੀਲੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਵਾਦੀ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੰਚਰੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਖ ਆਲੁਣਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਭਵਨ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਮੋਟੇ ਰੋਮਨ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ: ਗ੍ਰੋ ਮੋਰ ਗੁੱਡ (Grow More Good - ਅਧਿਕ ਨੇਕੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ)। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 'ਇਨਸਾਨ ਚੰਗਿਆਈ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਿਆਈ ਫੈਲਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ।' (ਚੱਲਦਾ)

‘ਜ਼ਮੀਨ, ਬੰਦੂਕਾਂ, ਜਾਤੀ, ਔਰਤ’ (Land Guns Caste Woman)

ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮ ਲਈ ਕੋਈ ਤੁਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਚਾਰ ਅਸਬੰਧਿਤ ਜਾਪਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸਿਰਲੇਖ ਉਪਰ ਨਾਮ ਵਜੋਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ ਅਨੁਠਾ ਹੈ, ਲੇਖਿਕਾ ਗੀਤਾ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲੇਖਕਾ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਗਹਿਰਾ ਵਾਸਤਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਆਸ਼ਰੇ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਜਿਉਣ ਦਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਉਂ ਵੀ ਜੀਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ (1984-93) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਉਸ ਇਕੱਲੀ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ- ਇਸ ਦੌਰਾਨ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, 14 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ ਗਈ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਜੋ ਅੱਠ ਆਨੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਤਕ ਸੀ ਵਧਾ ਕੇ 4-5 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ 6-7 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 14-15 ਰੁਪਏ ਤਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪੱਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਉਜ਼ਰਤ ਵਾਧਾ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵਧਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚ ਸਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੀਤਾ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਇਮਤਿਹਾਨ (NTSE) ਵਿਚੋਂ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸਮਾਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਉਹ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਚੰਦਰ ਪੁਲਾੜੀ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਲਾ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਰਜਾ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੂਨ 1975 ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੁਪੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਚਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਗੀਤਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਕ ‘ਡਾਕਟਰ’ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਬਰੇਨਵਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਰਾਮਾਰਾਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘ਬਰੇਨਵਾਸ਼’ ਦਾ ਅਸਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਝਟਕੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੀਹ ਦਿਨ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਥਿਤ ਇਲਾਜ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਿਜਲੀਆਂ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਖ਼ੈਰ! ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਹ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ, ਜਿਉਣ ਦਾ ਇਕ ਬਦਲਵਾਂ ਮਾਡਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ, ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਰੋਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਅਸਲ ਮਹੱਤਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਸਿਆਸੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਇਬਰਾਹੀਮਪਟਨਮ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਤੇ ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਨਕਸਲੀ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਸਮੇਂ ਇਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ- ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ, ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦਲਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ; ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ

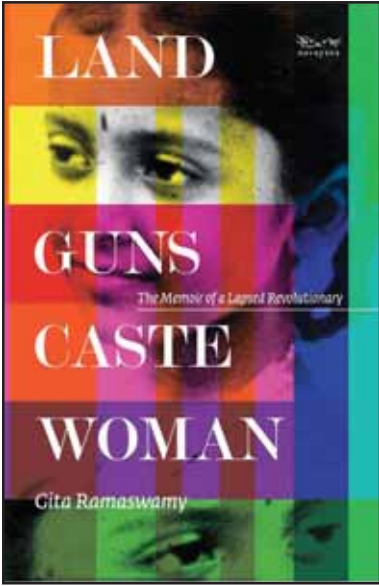
ਕਰਨ, ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਗੂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਕਾਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਮੰਨੇ, ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੰਜੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਢੰਗ ਜਮਹੂਰੀ ਕੇਂਦਰੀਵਾਦ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, “ਜਮਹੂਰੀ ਕੇਂਦਰੀਵਾਦ ਇਕੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੱਬਿਆਂ ਨੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਲਿਆ।” ਉਹ ਹੋਰ ਲਿਖਦੀ ਹੈ- “ਇਨ੍ਹਾਂ (ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ) ਦੀ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਖੁਦ ਅਨੇਕਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀਆਂ।” ਉਸ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਇਆ ਜਦ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਆਗੂ ਚੰਦਰਪੁੱਲਾ ਰੈਡੀ ਨਾਲ ਇਕੋ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਜਾਤ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੈਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਵੀ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਉੱਤੇ ਆਉਣਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਆਰਥਿਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਜਾਤ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਧਵੀਂ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦੇ ਕੇਵਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਭ ਕੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਅਤਿ ਗੁਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਦ ਜਿਉਂ ਕੇ ਵੇਖੀ, ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋਏ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਨ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਝੱਲਿਆ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦੇ ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁਨ ਗੀਤਾ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।



ਲੇਖਿਕਾ ਗੀਤਾ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘Land Guns Caste Woman’ ਦਾ ਸਰਵਾਰਕ

ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹਟਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਸਿਰਿਲ ਰੈਡੀ ਦੇ ਕੁ ਸਾਲ ਲਈ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਉਹ ਵਾਲਮੀਕੀਆਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਾ ਦਿਉ।’ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਲਮੀਕੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਕਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕੋਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ, ਭਾਵ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ

ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁਫੇੜ ਗਲਤ ਲੀਹ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੜ ਉਸ ਬਾਲਮੀਕੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਇਕ ਵਸਨੀਕ ਉਸ ਦਾ ਬੜਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਹੁਣ ਪਖਾਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੰਗੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਅੰਬੇਡਕਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਾਚਦੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਾਸਮਈ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ

ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਰਕ: 98767-10809

ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਪਰ ਗੀਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਗੀਤਾ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਤਾਮਿਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਕਦੇ ਲਸਣ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਨਹੀਂ ਵੱਤੇ ਸਨ, ਮਾਹਵਾਰੀ ਆਉਣ ’ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਵੀ ਗਰਭ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਦਿ। ਬੇਹੱਦ ਜਹੀਨ ਗੀਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ’ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝੀਆਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਸੀ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੇਦਿਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪਲੀ ਇਹ ਲੜਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਗਊ ਮਾਸ ਸਮੇਤ ਮੋਟਾ ਮਾਸ, ਗੰਦ ’ਤੇ ਪਲਦੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਤਕ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ, ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਿਚਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ੀ, ਫਰਾਟੋਦਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਗੀਤਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਰੁਪੋਸ਼ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਸਿੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇਲਗੂ ਬੋਲਣ-ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ’ਤੇ ਸ਼ੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸਫਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਘਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਣਗ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਗੀਰੂ ਦਾਬੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਆਂਧਰਾ ਦੇ ਇਕ ਅਤਿ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕੇ ਇਬਰਾਹੀਮਪਟਨਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਪਾਠਕ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਚੋਟੀ ਦਾ ਬੈਸਟ ਸੈਲਰ ਜਾਸੂਸੀ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜੋ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਭਾਰਤ ਆ ਵਸਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਾਸੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਿਉਤਿਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ



ਹਰਜੀਤ ਦਿੱਲ, ਬਰੈਂਪਟਨ

ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਡ੍ਰਾਫ਼ਾ ਮਨੋਰੰਜਕ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਜਿਉਤਿਸ਼ੀ ਨੇ ਨਹੀਂ

ਜਿਉਤਿਸ਼ ਦਾ ਕੱਚ ਸੱਚ !

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਜਾਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਇੱਤਫ਼ਾਕਨ ਕੁਝ ਸੱਚ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਿਉਤਿਸ਼ੀ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਜਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਬੁਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਫੇਰ ਉਪਾਅ ਦੇ ਨਾਂਅ ਮਾਇਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੋ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਜਿਉਤਿਸ਼ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਦਰਜਨਾਂ ਜਿਉਤਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦਾ ਸੀ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਟਰਮ ਦੀ ਥਾਂ 170 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੱਦੀਉਂ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਜਿਉਤਿਸ਼ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਇੱਕ ਅੜਚਨ ਦੂਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ

ਉਪਾਅ ਵਾਸਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਪਰ ਵਿਆਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਦਾ ਲੜਕਾ ਕੈਂਸਰਗ੍ਰਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਰੱਬ ਵਾਂਗ ਪੂਜਦੇ ਸੀ, ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਉਸ ਗਿਆਰਾਂ ਪੰਡਤਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਵਾਰ ਗਾਇਤਰੀ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਵਾਇਆ। ਜਾਪ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਲੜਕਾ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਵਾ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ। ਜੋਤਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਜਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਕੱਢ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਇੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਜਿਉਤਿਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ‘ਭਾਗ ਜਗਾਉ’ ਮੁੰਦਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਪਹਿਨੀ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਪਿਆ। ਨਰਸਿੰਗ ਹੋਮ ਦੇ ਮਾਹਿਰ

ਡਾਕਟਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ‘ਭਾਗ ਜਗਾਉ’ ਮੁੰਦਰੀ ਪਰ੍ਹਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ। ਕੋਈ ਤੀਹ-ਪੈਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਇੰਗਲੈਂਡ ਖੇਡਣ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਜਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋਤਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਪੰਜੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਸਿਰੀਜ਼ ਸਾਨ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇਗੀ ਪਰ ਟੀਮ ਮੈਚ ਹਾਰ ਪੰਜ ਜ਼ੀਰੋ ਦਾ ਸਕੋਰ ਬਣਾ ਮੁੜੀ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਜੋਤਸ਼ੀ ਹੁਰਾਂ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟੀਮ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਜਗਾਜ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਲਕੁਲੇਟਿਡ ਟਾਈਮ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲੈਣ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ। ਫੜ ਲਓ ਪੂਛ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਤ੍ਰਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਨਾਗਾ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ

ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਹਿਰ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਗਭਗ 99 ਸਾਲ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸਾਹਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਇਹ ਹਾਲੇ ਤਾਈਂ ਸਲਾਮਤ ਹੋ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਾਂ ਨੂੰ ਉਪਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਰੱਬ ਦਾ ਅਭੰਬਰ ਫਰਾਡਤੰਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਸਮਝਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਮ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ

ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਦੋ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲੋਂ- ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਹੜ੍ਹ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਸੌਕੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਬੁਝਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ, ਕਿਤੇ ਵਧੀ ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਬਜ਼ਰਗਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਪੋਲ ਦੀ ਬਰਫ 'ਤੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਪਿਘਲਣ ਕਾਰਨ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਵਾਧੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਤੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣ ਲਓ, ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ



ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98156-98451

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਲਈ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਜਲੰਧਰ) ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਮੰਤਵ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੇਤਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਧੁਸ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪੂੰਜੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰਬਾਂਪਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਗਤਬਤ (ਅਨਾਰਕੀ) ਤੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ, ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਜੰਗ ਲਮਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਸ ਦੇ ਦੂਰ-ਰਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਗਹਿਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੜੋਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਰਸਾਤਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰੂਸ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸਰਗੇਈ ਲਾਵਰੋਵ ਨੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸਲਾ ਯੂਕਰੇਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਨਾਟੋ ਦੀ ਠਾਣੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਕਰੇਨ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਯੁਗ-ਪਲਟਾਉ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਆਉਣ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਟੋ ਮੁਲਕਾਂ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਣਲੋੜ ਹੈ। ਰੂਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰੂਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਰੂਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਖਬਾਰ ਰਸੀਆ ਟੂਡੇ (ਆਰਟੀ.ਕਮ) ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਹੈ: ਆਓ! ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਰੂਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀਤ ਜੰਗ ਕਿਤੇ ਹਾਟ, ਭਾਵ ਪਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਪਲਟ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪੂਰਤਿਨ ਦੀ ਉਸ ਤਕਰੀਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰੂਸ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਢੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਈਪਰਸੋਨਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ। ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਤਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਣਾ। ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਘਾਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਤਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟਾ ਮਨੁੱਖ ਮਨੋਰੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਬੇਲੋੜੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਤਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕਲਪਿਆ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਾਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਅਜਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਜ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਥੀ

ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਵਿਹਲਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪਰਾਈ ਕਿਰਤ ਉਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਪਰਜੀਵੀ, ਨਸ਼ੇੜੀ, ਜੂਏਬਾਜ਼ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ-ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੋਂ ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਔਰਤ ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਰਦ ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਤੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਮਰਾਜੀ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਆਵਾਸ ਸਹਿਜ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਨਾਰਕੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੀਣਯੋਗ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਚੋਗਿਰਦੇ ਦਾ ਪਲੀਤ ਹੋਣਾ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ੂਗਰ, ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਇਸੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਇਸਾਈਅਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪੋਪ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਨਾਟੋ ਮੁਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ। ਆਪਣੀ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਫਿਤਰਤ ਕਾਰਨ ਮੌਦੀਕੇ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਖੱਟਣ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਦਰਤੀ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਤਾਕਤ (ਜਗਿਆਸਾ) ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲਾਲਚੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਗਲਬਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਜੌਭ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਮਧੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਅਜੋਕਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁਟ, ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੌਦੀਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰਾਜਸ਼ੌਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਖਣਿਜਾਂ ਤੇ ਪੈਟਰੋ-ਕੈਮੀਕਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਵਰਤੋਂ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਤੇ ਜਲ-ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਟ

ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੰਗੀਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਗੜਨ ਨਾਲ ਮੌਸਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਬੰਦਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਹਰ ਸਾਹ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਟਕਰਾਅ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਹਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਤਬਾਹੀ ਵਲ ਧਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਲਿਕ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਾਮਰਾਜੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਾ ਸੁਣੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਰਬਾਂ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਬਾਨੀ-ਅਡਾਨੀ ਵਰਗੇ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੌਲਤ ਜਮਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਨ੍ਹੇ ਬੋਲੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਇਸ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਦੌਲਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ, “ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ? ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਭੁੱਖੇ ਢਿਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਢਿਡ, ਉਹ ਕਿਰਤ ਜੋ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਮੌਤ ਦਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਆਧਾਰਿਤ ਇਹ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਕਦੀ ਵੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਅਹਿਮ ਲਿਖਤ ‘ਪੂੰਜੀ’ ਦੀ ਤੀਜੀ ਜਿਲਦ ਦੇ ਸਫਾ 820 ਉਤੇ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਕੀਕੀ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬੁਝ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਜਿਣਸੀ (ਵਿਕਾਉ) ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਜੀਵ ਜਗਤ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਭਿਅਕ ਮਨੁੱਖ ਸਗਲ ਸਮਾਜੀ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਢੰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਧਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।”

ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ

ਹੈ, “ਆਪਣੀਆਂ (ਕੁਦਰਤੀ-ਮਨੁੱਖੀ) ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਕਲਪਿਤ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਇੱਛਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ (ਮਨ ਦੀ ਮੁਕਤੀ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਦਰਤੀ-ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਵੈ ਉਤੇ ਖੁਦ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ (ਸਮੂਹਿਕ) ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਹੈ।”

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਉਜਾੜਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕੁਦਰਤੀ-ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, “ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਕਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਟੇ ਸਾਡੀ ਆਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੀ ਤੇ ਤੀਜੀ ਥਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਕਸਰ ਪਹਿਲੇ ਨਿਕਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ... ਸੋ, ਹਰ ਕਦਮ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਵਾਂਗ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਖੂਨ ਮਾਸ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਸਮੇਤ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੀ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੂ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਾਂ। ... ਵਾਹਿਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆਂ, ਯੂਨਾਨ, ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਤੇ ਹੋਰਨੀਂ ਬਾਈਂ ਜੰਗਲ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਮੀ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਜਾੜੇ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ (ਐਲਪਸ) ਪਹਾੜਾਂ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਤਾਲਵੀਆਂ ਨੇ ਦਖਣੀ ਢਲਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੜੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਪਾਲੇ ਗਏ, ਉਤਰੀ ਢਲਾਣਾਂ ਉੱਲਝੇ ਚੀੜ੍ਹੇ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵੀ ਵਰਤ ਲਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀ ਡੋਅਰੀ ਸਨਅਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟ ਗਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਸਾਲ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪਹਾੜੀ ਚਸ਼ਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਖ ਕੇ ਉਹ ਇਹ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਰਸਾਤਾਂ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮੈਦਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਝਲਿਆਏ ਹੜ੍ਹ ਸੁਟਣ।”

ਇਹ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਗਲਬਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਮੁਲਕ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਵਾਸ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, “ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਜੀਵ ਸਰੀਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30) ਤੇ”



ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨਾਲ ਮੱਢੀ ਤਬਾਹੀ।



ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਲੋਕ।

ਯੂਕਰੇਨ ਇਹ ਜੰਗ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਗੁਟ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਪੂਰਤਿਨ ਅਤੇ ਯੇਲੈਂਸਕੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 2008 ਵਿਚ ਆਇਆ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਈ ਖੜੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਧੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਧੜਾਧੜ ਨੋਟ ਵੀ ਇਸ ਸੰਕਟ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ।

ਖੇਡਾਂ 'ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ' ਦੀਆਂ ਤੋਂ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ' ਖੇਡਾਂ ਤਕ

ਹੁਣ ਜਦੋਂ 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ 2001 ਵਿਚਲੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਆਲਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਰਚਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਖਿਲਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਓਲੰਪਿਕਸ' ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਹੋਟਲ ਸ਼ਾਹਤਾਜ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਆਲਮੀ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਦਰ ਖੁਆਜ਼ਾ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਓਲੰਪਿਕਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਨਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਓਲੰਪਿਕਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ' ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਚੱਲੀ। 2002 ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੁਸਾਨ ਵਿਖੇ 14ਵੀਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਖੇਡ ਵਰਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 'ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ' ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗਾਂ-ਪੱਖੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਈ।

ਆਖ਼ਰ 2004 ਵਿਚ 'ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ' ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਲਾ ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਇਲਾਹੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਭ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਚੌਕਾਂ ਤੇ ਮੋੜਾਂ ਉੱਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚੌਧਰੀ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਇਲਾਹੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਬੈਠਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਇਲਾਹੀ ਦੇ ਬਗਲਗੀਰ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਪਰ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 2019 ਵਿਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਘੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਨਰਲ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੱਫੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸੁਲ ਹੋਇਆ? 2004 ਵਿਚ ਉਹੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਲਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ, ਦੂਜੀਆਂ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਤੀਜੀਆਂ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 2004 ਵਿਚ 5 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 11 ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ 12 ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 700 ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ।

ਹੋਰ ਪਿੱਛੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ ਕਿ 1947 ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। 1950 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਜਲੰਧਰ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਆਈ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਹਾਕੀ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾਣ। ਇੰਜ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ 'ਚ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਵੀ ਵਧੇਗਾ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੈਲਸਿੰਕੀ-1952 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਦੋਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨੀ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਅਫਸਰ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ।

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੈਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ

ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਖੇਡਣਗੇ। 1953 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਹਾਕੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ। ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਮਤੇ। ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਗੋਲ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਗੋਲ ਲਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਾਈਡ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਪਈ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਗੋਲ ਜਲਦੀ ਲੁਹਾ ਲੈਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਐਨ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਗੋਲ ਲੱਥਾ ਤਾਂ

ਹਨ। ਉਥੇ ਦੋ ਵਾਈ ਸੌ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਫਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਭਿੰਨੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਭਾਜੀਆਂ ਤੇ ਤਰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵਾਜੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਤੇ ਪੰਛੀ ਚਹਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹਿਰੇ ਖਾਣੇ ਪਰੋਸਦੇ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਖਾਣੇ ਦੇ ਮੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇ, ਤਿਉਂ ਹੀ ਡੂਮਣੇ ਦੀਆਂ ਭੀ ਭੀ ਕਰਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਡੂਮਣਾਂ ਕਿਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉੱਡ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਫੇੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਇਆ, ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ!



ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਅੰਬਰਸਰੀਆਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੂਬ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਫਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਘਰ ਵੇਖੇ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵੀ ਹੋਏ। ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੀ। ਮੈਚ ਮਿਟਗੁਮਰੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਸਨ।

ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਹੁਰੀਂ ਜਾਣ ਵਰਗਾ ਚਾਅ ਸੀ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੌਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੇਕਾ ਘਰ ਵੇਖਣਾ ਲੱਚਦੀ ਸੀ। ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਘਰ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਉਹਦਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਟੂਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਲਬੀਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟੂਰ 'ਤੇ ਗਈ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਅੱਪੜੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੁਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਜ਼ਮ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਆਜ਼ਮ ਜੋ ਮੇਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਪਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਰੰਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਧਾਅ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਹਿੱਕਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਕਿਆ ਕਮਾਲ ਦਾ ਮੇਲ ਸੀ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਖਾਬ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਆਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਬੋਲੀ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਮੇਰੇ ਦੀਆਂ ਤੇ ਯਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਸੀ ਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ। ਸੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਮੇਰ ਮੁਹੱਬਤ ਹੀ ਸੀ।

ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ
ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ 'ਚ ਮੈਚ ਖੇਡਣ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਦਾਅਵਤਾਂ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਈ। ਸੜਕ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਬਾਗ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿੰਚਲ ਫਰੂਟ ਫਾਰਮ ਕਹਿੰਦੇ

ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ? ਪਲੇਟਾਂ ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਭਾਜਣਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਡੰਗ ਮਾਰਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨਾ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਨਾ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨੂੰ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਗਾਂ ਬੱਧੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟ ਲਈਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਤੇ ਦੁਪਟਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਵਲ ਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੰਗਾ ਸਿਰ ਮੇਜ਼ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੋਅ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਹੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਤੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਭਰੇ ਡੂੰਠਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਧਰ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਡਿਗਦੇ ਹਨ? ਡੂਮਣੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਈਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਮੂੰਹ, ਸਿਰ, ਹੱਥ, ਬਾਹਾਂ, ਧੌਣ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਨੰਗਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਡੰਗ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਘੋਨ ਮੋਨਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਿਰ ਫਸਾਉਣ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਲੱਭਦੀ ਸੀ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਛੁਪਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ! ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਡੂਮਣਾ ਮੈਚ ਚੱਲਿਆ। ਡੂਮਣੇ ਦੇ ਮੁੜ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕਈ ਡਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਫੇਰ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। 'ਗੋਲ ਕਿੰਗ' ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਆਪਣੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਕੇ ਇਕ ਮੇਜ਼ ਹੇਠ ਲੁਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਿਰੋਂ ਗੰਜਾ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਕੀ ਕਰਦਾ? ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਚੀਫ ਨਵਾਜ਼ ਹੱਕ ਵੀ ਸਿਰੋਂ ਗੰਜਾ ਸੀ। ਡੂਮਣੇ ਨੇ ਗੰਜਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਗੁਲਗੁਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਗੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਾਂ ਹੱਸਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਨਾ ਰੋਂਦੇ ਦਾ!

ਮੁੜ ਪਰੋਸੇ ਲੱਚ ਦੀ ਨੂੰਗਾ ਠਾਂਗੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਟੀਮ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਖਿਡਾਰੀ ਹਾਕੀ ਮੈਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਡੂਮਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਮੈਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਗਏ। ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਡਾਜਾਂ ਤੇ ਝਕਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਗਏ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ? ਦੱਸ ਤਾਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਵੀ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਵਿਗੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਮੂੰਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਨਾ ਨੱਕ ਦਾ ਕਿ ਕਿਥੇ ਐ! ਬੇਸ਼ਕ ਡੂਮਣੇ ਨੇ ਲੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੱਸਣ ਹਸਾਉਣ ਦੀ ਡੰਡ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹਸਦੇ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜੇ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋੜਾ ਝਾੜਿਆ, "ਆਪਾਂ ਕਾਹਦੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਆਂ? ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਵਾਹਣੀ ਪਾ ਛੱਡਿਆ!"

1950ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਵਾਂਗ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਮਿਲਣੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। 1952 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਭਾਰਤ ਆਈ ਤੇ 16 ਤੋਂ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਖੇਡੀ। 1954 ਵਿਚ ਪਾਕਿ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਇੰਡੋ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਖੇਡੀ। ਮਾਹੌਲ ਅਜਿਹਾ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ 1947 ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। 1955 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਲਾਹੌਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਗਈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਮਿਲ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹੀ ਲਾਹੌਰ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ਜੀਹਨੇ ਲਾਹੌਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਜੰਮਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਉਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਤਾਂਗੇ ਤੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਵਾਬਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾਣੇ ਤੇ ਹਲਵਾਈਆਂ ਨੇ ਮਿਠਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, "ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਪਏ ਕਰਦੇ ਓ, ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਦਾ ਏ!"

20 ਮਾਰਚ 1954 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਹੋਰ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। 1956 ਵਿਚ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਮੀਟ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਾਂਝ ਹੋਰ ਵਧੀ। 1960 ਵਿਚ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਮੀਟ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬੁਰਕਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇਗਮਾਂ ਨੇ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਤੱਕਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਧਾਅ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਮਿਲਣੀਆਂ ਤੇ ਦਾਅਵਤਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਚੱਲੇ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਜ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਸੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਮੀਟ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਦੌੜਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਦਰ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਫਲਾਈੰਗ ਸਿੱਖ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਣੀ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜੀ ਰੱਖਿਆ। 1962 ਤੋਂ 77 ਤਕ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਜਾਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਸ਼ਟ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੋਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਐਸੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਗਲੋਬਲ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲੋਬਲ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਬਲ ਲੋਚਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਚੰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਗੋਤ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਲੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਚੰਦ ਉਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣ!

ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੇ ਗਏ ਹਨ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਐਸੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। 'ਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਹੀ ਦਰਜਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਨਾਰਵੇ, ਸਪੇਨ, ਜਰਮਨੀ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਹਾਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੀਆ, ਮਲਾਇਆ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਅਰਬ ਤੇ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ 'ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵੇਖਦਿਆਂ' ਤੇ 'ਮੇਲੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ' ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੈਂਕੜੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2010 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੌਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਝਰਨੂਟਾਂ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਦਸ ਦਿਨ ਕੁਲ ਆਲਮ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਬੱਡੀ-ਕਬੱਡੀ ਹੋਏ ਰਹੇ।



ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ' ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈਣ। ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ' ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ। ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਉੱਚ ਪੱਠ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀ, ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਗਤਕਾ ਤੇ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜੀ ਆਦਿ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਣ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜਤਲਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੌਤੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਸੌਚਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੇਗੀ।

ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੀਮਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਬਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 14 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 200 ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ 11 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 489 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਲਕ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ' ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਗੇ। ਅਜੋਕੀ ਸਰਕਾਰ 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ' ਤਕ ਵੀ ਪੁਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰੇੜਕੇ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢਪੁਣੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਰੱਖਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਜਹੰਨਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਲੜਾਈ ਛੇੜ ਦੇਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਬਾਰਡਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਲੜਾਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸੇਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਈ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਵੀ ਓਡਾ ਵੱਡਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅੱਡਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਕ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਗੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ। ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਰਵੇ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਵਧ ਫੁੱਲ ਸਕਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਕਸੂਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸੜਕੀ ਵੇਆ-ਵੁਆਈ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉੱਨ ਮੰਡੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੋਂ ਹੋਂਡ ਸੁਲੇਮਾਨਕੀ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗਣੀ ਸੀ ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਬੀੜ ਗਏ 'ਤੇ ਝੂਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

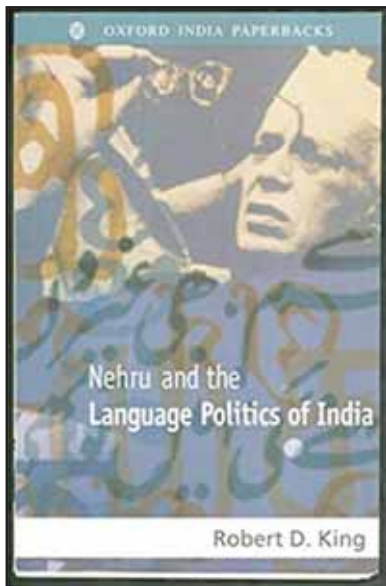
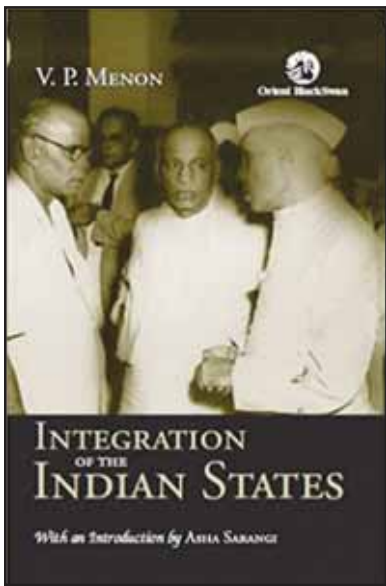
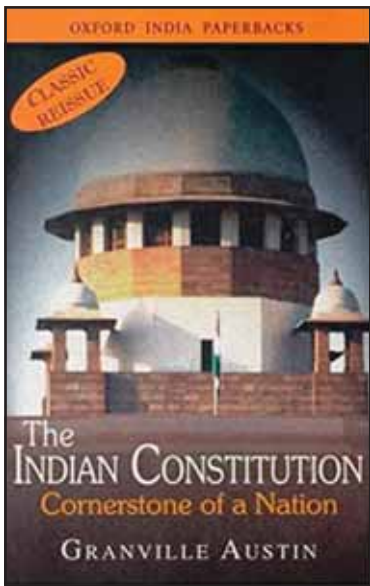
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਪੰਜਾਹ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਉੱਘੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਸਿਲਵੀਆ ਪਲੇਬ ਅਨੁਸਾਰ “ਕਿਤਾਬ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਕਿਸਤੀ ਨਹੀਂ” ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੂਝ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉੱਘਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਲਿਖੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ

ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ



ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਜਟਿਲ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੱਛਤਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੌਖ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਪੱਛਤਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਟਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪੰਜਾਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ‘ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ’ ਦੀ ਫ਼ਹਿਰਿਸਤ ਬਣੇਗੀ। ਹਰੇਕ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਚੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗ੍ਰੈਨਵਿਲੇ ਆਸਟਿਨ ਦੀ ‘ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ: ਕੌਰਨਰਸਟੋਨ ਆਫ ਏ ਰਿਪਬਲਿਕ’ (1966) ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਮੌਕੇ ਹੋਈਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਰਜ ਗੋਪਾਲ ਜਯਾਲ ਦੀ ‘ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਐਂਡ ਇਟਸ ਡਿਸਕੰਟੈਂਟਸ: ਐਨ ਇੰਡੀਅਨ ਹਿਸਟਰੀ’ (2013) ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਲ ਖੰਡ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਸੀਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹੁੰਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਹਿਰੀ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਜ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਪੀ. ਮੈਨ ਦੀ ‘ਇੰਟ੍ਰੋਡੂਸ਼ਨ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੇਟਸ’ (1956) ਇਕ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। (ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।) ਭਾਜ਼ਾਈ ਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਬਰਟ ਡੀ. ਕਿੰਗ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਨਹਿਰੂ ਐਂਡ ਦਿ ਲੈਂਗੁਏਜ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ (1997) ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚ ਵਾਲਟਰ ਕਰੋਕਰ ਦੀ ‘ਨਹਿਰੂ: ਏ ਕੰਟੇਂਪ੍ਰੇਰੀਜ਼ ਐਸਟੀਮੇਟ’ (1966), ਰਾਜਮੋਹਨ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ‘ਪਟੇਲ: ਏ ਲਾਈਫ’ (1990), ਕੈਥਰੀਨ ਫ੍ਰੈਂਕ ਦੀ ‘ਇੰਦਰਾ: ਦਿ ਲਾਈਫ ਆਫ ਇੰਦਰਾ ਨਹਿਰੂ ਗਾਂਧੀ’ (2011), ਸੀ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੀ ‘ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ’ (1995), ਧਨੰਜਯ ਕੀਰ ਦੀ ‘ਅੰਬੇਡਕਰ’ (1954; ਸੋਧਿਆ ਐਡੀਸ਼ਨ, 1990), ਐਲਨ ਅਤੇ ਵੈਂਡੀ ਸਕਾਰਫੀ ਦੀ ‘ਜੇ.ਪੀ.: ਰਿਜ਼ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ’ (1975, ਸੋਧਿਆ ਐਡੀਸ਼ਨ 1998) ਅਤੇ ਐਲਨ ਕੈਰੋਲ ਡਿਊਬਸ ਅਤੇ ਵਿਨੋ ਲਾਲ ਦੀ ਸੰਪਾਦਤ ‘ਏ ਪੈਸ਼ਨੇਟ ਲਾਈਫ: ਰਾਈਟਿੰਗਜ਼ ਬਾਇ ਐਂਡ ਔਨ ਕਮਲਾਦੇਵੀ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ’ (2017) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅੰਬੇਡਕਰ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਚਿੰਤਕ ਵੀ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੈਲਰੀਅਨ ਰੌਡਰਿਗਜ਼ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ‘ਦਿ ਅਸੈਂਸੀਅਲ ਰਾਈਟਿੰਗਜ਼ ਆਫ ਬੀ ਆਰ ਅੰਬੇਡਕਰ’ (2002) ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਗਰਵਾਲ ਵਲੋਂ

ਸੰਪਾਦਤ ‘ਹੂ ਇਜ਼ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ? ਹਿਸਟਰੀ, ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਦਿ ਆਈਡੀਆ ਆਫ ਇੰਡੀਆ: ਰਾਈਟਿੰਗਜ਼ ਬਾਇ ਐਂਡ ਔਨ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ’ (2019) ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਵਿਚਾਰਕ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਗੋਲਵਾਲਕਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅੰਬੇਡਕਰ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਬੰਚ ਆਫ ਥੋਟਸ’ (1966) ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨੀਰਜ ਗੋਪਾਲ ਜਯਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਾਨੂ ਮਹਿਤਾ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ‘ਐਕਸਫੋਰਡ ਕੰਪੈਨੀਅਨ ਟੂ ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਲਿਟਿਕਸ’ (2010) ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਅਮਲ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਬਾਲਗ ਮਤਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਓਰਨਿਤ ਸਾਨੀ ਦੀ ‘ਹਾਓ ਇੰਡੀਆ ਬੀਕੋਮ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ’ (2017) ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚੁਣਾਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿਆਹ ਪੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਿਲਨ ਵੈਸਨਵ ਦੀ ‘ਵੈਨ ਕ੍ਰਾਈਮ ਪੇਅਜ਼: ਮਨੀ ਐਂਡ ਮਸਲ ਇਨ ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਲਿਟਿਕਸ’ (2017) ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਬਾਰੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਦੇਸ ਰਾਜ ਗੋਇਲ ਦੀ ‘ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ’ (1979)।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਫ੍ਰਾਂਸੀਨ ਫ੍ਰੈਂਕਲ ਦੀ ‘ਇੰਡੀਆਜ਼ ਪੌਲੀਟੀਕਲ ਇਕੋਨੋਮੀ, 1947-2004’ (2005) ਵਿਚ ਰੇਖਾਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਆਰਥਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨੌਸ਼ਾਦ ਫੋਰਬਸ ਦੀ ‘ਦਿ ਸਟਰਗਲ ਐਂਡ ਦਿ ਪ੍ਰੋਮਿਸ: ਰੀਸਟੋਰਿੰਗ ਇੰਡੀਆਜ਼ ਪੌਲੀਟੀਕਲ’ (2022) ਦੇਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਰਾਘਵਨ ਦੀ ‘ਵਾਰ ਐਂਡ ਪੀਸ ਇਨ ਮਾਡਰਨ ਇੰਡੀਆ’ (2009) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ ਮੈਨਨ ਦੀ ‘ਚੁਆਇਸਜ਼: ਇਨਸਾਈਡ ਦਿ ਮੇਕਿੰਗ ਆਫ ਇੰਡੀਆਜ਼ ਫੋਰੇਨ ਪਾਲਿਸੀ’ (2016) ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਝਾਤ ਪੁਆਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਜਟਿਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਾਂਤੀ ਬਾਜਪੇਈ ਦੀ ‘ਇੰਡੀਆ ਵਰਸਿਜ਼ ਚਾਈਨਾ: ਵਾਇ ਦੇ ਆਰ ਨਾੱਟ ਫ੍ਰੈਂਡਜ਼’ (2021) ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਟੇਟ/ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਵੇਸ਼ ਕਪੂਰ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਾਨੂ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਮਿਲਨ ਵੈਸਨਵ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ‘ਰੀਬਿਕਿੰਗ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਇਨ ਇੰਡੀਆ’ (2019) ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਟੀਵਨ ਵਿਲਕਿਨਸਨ ਦੀ ‘ਆਰਮੀ ਐਂਡ ਨੇਸ਼ਨ: ਦਿ ਮਿਲਟਰੀ ਐਂਡ ਇੰਡੀਅਨ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ’ (2015) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਵ ਮੋਦੀ/ਗੋਦੀ ਕਾਲ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਰੌਬਿਨ ਜੈਫਰੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਇੰਡੀਆਜ਼ ਨਿਊਜ਼ਪੇਪਰ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ: ਕੈਪਿਟਲਿਜ਼ਮ,

ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਐਂਡ ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਲੈਂਗੁਏਜ’ (2000) ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਦੋ ਸਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕ ਐੱਮ.ਐੱਨ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਦੀ ‘ਦਿ ਰਿਮੋਬਰਡ ਵਿਲੇਜ਼’ (1977) ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਹੈ ਡੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੌਨ ਬ੍ਰੈਮਨ ਦੀ ‘ਪੈਟਰੋਨੇਜ ਐਂਡ ਐਕਸਪਲੋਇਟੇਸ਼ਨ’ (1974)। ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਅਤੇ ਅਸਮੰਜਸ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ੀਰੁਲ ਹਸਨ ਦੀ ‘ਲੈਗੇਸੀ ਆਫ ਏ ਡਿਵਾਈਡਡ ਨੇਸ਼ਨ: ਇੰਡੀਆਜ਼ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿਸ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ’ (1997) ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੇ ਅਸਮੰਜਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਨੰਦਿਨੀ ਸੁੰਦਰ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ‘ਦਿ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਐਂਡ ਦਿਅਰ ਇੰਡੀਆ’ (2016) ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਖਰੇਵੇਂ ਹਨ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚੀਆਂ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲਿਖਤਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਰੌਬਿਨ ਜੈਫਰੀ ਦੀ ‘ਪਾਲਿਟਿਕਸ, ਵਿਮੈਨ ਐਂਡ ਵੈਲ ਬੀਇੰਗ: ਹਾਓ ਕੇਰਲਾ ਬੀਕੋਮ ਏ ਮਾਡਲ’ (1992) ਅਤੇ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਨਰੇਂਦਰ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ ਦੀ ‘ਐਥਨੀਸਟੀ ਐਂਡ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਮੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ’ (1999) ਅਪਵਾਦ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਮਾਜਿਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਡੀ.ਆਰ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੀ ‘ਦਿ ਫਲੋਰਿੰਗ ਫੀਟ: ਦਿ ਦਲਿਤ ਮੂਵਮੈਂਟ ਇਨ ਇੰਡੀਆ’ (2010), ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਰਾਧਾ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ‘ਏ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਡੂਇੰਗ: ਐਨ ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਅਕਾਊਂਟ ਆਫ ਮੂਵਮੈਂਟ ਫਾਰ ਵਿਮੈਨਜ਼ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਫੈਮਿਨਿਜ਼ਮ’ (1993); ਪਛੜੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫ ਜੈਫਰਲੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਇੰਡੀਆਜ਼ ਸਾਇਲੈਂਟ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ’ (2003); ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਹਿਰਾਂ ਮੁੱਢਲੇ ਸੇਖਰ ਪਾਠਕ ਦੀ ‘ਦਿ ਚਿਪਕੋ ਮੂਵਮੈਂਟ: ਏ ਪੀਪਲਜ਼ ਹਿਸਟਰੀ’ (2020) ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਗਾਂਹ, ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟਕਰਾਅ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਉਭਾਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿਸਿਰ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ‘ਕਸ਼ਮੀਰ: ਏ ਸਟੋਰੀ ਇਨ ਇੰਡੀਆ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼’ (1965) ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮਿੱਥਾਂ ਲਈ ਐਨਾ ਅਹਿਮ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਟਕਰਾਅ ਬਿੰਦੂਆਂ ‘ਚੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਬ ਬੁਰਾਦੀ ਦੀ ‘ਇਨ ਦਿ ਨੇਮ ਆਫ ਨੇਸ਼ਨ: ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਇਟਸ ਨੌਰਥ ਈਸਟ’ (2020) ਝਾਤ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਧ ਭਾਰਤ

ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਵਿਦਰੋਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਨੰਦਿਨੀ ਸੁੰਦਰ ਦੀ ‘ਦਿ ਬਰਨਿੰਗ ਫੋਰੈਸਟ’ (2016) ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਕ ਜੋ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੁਮਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨੀ ਕਿਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਗਹਿਰੀ ਖੋਜ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਦ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੋਂ ਸੁਮਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜੀਆਂ ਦ੍ਰੇਜ਼ ਦੀ ‘ਸੈਂਸ ਐਂਡ ਸੋਲਿਡੈਰਿਟੀ: ਝੋਲਾਵਾਲਾ ਇਕਨੌਮਿਕਸ ਫਾਰ ਐਵਰੀਵਨ’ (2017), ਆਂਦਰੇ ਬੈਟਿਲੇ ਦੀ ‘ਕ੍ਰੋਨੀਕਲਜ਼ ਆਫ ਅਵਰ ਟਾਈਮ’ (2000) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦ੍ਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੋਢੀ ਵਿਕਾਸ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਬੈਟਿਲੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਪੱਛਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਚਾਰ ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਥਰੀਨ ਬੂ ਦੀ ‘ਬਿਹਾਈਡ ਦਿ ਬਿਊਟੀਫੁਲ ਫੋਰੈਵਰਜ਼’ (2012) ਜੋ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਝੁੱਗੀ-ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ; ਪੀ. ਸਾਈਨਾਥ ਦੀ ‘ਐਵਰੀਬਡੀ ਲਵਜ਼ ਏ ਗੁੱਡ ਡਰਾਊਟ’ ਜੋ ਦਿਹਾਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਰਾਜਦੀਪ ਸਰਦੇਸਾਈ ਦੀ ‘2019: ਹਾਓ ਮੋਦੀ ਵਨ ਇੰਡੀਆ’ (2020), ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੱਛਤਰਕਾਰ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰਕ ਟਲੀ ਦੀ ‘ਨੋ ਫੁੱਲ ਸਟੋਪਜ਼ ਇਨ ਇੰਡੀਆ’ (1991) ਜੋ ਸਾਇਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮਾਣਮੱਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਛਤਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਨੀ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਝਰੋਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸਵੈ-

ਜੀਵਨੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਦੋ ਦਲਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ‘ਐਂਟਸ ਅਮੰਗ ਐਲੀਫੈਂਟਸ’ (2017) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੁਜਾਤਾ ਗਿਡਲਾ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਮੀਕੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ‘ਜੂਠਨ’ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮਾ ਅਰੁਣ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ- ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਦਮਾ ਦੇਸਾਈ ਵਲੋਂ ‘ਬ੍ਰੈਕਿੰਗ ਆਊਟ’ (2012) ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਮਲਿਕਾ ਅਮਰ ਸੇਖ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮਾ ‘ਆਈ ਵਾਂਟ ਟੂ ਡਿਸਟ੍ਰਾਇ ਮਾਈਸੈਲਫ’ (2019) ਜੈਰੀ ਪਿੱਟੋ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 1950 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਆਰਥਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਂ ਤਵਾਰੀਖੀ ਕਿਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਉੱਝ, ਮੈਂ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇੱਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਜਾਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਰਨ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜੋ ਕੁਝ ਕੁ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ archive.org ਉੱਪਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

‘ਕਿਤਾਬ ਉਹ ਤੇਸਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੰਮੀ ਬਰਫ਼ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਵੇ।’ - ਫਰਾਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ

ਖੇਡਾਂ ‘ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ’ ਦੀਆਂ ਤੋਂ ‘ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ’ ਖੇਡਾਂ ਤਕ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਈ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਚਿਰੀਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਜਰਮਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੰਡਦੀ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਢਾਹ ਘੱਤੀ ਹੈ। ਵੀਅਤਨਾਮੀਏ ਵਿਛੜ ਕੇ ਇਕ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਹਾਂ ਐਂਡ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵਧੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵੀ ਧਾਅ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਮਤ ਪੈਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚਤਰ ਚਲਾਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਰੋਕੀ ਰੱਖਣ। ਲੜਾਈਆਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਬਦਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬੈਰਨ ਦਿ

ਕੁਬਰਤਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭੇਜਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹੁੱਜਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾ ਕੇ, ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਬਥੇਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਵਸ ਕੇ ਵੇਖਣ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਮੁੜ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ?

ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੁਲਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਵੇਂ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਿਲ ਗਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਅ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਸੁੱਖ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ। ‘ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ’ ਦਾ ਤਰਾਨਾ ਫਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸੁਰਫ਼ ਦਾ ਗੀਤ ਹੋਵੇ: ਸੋਹਣਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੀ ਸਹੀਓ...। ਉਥੇ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਗੁੰਜ ਰਹੀ ਹੋਵੇ: ਪੰਜਾਬ ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫਤ ਤਿਰੀ ਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਮਾਨ ਤੇਰੇ...। ਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ: ਭਾਰਤ ਹੈ ਵਾਂਗ ਮੁੰਦਰੀ ਵਿਚ ਨਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ...।

ਬੇਬੇ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਬੱਦਲ ਦੀ ਆਮਦ

ਬੱਦਲ, ਬਰਸਾਤ, ਮੀਂਹ ਦਾ ਆਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਦ ਅਤੇ ਰੁਮਾਂਚਿਕ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨਗਰ ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਨੈਚੂਰਲ ਉਪ ਨਗਰ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਿਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਚੌਦਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਵਰਖਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਇਸ ਫਲੈਟ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਪੂਣਾ ਹਾਈਵੇਅ ਦੀਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਕੇ.ਸੀ. ਸ਼ਰਮਾ
ਫੋਨ: +91-95824-28184



ਹਰੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬਣੀ ਵਲ ਖਾਂਦੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਰੀਂਗਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਠੰਢਕ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਂ ਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ਗਰਮ ਚਾਹ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕੱਪ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਉਣਾ; ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਲੂਆਂ ਝੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਸੌਗਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪੈਦਲ, ਦੁਪਹੀਆ ਸਵਾਰ, ਆਟੋ, ਕਾਰ ਆਦਿ ਵਾਹਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੀਂਹ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਕਈਆਂ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਸੇਰੇ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਭਾਜਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ; ਸੜਕਾਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨ ਜੀਵਨ ਆਮ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਬਰਸਾਤ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰਲੇ ਵਾਹਨ ਦਿਸਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਦੀ ਰੀਲ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਬਸ ਚੀਸ ਜਿਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਗਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ...' ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦੁਖਦ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਰਸਾਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮੁੱਢਲਾ ਜੀਵਨ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲਕੇ (ਹੁਣ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ, ਹਰ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ: "ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ..." ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੀ ਮਰਹੂਮ ਬੇਬੇ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਛੁਪੀ ਚਿੰਤਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਰਦ, ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਇਸੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਪੱਕਾ ਪੰਡਿਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਦੀ ਜਾਗ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੀਂਹ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬੇਬੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚੇਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਫੈਦ ਜੁੱਲੀਆਂ ਉਠਾ ਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਈਏ।

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਮੈਂ ਘੋਸਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਬੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜੀ ਜੁੱਲੀ ਲੈ ਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਮੱਲ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰਾ ਸੁਆਰਥ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹਵਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਭਾਵੇਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੂਜੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

'ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ...' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਬੇਬੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਸਤ, ਸੁਆਰਥੀ ਤੇ ਘੋਸਲਮਾਰ ਸੀ।

ਬੇਬੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਟਾਉਂਦਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚੋਭ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੇਬੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਾਥੀ ਲਗਾ ਕੇ ਅੱਗ ਦਬਾਉਣਾ ਅਤੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਬੱਠਲ ਨਾਲ ਢਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ।

1957 ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਦੇ ਫੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਆਦਿ ਕੰਮ ਵੀ ਬੇਬੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਅਸਹਿ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਸਦਮਾ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਸਬਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਰੋਂਦੀ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਬੇਬੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੇ ਢਿੱਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਅੱਗ ਦਬਾਉਣ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਾਰੀ ਨੂੰ ਢਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਬੇ ਗੋਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚੋਂ ਤੁੜੀ ਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬੱਲਿਓਂ ਹਰੇ ਪੱਠੇ ਸਾਂਭਦੀ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਮੀਂਹ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਬੇਬੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੇ ਕੱਚੇ ਮਕਾਨ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਸਬੂਤਾਂ ਸਨ। ਮੂਹਰਲੀ ਸਬਾਤ ਦੋ ਲਟੈਣਾਂ ਅਤੇ ਚੌਰਸ ਸ਼ਤੀਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਦੂਕੀ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦਸ ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੋਠੜੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕਣਕ ਅਤੇ ਛੋਲਿਆਂ ਲਈ

ਬੁਖਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪਲੋਂ ਪਾ ਕੇ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਛੱਤ ਦਾ ਲਿਪਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਚੂਹੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਨਾਲ ਛੱਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬੁਖਾਰੀ ਤੱਕ ਖੁੱਡਾ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਤੇਜ਼ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਛੱਤ ਟਪਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਖਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਬੇਬੇ ਭੱਕ-ਭੱਕ ਕਰਦੀ ਲਾਲਟੈਣ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਗੱਟੇ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ। ਖੁੱਡਾ ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਖਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਬੇਬੇ ਖੁੱਡਾ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ; ਲੇਪ ਕਰਕੇ ਕਦੋਂ ਆ ਕੇ ਦੋ ਘੜੀ ਆਰਾਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸੇ ਭੱਜ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਮੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇ ਕੇ ਬੇਬੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਂਦੀ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਪੱਠੇ ਪਾਉਣਾ, ਫਹੁੜੇ ਨਾਲ ਗੋਹੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ, ਧਾਰ ਚੋਣਾ, ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਣਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰਨਾ ਬੇਬੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਬੇਬੇ ਦੇ ਸਚਿਆਰਪਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ, ਹਾਰੇ, ਹਾਰੀਆਂ, ਤਵੀ ਵਾਲੀ ਚੁਰਾਂ, ਸਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਡੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੰਮੀਆਂ ਅੰਗੀਠੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਸਨ।

ਸਬਾਤਾਂ ਅੰਦਰ ਕਣਕ ਦੇ ਆਟੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਦਾਣੇ ਲਈ ਭੜੋਲੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪੂਰਨ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲੀ

ਸਬਾਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਈਆਂ, ਕੰਬਲ, ਖੇਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣੇ ਤਿੰਨ ਚੌਕੇ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਕੰਧੋਲੀਆਂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਬੇਬੇ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜੁੱਬੋ ਤੰਦੂਰ ਦੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਲਾਹੁਣ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰੋਂ ਹੀ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਛਟੀਆਂ ਬਾਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਰੋਟੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਝਲਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦੋ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰੋਟੀ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਕੁੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਗੰਢਿਆਂ ਦੀ ਚਟਣੀ ਕੱਢ ਕੇ, ਕੁੱਜੀ ਵਿਚੋਂ ਮਖਣੀ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਰਿੜਕਣੇ ਵਿਚੋਂ ਲੱਸੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਡੇਕ ਦੇ ਬੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਝ ਕਾਲਜਾ ਧਾਫੜ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਬੇਬੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਣ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਬਾਹਰ ਬਰਸਾਤ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬਾਹਰ ਭਾਵੇਂ ਬਰਸਾਤ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਬਰਸਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੱਤਰੇ ਦੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਗਜ਼, ਪੈਂਨ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਲੀਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1970 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਬੱਦਲ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ...' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੈਂ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਪਾ ਲਈ। ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਬਾਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਭਰਾਵੀਂ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਪੱਕਾ ਮਕਾਨ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚੁਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁੱਡਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੇਬੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੋ-ਦੋ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਲਾ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਬੇਬੇ ਦਾ ਜੀਅ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। 1989 ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਆਪਣਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਫਰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਈ।

ਮੇਰੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਬੇਬੇ ਲਈ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਸ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸੁਚੱਜੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਏ।

ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਗਏ...

ਬਸ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਕੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ- 'ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪਿੰਡ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨ।' ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ
ਫੋਨ: +91-94176-52947

ਮਗਨਰੇਗਾ ਅਧੀਨ ਮੱਛੀ ਤਲਾਬ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਅਣਵਰਤੀ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਲਈ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਵੱਡਾ ਪੈਲੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਿਤਵੇ ਪੈਲੇਸ ਦੀਆਂ ਇਸ ਗਰਾਂਟ ਨਾਲ ਨੀਹਾਂ ਹੀ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਨੇ ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਮੰਨਦਿਆਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਲਈ ਦਸ ਲੱਖ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗਰਾਂਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਗਰਾਂਟ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਸਹੀ ਪਰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਵਿਚਾਰ

ਨੂੰ ਝੱਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਨੀਆਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਰੇਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਖੱਡ ਦਾ ਅਤੇ ਮਿਸਤਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੇਬਰ ਮਗਨਰੇਗਾ ਦੀ ਵਰਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦਾ ਠੇਕਾ ਆਦਿ ਮਿਲਾ ਕੇ 112 ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਅਤੇ 56 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਪੈਲੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੁੜਵੇਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਮਰੇ, ਪਖਾਨੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਣਾਏ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਵਰਾਂਡਾ ਪੈਲੇਸ ਹਾਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਬਣ ਗਈ। ਜੁੜਵਾਂ ਪਖਾਨਾ ਵੱਖਰਾ। ਰਸੋਈ, ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਡਾਇਨਿੰਗ ਸੈਂਡ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਹੱਲ 82 ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਪਸ਼ੂ ਸੈਂਡ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੰਮੇ ਡੂੰਠੇ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲੀਆਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਦੋ ਮੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਬੋਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਸੈਂਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੌਕੀ ਅਤੇ ਕੋਹਲੂ ਲਗਾਏ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿੰਮ ਲਈ ਮਿਲੀ ਗਰਾਂਟ ਨਾਲ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਦੋ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹਾਲਨੁਮਾ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣਾ ਕੇ

ਦੇਣ। ਦੋਸਤ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਚੈੱਕਬੁੱਕ ਲਿਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਟੇਬਲ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਚੈੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ 2 ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚ ਕੇ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜਵਾਂ ਵਰਾਂਡੇ ਸਮੇਤ ਵੱਡਾ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਕਮਰਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਖੁਦ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ। ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਅਵਲ ਆਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਆਪ ਆਏ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਹੋਰਾਨ ਹੋਏ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਇਸ ਬੇਜੋੜ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਫੋਨ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ।

ਗਲੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਮਾਰਤਾਂ, ਗਲੀਆਂ-ਨਾਲੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੇਰੇ ਮਸੇਰ ਅਤੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ

ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੇਬਰ ਤੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਈ। ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ 12 ਘਰਾਂ ਦੀ ਕਾਲੋਨੀ ਬਣਾਈ। ਪੰਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਸਿੰਘ, ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਵਰਗੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਦਿਲ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੇ। ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਮਗਨਰੇਗਾ ਸਮਿਤੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਪਹੁੰਚੀ। ਪੈਲੇਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜ ਦੇਖ ਕੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਿਸ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡੂੰਘਾ ਟੋਆ ਬਣ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਝਗੜਾ ਬਾਣੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੀੜਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮਵਾਰ 37000, 35000 ਅਤੇ 50000 ਕਸੂਰਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦਿਲਵਾਏ। ਕਸੂਰ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਰਟ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖਰਚਾ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਬਰਾਬਰ ਉਸਰ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੈਲੇਸ, ਪਸ਼ੂ ਸੈਂਡ ਅਤੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਸਨ। ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੋਵੇਂ ਸਨ। ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਗੋਹਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਕਰਵਾਈ। ਹਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਗੋਹਰੀਆਂ ਵਾਹ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਛੱਡਣੇ ਪਏ। ਕੁਝ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਹੜੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਪੰਚੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੇਗੀ, ਮੁੜ ਜਿਊਂਦੀ ਹੋ ਗਈ।

ਖੈਰ! ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਸਰਪੰਚੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਹਿਮਤ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜਿੰਦ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਅੜ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ।

ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ; ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰਾਣੀ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੀਬੀ ਨੇ 19 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ: ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਸੂਬਾ ਲੰਮੇ

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ
ਫੋਨ: +91-98154-27127

ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲੀਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀ ਪਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਿਕਾਉ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਪਛੜ ਗਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ 'ਚ ਵਿਗਾੜ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਦਿ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਬਹੁਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਖਰੜੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਖਰੜਾ 2013 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜੀਐੱਸ ਕਾਲਕਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਖਰੜਾ 2018 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ

ਵਕਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਣ ਦੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਾਲਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਤੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ, ਮਿੱਟੀ ਆਦਿ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇਸ ਖਰੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਗਰੇਡਿੰਗ, ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਰੈਡਿਟ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ

ਪੁਨਰ-ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਬੰਧੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

ਉਪਰਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ, ਝੋਨੇ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਦੀ



ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਨਾਲ ਹੀ ਝੋਨੇ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਸੁਝਾਅ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਸਿਹਤ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖਰੜਾ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ (ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ, ਡੋਅਰੀ ਵਿਕਾਸ, ਸੂਰ ਪਾਲਣ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਖਰੀਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ

ਵਿਚ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰੜਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਕੌਣ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਸਾਨ, ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ, ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਹਨ। ਇਹ

ਖਰੜਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਮਿਆਰੀ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ, ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਫੂਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਮੁਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ। ਖਰੜਾ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੁਪ੍ਰਬੰਧ, ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ, ਖਾਸਕਰ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ, ਸੀਮਾਂਤ ਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਰੜਾ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਫਸਲ ਬੀਜਣ, ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ

ਅਪਣਾਉਣ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਰੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਚੱਜਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਗਰੇਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਾਸੈਸਿੰਗ ਕਰਕੇ, ਭਾਵ ਹੋਰ ਮੁੱਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਰੜਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁਕਵੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਖਰੜੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਖਾਦ ਸਬਸਿਡੀਆਂ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ, ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲ ਲਈ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਦਰਾਮਦਾਂ ਬਰਾਮਦਾਂ ਆਦਿ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖਰੜੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀਗਤ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਮੱਦਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਖਰੜਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖੇਤੀ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਣ ਦੀ, ਵਿਆਪਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਿਕਾਉ ਹੋ ਸਕੇ; ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਕੱਢ ਸਕੇ।

ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂਝੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ (ਐੱਸ.ਵਾਈ.ਐੱਲ.) ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਅੱਜ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ 50 ਸਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇੰਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਝਗੜੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ

ਅਭੈ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98783-75903

ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਨਿਬੇੜਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇੰਨਾ ਪੇਚੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਗਲੇ ਇਕ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਣ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ- ਜੋ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਣਾਵਾਂ ਛਾ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਗ਼ਲਤ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਲੋਕ

ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਗ਼ਲਤ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਮਾਲਵਾ ਬੰਜਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਇਕ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੂਜਰਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹੰਨੇ ਜਾਂ ਬੰਨੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸੀਮਤ ਵਕਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਣ, ਇਹ ਮਤਲਬ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੇ ਵਿਧਾਨਪਾਲਕਾ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ

ਦੀ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਫਾਲਤੂ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਹੈ; ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੇਵੇ। ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਜ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਆਖਿਰ ਹੱਲ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲਟਕਦੇ ਮਾਮਲੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਠੀਕ ਮਾਹੌਲ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਹੰਨੇ ਜਾਂ ਬੰਨੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਛੱਡ ਛੱਡਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ? ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਹਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਿੰਧ ਜਲ ਸਮਝੌਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ, ਵੀ ਕਿੱਧਰੇ ਭਲਿਆਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਮੁਮਕਿਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਬਦਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆ, ਸਿੰਧ, ਜਿਹਲਮ ਤੇ ਚਨਾਬ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਪੈਂਡ ਵੀ ਦਿੱਤੇ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਰੀਅਤ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ

ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਖੈਰ! ਗ਼ਨੀਮਤ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧ ਜਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਅਤੇ ਹਰੀਕੇ ਤੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਜਿਹਲਮ ਉੱਪਰ ਮੀਰਪੁਰ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਡੈਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਠਾਰਾਂ ਤੱਕ ਚੀਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਣੀ 450 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹਿਸਾਬ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਵੀ ਭਲਿਆਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਗਰ ਹੇਠ ਆਏ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ। ਭਾਖੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਚੱਲੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਰ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਕੋਟ ਕੋਹਿਲੂਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਭਾਖੜਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਜੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੀ ਬਾਰ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਖਿਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਘਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ, ਘਰ ਤੇ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਸਤਲੁਜ ਕੰਢੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਟਿੱਬੇ

ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟ ਕੋਹਿਲੂਰ ਜੋ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਵੱਟ ਕੇ ਖਿੰਡਰ ਗਏ।

ਝਗੜੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਇਕ ਹੀ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰੋ ਜਾਂ ਪੱਚਾਇਤੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਅੱਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਲਾਭ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਟ ਜੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰੇ, ਉਹ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਮੰਨਣ ਚਾਹੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਾਹੇ ਸੜੇ ਮੱਥੇ ਪਰ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਰੱਕ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਤੇ ਕਿੱਲਾ ਗੱਡ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੀਜੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਦੀ ਵੱਟਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਰਸਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਲਗਾਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਢਾਬਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਾਣਾ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸਭ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਰਜੀਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤੀ ਨਹੀਂ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਮੁੜਾਂ ਰੰਝੇਟੜੇ ਤੋਂ

ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਮੋਦਰ (ਸਮਾਂ 1486 ਈ. ਤੋਂ 1568 ਈ.) ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ (ਸਮਾਂ 1692 ਈ.), ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਣੀ (ਸਮਾਂ 1706 ਈ.), ਮੀਆਂ ਅਵਾਨ (ਸਮਾਂ 1710 ਈ.) ਨਾਬੀਨਾ ਕਵੀ ਮੁਕਬਿਲ (ਸਮਾਂ 1746 ਤੋਂ 47 ਈ.) ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਹਿਮਦ ਗੁੱਜਰ ਪਹਿਲਾ ਕਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਧਰਤਪੁਰ



ਡਾਕਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ

ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਕਬਿਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਉਪਰ ਅਜਮਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਅੱਜ ਹੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਅਵਚੇਤਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਜ ਤਕ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਹੀਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੀਰ ਦਾ ਬਿੰਬ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੱਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦੇ ਸੋਮੇ ਵੀ ਉਤਨੇ ਹੀ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਿੱਸੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ' ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਹੀਰ ਨੂੰ ਰਾਂਝੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਹੀਰ ਨੂੰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਥਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ ਅੰਦਰਲਾ ਰਸ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਿਸ ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਵੀ ਹੈ। ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ ਜਿਹੜੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡੀ. ਮੈਲੋ ਨੇ ਅਸਲ ਅਰਬੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀਰ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਜਦੋਂ ਹੀਰ ਗੁਮਾਨਣ ਆਹੀ
ਸੱਦਿਆਂ ਸੱਦ ਨਾ ਦੇਂਦੀ।
ਸੁੰਜੀ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਦੀਵਾਨੀ,
ਆਈ ਝਲ ਚਿਰੋਂਦੀ।
ਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰਦੀ,
ਨਾਗਾਂ ਚੋਟ ਮਰੋਂਦੀ।
ਮੱਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਡਿੱਠੀ ਫਕਰਾਂ,
ਲੰਗਰ ਖੜੀ ਵੰਡੋਂਦੀ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ ਹੀਰ 1180 ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਆਸਾਨ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

$$1180 \text{ ਹਿਜਰੀ} = 1180 \text{ ਦਾ } 97\% + 622$$

$$= 1144 - 45 + 622$$

$$= 1766 - 67 \text{ ਈਸਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ}$$

ਜੇ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ 57 ਜੋੜ ਕੇ 1823 ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਕਾਵਿ ਕਿੱਸਾ 1180 ਹਿਜਰੀ ਅਰਥਾਤ 1767 ਈਸਵੀ ਜਾਂ ਬਿਕ੍ਰਮੀ 1823 ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ:

ਸੰਨ ਯਾਰਾਂ ਸੈ ਅਸੀਆ ਨਬੀ ਹਿਜਰਤ,
ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਈ।

ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਈਆਂ, ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਟਪਲਾ ਖਾ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜੋ 1821 ਈਸਵੀ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਸੁਣ ਯਾਰਾਂ ਸੈ ਅਸੀਆਂ, ਬਤੀਆ ਸੰਮਤਾਂ ਤੇ ਹਿਜਰਤ ਅਤੇ 1827 ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ਸੰਨ ਯਾਰਾਂ ਸੈ ਅਸੀਆਂ ਤਦੋਂ ਆਹਾ, ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀਰ ਹੋਈ। ਅਠਾਰਾਂ ਸੈ ਬਤੀਆਂ ਸੰਮਤਾਂ ਦਾ,

... ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1856 ਈਸਵੀ ਵਾਲੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਤਾਰੀਖ ਇਵ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ: ਦਹਿਸਤ ਸੌ ਅਸੀਏ ਬਣੀ ਹਿਜਰਤ ***

ਸਤਾਰਾਂ ਸੈ ਬਿਆਸੀਆਂ ਸੰਮਤ *** ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਸੰਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ:

ਸੰਨ ਯਾਰਾਂ ਸੈ ਅਸੀਆਂ ਨਬੀ ਹਿਜਰੀ, ਅਠਾਰਾਂ ਸੈ ਤੇ ਬੀਸੀਆਂ ਸੰਮਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ 1834 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਕਲਮੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਰੀਖਾਂ ਇਉਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਸੰਨ ਹਿਜਰੀ ਸੈ ਯਾਰਾਂ ਸੀ ਤਦੋਂ ਆਹਾ ***

ਸਤਾਰਾਂ ਸੈ ਬਰਸ ਉਪਰੰਤ ਅੱਸੀ, ਰਾਜੇ... ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤਰੀਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਪਰ ਇਸ ਗੁੱਬੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਿਸਟੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨ ਸਦਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਲਮੀ ਨੁਸਖੇ (1844 ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ) ਨੇ ਸੁਲਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਸਬੰਧਿਤ ਬੰਦ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰੀਕਾਂ ਇੰਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਸੰਨ ਯਾਰਾਂ ਸੈ ਅਸੀਆਂ ਸੀ ਨਬੀ ਹਿਜਰਤ, ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਈ, ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਤੇਈਸੀਆਂ ਸੰਮਤਾਂ ਦਾ, ਰਾਜੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਸਾਰ ਹੋਈ। ਪਿਆ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਦੇ ਜੱਟ ਸਰਦਾਰ ਹੋਏ, ਘਰੋਂ ਘਰੀਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਹੋਈ। ਅਸ਼ਰਫ ਖਰਾਬ ਕਮਿਨ ਤਾਜੇ, ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬਹਾਰ ਹੋਈ। ਚੌਰ ਚੌਧਰੀ, ਯਾਰਨੀ ਪਾਕ ਦਾਮਨ, ਭੁਤ ਮੰਡਲੀ ਇਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਿਜਰੀ ਸੰਮਤ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ਜਰਹਦਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਠੀਕ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਉਪਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ 1180 ਹਿਜਰੀ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਮਤ 1823 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਜਾਂ 1767 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਵਿਦਰੋਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨ ਮਿਸਲ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਾਕਤ ਫੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਗਭਗ ਮੁਗਲਾਂ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲੱਗਾ। ਕੁਝ ਜੱਟ ਸਰਦਾਰ ਸਿੱਖ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਚੌਧਰੀ ਸਰਦਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਤਨੇ

ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜਿਤਨੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਅੰਦਰ ਜੱਟ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਉਘਾਤਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਨਮ ਜੰਡਿਆਲਾ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿਚ 1720 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਯਦ ਘਰਾਣਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਸਯਦ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲ ਮੱਕੀ



ਦਾ ਉਤਰਾਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਯਦ ਬਦਰੂਦੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਲਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਮਲ ਬਾਨੂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਵਕਤ ਔਲਾਹ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਾਲੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।

ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕਸੂਰ ਵਿਚ ਮੌਲਵੀ ਗੁਲਾਮ ਮਰਤਜ਼ੀ ਦੇ ਮਦਰੱਸੇ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਕਰਮ ਸ਼ੇਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਦਰੱਸਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਮਦਰੱਸਾ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮਦਰੱਸਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਸੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਕਸੂਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹਿਰ ਕਸੂਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹਥਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਮਾਲਕ ਹਾਂਸ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਝੰਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਵਾਰਿਸ ਝੰਗ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹੀਰ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਵਿਚਲੀ ਪੀਠੀ ਗੰਢ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝ

ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਰਾਂਝਿਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਮਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਯਾਰਾਂ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ,
ਇਸ਼ਕ ਹੀਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਬਣਾਈਏ ਜੀ।
ਏਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਝੋਕ ਦਾ ਸਭ ਕਿੱਸਾ,
ਜੀਭਾ ਸੋਹਣੀ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈਏ ਜੀ।

... ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸੱਜਣਾ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ,
ਕਿੱਸਾ ਅਜਬ ਬਹਾਰ ਦਾ ਜੋੜਿਆ ਏ।
ਫਿਕਰਾ ਜੋੜ ਕਿ ਖੂਬ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ,

ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਔਰਤਾਂ, ਹੀਰ ਅਤੇ ਸਹਿਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰ ਪੁਰਖਤੰਤਰ ਨੂੰ ਹੀਣਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰਿਸ ਆਪਣੀ ਫ਼ਕਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਾਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਦਾ ਹੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਭੋਗ ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਨਾ ਵਿਖਾ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਵਜੋਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਰਦ ਚੁਣ ਸਕਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਹੱਕ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਕੇਵਲ ਇਕ ਰਸਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੈਕਸੀਕਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਿੰਬ ਸਿਰਜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਲੈਕਸੀਕਲ ਅਰਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਬਿੰਬਾਂ ਵਿਚਲੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੀ ਮਾਰ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਾਰਿਸ ਇਕ ਸ਼ਬਦ 'ਡੰਬਰਾ' ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਮੱਛੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੱਪੜਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੋਇਆ ਡੰਬਰੀ ਹੀ ਵਰਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਡੰਬਰੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੱਢਦੇ ਵਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਡੰਬਰੇ ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੇਂਡੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅੰਦਰ ਡੰਬਰੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਡੰਬਰਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਰ ਮੱਛੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਡੰਬਰਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਤਸਬੀਹ ਨਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡੰਬਰਾ ਨਰ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਕਤਵਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਰਵਾਂ ਫੁਰਤੀਲਾ ਜਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਚੁਸਤ ਨਰ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਛੇਰੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਾਲ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਜਾਲ ਦੇ ਰੰਗ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਚੁਸਤ ਡੰਬਰੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਸਤਰ ਦੇ ਬਿੰਬਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ

ਏਸ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਡੰਬਰੇ ਨੂੰ,
ਰੰਗ-ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ ਪਾਓਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਨੱਕ ਅਲਫ ਹੁਸੈਨੀ ਦਾ ਪਿਪਲਾ ਸੀ' ਆਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀਰ ਦੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਜ਼ਰਤ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨੋਕ ਨੂੰ ਪਿਪਲਾ ਨਾਲ ਤਸਬੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਮਿੱਥ ਫਲਸਫੇ ਗਿਆਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਚਿੰਤਨ ਭਰ ਕੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਜਗਤ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਸਿਰਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੀਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀਰਾਂ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਹੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕੈਦੋਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਹੀਰ ਆਖਿਆ ਵਾੜ ਕੇ ਫਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ,
ਗੱਲ ਪਾਏ ਰੱਸਾ ਮੂੰਹ ਘੁਟ ਘੱਤੋ,
ਲੈ ਕੇ ਕੁਤਕੇ, ਕੁਢਣੇ ਮਾਛੀਆਂ ਦੇ,
ਧੜਾ ਧੜ ਹੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੁੱਟ ਘੱਤੋ।
ਟੰਗੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਲੱਕ ਵਿਚ ਪਾ ਜੱਗੀ,
ਕਿਸੇ ਟੋਇਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਘੱਤੋ।
ਮਾਰ ਏਸ ਨੂੰ ਲਾਏ ਕੇ ਅੱਗ ਝੁੱਗੀ,
ਸਾੜ ਬਾਲ ਕੇ ਚੀਜ਼ ਸਭ ਲੁੱਟ ਘੱਤੋ।
ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹੀਰ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਂਝੇ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬਟਵਾਰਾ

ਹਿੰਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਗੱਲ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਐਵੇਂ ਵਧ ਗਈ। ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗੋਦ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘੜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਈ, ਨਾ ਘੜਾ ਟੁੱਟਾ, ਨਾ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਪਿਆ ਪਰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਵਗ ਪਏ, ਕਿਵੇਂ ਵਗ ਪਏ। ਪੰਚਾਇਤ ਬੁਲਾ ਲਈ ਪਰ ਸਰਪੰਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰੋਂ ਗੁਆਂਢ ਦਾ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ- ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਸੋ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘੜਾ ਭੰਨ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਗੋਦ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਦ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ, ਘੜਾ ਠੀਕਰੀ ਠੀਕਰੀ।

ਕੁਝ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਈ, ਸਰਪੰਚ ਫਿਰ ਆ ਗਿਆ, ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਈਓ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਫੂਕਣੇ।' ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਦੁਖੀ ਸਰਪੰਚ ਫੇਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ

ਆਨੰਦ ਲਹਿਰ
ਅਨੁ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 94642-51454

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਹੋ ਗਿਆ ਸੋ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਘਰ ਮੁੜ ਉਸਾਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੋਕਣਾ ਨਾ। ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੋਂ ਚੋਕਣ ਲੱਗੇ।

ਸਰਪੰਚ ਏਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ, ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਵਹਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ, ਹਉਕੇ ਲੈਂਦਾ। ਦਲੀਲਾਂ ਨੱਥੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਭਲਾਈ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਬਟਵਾਰਾ ਬੜਾ ਖੋਫਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਕੀ ਪਿੰਡ ਵੰਡਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ?' ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ- 'ਕਿਉਂ? ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਔਖ? ਪਰ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿਨਾ ਵੰਡ ਠੀਕ ਨੀ'। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਬਟਵਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ- 'ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵਾਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਬੇਗਾਨਾ ਸਮਝਦੇ ਨੇ'। ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਪਿੰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਤੀਜੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, 'ਮੈਂ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹਾਂ'।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਜੜ ਗਏ, ਸੜਕਾਂ ਉਦਾਸ ਹੋਈਆਂ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰੀਂ ਆਣਾ-

ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਹਕੀਮ ਪਰਲੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਬਿਨਾ ਏਧਰਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਮਰਨ ਲੱਗੇ। ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਬਗੈਰ ਰੋਣ ਹਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨੂਰੇ ਦੀ ਮੱਝ ਨੇ ਨਵੇਂ ਦੁੱਧ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਝੋਟਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕੀਤੀ, ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਵਾਓ, ਵੀਜ਼ਾ ਲੁਆਓ'। ਨੂਰੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਮੱਝ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ? -ਹਾਂ, ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਸਤੇ ਮੱਝ ਉਧਰ ਲੈ ਜਾਹ।

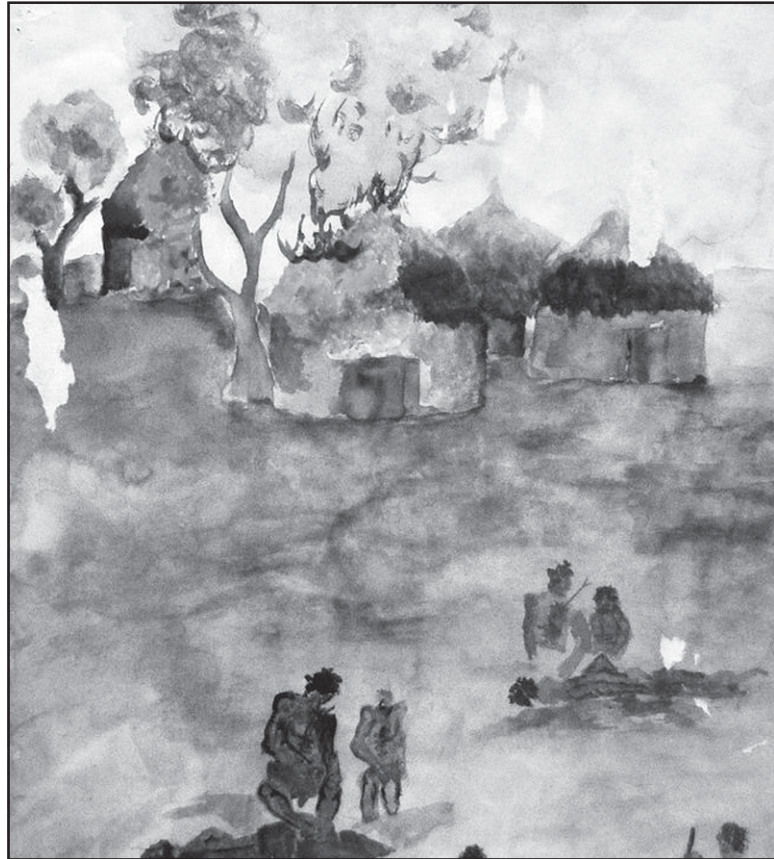
ਸੁਣੱਖੀ ਨੇਹਾ, ਮੁਟਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਚੂੜੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਕਰਦਾ। ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, 'ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਗਰੀਬ ਸੀ ਪਿਤਾ ਜੀ?'

-ਕਿਥੇ? ਆਈ ਚਲਾਈ ਚੰਗੀ ਸੀ, ਉਧਰਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਪਹਿਨਿਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜਾਂ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਪੈਣ ਲੱਗਣ ਫਿਰ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਖਾਲੀ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਡਰ ਲੱਗਦੈ ਧੀਏ। ਪਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਉਧਰ ਜਾ ਨੀ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਆ ਨੀ ਸਕਦੇ।

ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ, ਵਿਹੜੇ, ਖੇਤ, ਸਕੂਲ, ਸਰਾਵਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਦੁਲੇ ਵਾਸਤੇ ਘੋੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਮਰਾਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਊ ਘੋੜੀ ਉਧਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਇੱਧਰੋਂ ਘੋੜੀ ਮੰਗ ਕੇ ਕੰਮ ਸਾਰਿਆ ਪਰ ਘੋੜੀ ਡਰ ਗਈ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਢੋਲ ਢਮਕਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸੀ। ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਡੋਗ ਕੇ ਭੱਜ ਗਈ। ਮੁੰਡਾ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਹੋਈ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਖਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਉਦਾਸ ਚੱਕਰ ਕਟਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਚੀ ਸਾਰੀ ਵਾਜ ਮਾਰ ਕੇ ਦਵਾਈ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ। ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਠਹਿਰ। ਹੁਣੇ ਆਇਆ'। ਦਵਾਈ ਆ ਗਈ। ਪਰ ਇੱਧਰ ਕਿਵੇਂ ਆਏ? ਸਿਪਾਹੀ ਉਪਰ ਮਿੰਨਤ ਤਰਲੇ ਨੇ ਅਸਰ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਫਕੀਰ

ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਦਵਾਈ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣੇ ਸਨ ਉਹ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਦੇਣੇ'। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਦਵਾਈ ਆ ਗਈ। ਮੁੰਡਾ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਕਿਵੇਂ ਫੜੀਏ? ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ



ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਨਾਰੇ ਏਸ ਰਾਜੂ ਮਾਰੇ ਨੇ ਹੀ ਲਾਏ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਮੁੰਡਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਸਕਦੈ।

ਏਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਸੌਕਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਧਰ ਹੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਭੁੱਖ ਦੌਰੇ ਪਾਸੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ। ਲੋਕ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਲੁਕ ਛਿਪ ਇਧਰ ਉਧਰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਗੋਤਾ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪੁੰਨ ਕਾਰਜ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਣ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ

ਉਸ ਦਾ ਦੋਹੀਂ ਬਾਈ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬੈਰ ਮਕਦਮ ਕੀਤਾ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਸਦਕਾ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ, 'ਦੇਖੋ ਭਾਈਓ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਹੁਣ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਉਪਰ ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ। ਬੁਰਾ ਖਿਆਲ ਦਿਲ ਵਿਚ

ਆਏ ਤਾਂ ਵੀ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ'।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੁਆਨਾਂ ਕੋਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਹਥਿਆਰ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਫੱਕਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਕਦੀ ਮੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸੰਖ ਵਜਾ ਆਉਂਦੈ ਕਦੀ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦੈ, ਕਿਹਾ ਕਰਦੈ- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਖ ਵਜਾਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਨਸੀਬ ਹੋਈ।

ਏਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੇਥੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਮੇਥੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਪੁੱਜਦੀ, ਮੇਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਧਰਲੇ ਉਧਰਲੇ ਬੇਵੱਸ। ਨੂਰਦੀਨ ਨੇ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੇਥੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਸਭ ਖਤਮ। ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਸਾਈਦਾਸ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ- ਵਿਆਹ ਹੋਵੇਗਾ ਨੂਰਦੀਨ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਵਕਤ ਸਿਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਿਉਣ 'ਤੇ ਲਾਹਨਤ। ਰੁਕ, ਪੈਸੇ ਲਿਆ ਰਿਹਾ। ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੈਸੇ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਇਸ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਫਸਵਾ ਦਏਗਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ।

ਆਖਰ ਇਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਸੁਰੰਗ ਕੱਢ ਲਈ। ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਆਣ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਲੱਗ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋਈ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, 'ਅਸੀਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਫੱਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਨਦੀਆਂ ਵਹਿਣ ਬਦਲ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਧਰਤੀ ਥਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਵਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਟਵਾਰਾ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਪੁੱਛਵਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੀ ਚੱਲਦੀ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਆਪਣੀ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਅੰਮਾਂ ਬੱਸ ਕਰ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਹ ਨਾਹੀਂ, ਗਾਲ੍ਹ ਦਿਆਂ ਵੱਡਤਾ ਪਾਪ ਆਵੇ। ਨੀਂਹ ਰੱਬ ਦੀ ਪੁੱਟਣੀ ਬਹੁਤੀ ਔਖੀ, ਧੀਆਂ ਮਾਰਿਆਂ ਵੱਡਾ ਸਰਾਪ ਆਵੇ। ਲੈ ਜਾਵੇ ਮੈਨੂੰ ਭਯਾ ਪਿੱਟਣੀ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਗੈਬ ਦਾ ਸੂਲ ਕਿ ਤਾਪ ਆਵੇ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਮੁੜਾਂ ਰੰਝੇਟੜੇ ਤੋਂ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਪ ਦੇ ਬਾਪ ਆਵੇ।

ਹੀਰ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਇਸ ਬੈਠ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਹੀਰ ਆਖਦੀ ਰਾਂਝਣਾ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ, ਏਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਚੱਲ ਜੇ ਚਲਣਾ ਈ। ਦੋਵੇਂ ਉੱਠ ਕੇ ਲੰਮਤੇ ਰਾਹ ਪਈਏ, ਕੋਈ ਅਸਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਨਾ ਮਲਣਾ ਏ। ਰਾਂਝਾ ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਹੀਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਮੂਲ ਸਵਾਦ ਦੇਂਦਾ, ਨਾਲ ਚੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਧਾਲਿਆਂ ਦੇ।

... ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸਰਾਫ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਨੀ, ਐਬ ਖੋਟਿਆਂ ਭੰਨਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੀਰ ਵਲੋਂ ਨਿਕਾਹ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਿਕਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ:

ਕਾਜ਼ੀ ਆਖਦਾ ਇਹ ਜੇ ਰੋੜ ਪੱਕਾ, ਹੀਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਹਾਰਦੀ ਹੈ। ਲਿਆਉ ਪੜ੍ਹੋ ਨਿਕਾਹ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਇਸਦਾ, ਕਿਸਾ ਕੋਈ ਫਸਾਦ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀ ਹੈ। ਛੱਡ ਮਸਜਦਾਂ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਜਾਈ ਵੜਦੀ, ਛੱਡ ਬੱਕਰੀਆਂ ਸੂਰੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮਧਾਣੀ ਹੈ ਹੀਰ ਜੱਟੀ, ਇਸ਼ਕ ਦਹੀਂ ਦਾ ਘਿਓ ਨਿਤਾਰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਹੀਰ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਜੋਗ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜੋਗ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪੰਜ ਹੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੋਗ ਧਾਰਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਲੰਗੋਟੜੀ ਸੁਣੀ ਨਾਥਾ, ਕਾਏ ਝਗੜਾ ਚਾਏ ਉਜਾੜਦਾ ਮੈਂ। ਜੀਭ ਇਸ਼ਕ ਥੋਂ ਰਹੇ ਜੇ ਚੁੱਪ ਮੇਰੀ, ਕਾਏ ਏਭੜੇ ਪਾੜਨੇ ਪਾੜਦਾ ਮੈਂ।

... ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਕੰਨ ਤੂੰ ਪਾੜ ਮਾਰੇਂ, ਏਹ ਮੁੰਦਰਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਸਾੜਦਾ ਮੈਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਸਣੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨਾ, ਤੇਰੇ ਟਿਲੇ 'ਤੇ ਧਾਰ ਨਾ ਮਾਰਦਾ ਮੈਂ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ਼ਕ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਦਿ ਮੂਲ ਹੈ। ਰੱਬ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਸਾਜੀ। ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਹੀਰ ਦੀ ਸੂਰੁਆਤ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਅਵੱਲ ਹਮਦ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਵਿਰਦ ਕੀਚੈ, ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਗ ਦਾ ਮੂਲ ਮੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਹੀ ਰੱਬ ਨੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ,

ਮਾਸੂਕ ਹੈ ਨਬੀ ਰਸੂਲ ਮੀਆਂ। ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਲ ਸਵਾਦ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਜੀਵਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਕ ਮਿੱਠਾ ਰੋਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਵਾਦ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਇਸ਼ਕ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਦਾ ਮਰਤਬਾ ਹੈ, ਮਰਦ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਭਲਾ ਰੰਜੂਲ ਮੀਆਂ। ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਬਾਗ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹਾਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਖਿਲੇ ਤਿਨਾ ਦੇ ਬੈਰ ਕਲੂਬ ਅੰਦਰ,

- ਹਵਾਲੇ:**
- 1 ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ
 - 2 ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ ਦੇ ਕਿੱਸੇ
 - 3 ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ
 - 4 ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ
 - 5 ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼
 - 6 ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਕਲਾਮ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ
 - 7 ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਂਸ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲਗਜਿਸ਼
 - 8 ਜੇ ਐੱਸ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕੇ ਫਾਰਸੀ ਸਰੋਤ
 - 9 ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ
 - 10 ਨੀਲਮਜੀਤ ਕੌਰ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ਼ਕ ਕਬੂਲ ਮੀਆਂ। ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਉੱਠ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਸਦਾ ਹੱਸਦਾ ਹੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ਼ਕ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੱਜਣ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਸੂਕ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਕੂਕੇ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਤੇ ਪਕੜ ਛਮਕਾਂ, ਪਾਰ ਆਦਮੀ 'ਤੇ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋਈ। ਰਾਂਝੇ ਉੱਠ ਕੇ ਆਖਿਆ 'ਵਾਹ ਸੱਜਣ', ਹੀਰ ਹੱਸ ਕੇ ਤੇ ਮੇਹਰਬਾਨ ਹੋਈ।

ਅੱਖਾਂ ਲੱਗਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹਾ ਇਸ਼ਕ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਸੂਰਮੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰਾਂਝਾ ਹੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਜੰਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣਨਾ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੋਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸੌਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗਵਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ:

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਣਜ ਵਿਚੋਂ, ਕਿਸੇ ਪੱਲੇ ਨਾ ਬੱਧੜੀ ਦੰਮੜੀ ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਜਾਂ ਹਿਰਸ ਹਵਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਹਣਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੀ ਸਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਮਨਸੂਰ ਅਤੇ ਸਰਮਦ ਵਰਗੇ ਸੂਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ। ਇਸ਼ਕ ਇਕ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਹਵਸ, ਕਾਮਨਾ ਦਾ ਦਾਗ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਉਪਰ ਕੋਈ ਤੌਹਮਤ ਲੱਗਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਦਾਨੇ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਵਾਲੇ ਜੂਝ ਮਰਨਾ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਣ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨੱਸਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਜਿੰਦ ਗਵਾਵਣੇ ਦਾ।

... ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਆਣ ਮੈਦਾਨ ਰੁਧੇ, ਬੁਰਾ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਰਣੋਂ ਹੱਲਣਾ ਈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਦਰਦ ਫਿਰਾਕ ਛੁਟੇ, ਇਕ ਕਟਕ ਫਿਰ ਆਖ ਕਿਸ ਝੱਲਣਾ ਈ। ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪਾਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਸ਼ਕ ਪਾਕ ਦਾਮਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰਖਰੂ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਦੋਵੇਂ ਦਾਰਫਨ੍ਹਾ ਥੀਂ ਗਏ ਸਾਬਤ, ਜਾਇ ਭਰੀ ਨੇ ਡਾਰ ਬਕਾਇ ਮੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਰਾਹ ਮਜ਼ਾਜੀ ਦੇ ਗਏ ਸਾਬਤ, ਨਾਲ ਸਿਦਕ ਦੇ ਗਏ ਵਿਹਾਇ ਮੀਆਂ ਸਯਦ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 76-77 ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ 1799 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪਾਕਪਟਨ ਵਿਚ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮਲਕਾ ਹਾਂਸ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਸੀ, 'ਤੇ ਔਲਾਹ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਇਲਾਕਿਆਂ (ਪਾਕਿਸਟਾਨ), ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਰਬੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸੰਕਟ ਗੰਭੀਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸੁਧਰੇ ਹੋਏ ਬੀਜਾਂ, ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਕੀੜੇਮਾਰ ਤੇ ਬੂਟੀਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ, ਡੀਜ਼ਲ, ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਨਿਗੂਣੇ ਵਾਧੇ, ਖੇਤੀ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀਆਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਲ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚਲਾ ਅਸਾਵਾਪਣ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਡੂੰਘਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਵਾਫਰ ਕਦਰ (ਮੁਨਾਫੇ) ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ

ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਰਾਖਵੀਂ ਫੌਜ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖ਼ਾਤਰ ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉੱਸਰ ਚੁੱਕੇ ਕਈ ਕਈ ਲੇਬਰ ਚੌਕ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥੀ ਘਰ ਪਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ

ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ (84.88 ਫੀਸਦ) ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਖਪਤਕਾਰੀ ਲੋੜਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਖਰਚ



ਕਰਮ ਬਰਸਟ
ਸੰਪਰਕ: 94170-73831

ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦਲਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਵਰਗਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਜ਼ੇ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਕੇ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 7300 ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ, ਦੁਸਰਾ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਗਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 1960ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੇਵੱਢੇ, ਲੰਗਤੇ ਪੰਜੀਵਾਦ ਨਾਲ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਲੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਜੀਬ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੰਗਤਾ ਪੰਜੀਵਾਦ ਅਤਿ ਦੇ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 37 ਲੱਖ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 4 ਲੱਖ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਹਨ।

ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਚ ਉਧਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਰਲਗੱਡ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਹਕੀਕੀ ਕਰਜ਼ਾ ਕਿੰਨਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉਪਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੀਰੀ ਨੌਕਰ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਲਗਭਗ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਾਮਨੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਅਤੇ ਖਰਚ ਵਿਚਲਾ ਪਾੜਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਧਿਓ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੌਣਾ ਹਿੱਸਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਰਫ ਵਿਆਜ ਦੀ ਮੋੜਾਈ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਗੂਣੀ ਉਜਰਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ 'ਤੇ ਹੀ ਧਨੀ ਫਾਰਮਰਾਂ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਅਤੇ ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀਆਂ ਭੰਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਸਮਫਰੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਘੋਰ ਨਰਕ ਵਰਗੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰੂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਦਰਲੇ ਪਛੜੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦੇ ਖਹਿ-ਭੇੜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਿਗਤਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਸਾਵੇਪਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਸਜੀਵ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮੋੜਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰੋਂ ਬੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਹਲੀ ਹੋਈ ਵਾਧੂ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰੇਯੋਗ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਮੇਤ, ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਸਮੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਆਮਦਨ ਵਾਂਗ ਖਪਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਅੰਦਰਲੇ ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਰਧ ਬੇਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 45 ਫੀਸਦ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ (55 ਫੀਸਦ) ਵਿਹਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ।

ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਮੰਦਗਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੇਂਡੂ/ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬੇਸਹਾਰੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੇਂਡੂ/ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਅਤੇ ਭਰਮਾਉਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ, ਕੁਝ ਗਿਣਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬਾਂਗ ਬਣ ਸਕਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਥੇਬੰਦ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਇਕਜੁੱਟ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨਗੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕਹਿਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ 72 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ (86 ਫੀਸਦੀ) ਗੈਰ-ਸੰਸਥਾਈ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਫਾਰਮਰ (ਧਨੀ ਕਿਸਾਨ) ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੀ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲਹਿਣੇਦਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਤੋੜਵੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਜੂਲਦੇ ਹਨ। ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰਨੀਆਂ

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਐ ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ!

ਅਮਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਨੂੰ,
ਬੜੇ ਕਾਹਲੇ ਨੇ ਗੈਰ,
ਪਰ ਤੇਰੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਹਰਦਮ,
ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਖੈਰ।

ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੁੰਦਾ,
ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ 'ਚ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੇ,
ਖਿਲਾਰਦੇ ਨੇ ਗੋਟੇ,
ਕਦੇ ਹਰਿਮੰਦਰ 'ਚ ਬੇ-ਅਦਬੀ,
ਕਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਟੋਟੇ।

ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੁੰਦਾ,
ਇਹ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਪੱਤਰੇ ਬੇਦਾਂ ਦੇ ਨ ਪਾਟ,
ਨ ਬੇਅਦਬ ਹੋਏ ਪੁਰਾਨ,
ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ,
ਨ ਬਾਈਬਲ, ਕੁਰਾਨ।

ਹਰ ਕੋਈ ਧੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨੀਂ ਕਰਦਾ,
ਕੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ,
ਧੀਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਹੂੰ ਮਾਸ ਵਾਲੇ,
ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਪਾ ਦੇਣ ਫਿੱਕ,
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਜਾਏ ਹਾਂ,
ਲਹੂ ਦਾ ਰੰਗ ਇਕ।

ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾ ਦਿੰਦੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ,
ਹਰ ਕੰਮ 'ਚ ਚੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਛੁੱਲ੍ਹਦਾ ਖੂਨ ਹੈ ਜਦੋਂ,
ਮਨੁੱਖਤਾ ਜ਼ਾਰੇ ਜ਼ਾਰ ਰੋਂਦੀ ਹੈ,
ਲੱਗੇ ਜ਼ਖਮ ਗਹਿਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ,
ਵਾਰੇ ਵਾਰ ਪੌਂਦੀ ਹੈ।

ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾ ਨਾ,
ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਾਲਦੇ ਨਾ,
ਕਦੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਧੀ ਦੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ,
ਕਹਿੰਦੇ ਧੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।
-ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਪਿੰਡ ਚਹਿਲਾ

ਤੇਰੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ,
ਨ ਕਿਧਰੇ ਅਖਵਾਉਣ ਜੈ ਚੰਦ,
ਤਾਣੀ ਨਾ ਉਲਝੇ ਫੇਰ,
ਨਾ ਪਿਆਰਾਂ ਦੀ ਟੁੱਟੇ ਤੰਦ!

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਪੰਗਾ

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦਾ,
ਹੁਣ ਠੋਕਾ ਲੈ ਲਿਆ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ
ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਏ ਸੀ ਬਣਗੇ,
ਕੁਝ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ।
ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਲੋਨੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ,
ਖਾ ਗਈਆਂ ਰੁੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ।
ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਲੇ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ,
ਸਾਹ ਘੁੱਟਦਾ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰਾਂ।
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦਾ,
ਹੁਣ ਠੋਕਾ ਲੈ ਲਿਆ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ।

ਧਾੜਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਏ,
ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਆ ਲੁੱਟਣਗੇ,
ਜ਼ਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਤੂੰ!
ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਸੁੱਟਣਗੇ।

ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਅੰਬਰ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ,
ਨਿੱਤ ਲੱਖਾਂ ਚੱਲਣ ਮੋਟਰਕਾਰਾਂ
ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਨਾ ਮਿਲਦੀ,
ਲਗਣ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ।
ਜਸਵਿੰਦਰਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ
ਚਿੰਤਾ ਵਧ ਗਈ
ਕੀ ਕਰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ
ਜਾਗਦੇ ਰਹੇ, ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ।
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦਾ,
ਹੁਣ ਠੋਕਾ ਲੈ ਲਿਆ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ
ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਅੰਬਰ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ,
ਨਿੱਤ ਲੱਖਾਂ ਚੱਲਣ ਮੋਟਰਕਾਰਾਂ।
-ਸੁਬੇਦਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਹੱਸਣ ਵੱਸਣ ਭਾਈਚਾਰੇ,
ਸਹਿਹੋਂਦ ਦਾ ਲੈ ਸਬਕ,
ਵਗੇ ਨਾ ਹਨੂੰਰੀ ਦਰਦਾਂ ਦੀ,
ਨਾ ਕੋਈ ਉੱਠੇ ਤੁਬਕ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ

ਹੰਦਿਆਏ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗੋਲਕ।
ਜੜਤੀ ਐ ਲਾਹ ਕੇ ਫੋਲਕ।
ਨੋਟ ਨਾ ਡਿੱਗੇ ਬਾਹਰ।
ਲੱਗੇ ਨੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਹਰ।

ਕੜ ਕੜ ਕਰ ਢਾਲੇ ਡਿੱਗਣ।
ਆਉਂਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਹੈ ਜਿੰਦਣ।
ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।
ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਘੇਰੇ।

ਜਿਸ ਦਰ ਨੇ ਭੰਡੀ ਮਾਇਆ।
ਉਥੇ ਹੀ ਭੜਬੁ ਪਾਇਆ।
ਹੁੰਦੇ ਸਿੱਖ ਪੱਗੇ ਪੱਗੀ।
ਚਲਦੀ ਐ ਠੋਰੀ ਠੱਗੀ।

ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ-ਓ-ਹਿਯਾਤ

ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਏ
ਜਦ ਉਹ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ
ਆਪਣਾ ਅਸਤਿਤਵ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ
“ਕਲਮ” ਨੂੰ ਹਿਰਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ
ਚੰਦ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵੇਚ ਦਿੰਦੈ।

ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨੇਜ਼ੇ।
ਅਕਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਭੇਜੇ (ਦਿਮਾਗ)।
ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਬਹਾਨਾ।
ਪਾਉਣਾ ਏ ਟਿੱਡ ਵਿਚ ਕਾਨਾ।

ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਏ।
ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ
ਝਰੀਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਬੁਣ
ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ-ਭਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ
ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾ ਕੁਰਾਰੇ ਪਾ ਦਿੰਦੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਅੜ ਕੇ।
ਲੈਣੀ ਪਏ ਚਾਹੇ ਲੜ ਕੇ।
ਹੋ ਜੇ ਭਾਵੇਂ ਖੜਕਾ-ਦੜਕਾ।
ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਨੂੰ ਤੜਕਾ।

ਲੱਗਦੇ ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰੇ।
ਪਚਣਾ ਨਹੀਂ ਮਾਨਾਂ ਤੇਰੇ।
ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮ ਧਿਆ ਲੈ।
ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਜਾਨ ਛੁਡਾ ਲੈ।
-ਮਾਨ ਭੈਣੀ ਬਾਘੇ ਆਲਾ
9915545950

ਧੀਆਂ

ਹਕੀਕੀ ਲੇਖਕ ਉਹ ਹੁੰਦਾ
ਜੋ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਨਈਂ।
ਤੇ ਨਾ ਉਹ ਕਦੀ
ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਲਿਖਣਾ ਛੱਡਦਾ।
ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ
ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਦਿੰਦੈ।
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰਦੈ।
ਤੇ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਿਉਂਦੈ।
-ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 9855259650

ਚਿੱਤ੍ਰ-ਗੁਪਤ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ

ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ, ਕਿ ਜੇ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਤਹਿਤ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੇ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣੀ, ਨੇਮ ਨਾਲ ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਾਲਾਂਵੱਧੀ ਇਹ ਨੇਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਆਦੀ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ 'ਚ ਦੁੱਧ, ਘਿਉ, ਮਿੱਠਾ, ਪਿੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਲੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਰੀ ਖਾਣੇ ਖਾਂਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਉਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹਜ਼ਮ ਤੇ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਬਲ ਬਾਹੂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ



ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ
604-589-5919

ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ, ਪੱਠੇ ਵੱਢਦੇ ਕੁਤਰਦੇ; ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ, ਤਰਖਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੋਲ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਹਲ, ਪੰਜਾਲੀਆਂ, ਸੁਹਾਗੇ, ਮੁੰਨੇ, ਚਉ ਬਣਾਉਣਿਆਂ ਪਸੀਨੇ ਪਸੀਨੀਂ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਓਧਰ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਤਪਦੀ ਭੱਠੀ ਮੁਹਰੇ ਬੈਠਿਆਂ ਤੱਤੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਫਾਲੇ ਚੜ੍ਹਣਾ, ਕਹੀਆਂ, ਰੰਬੇ, ਦਾਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ, ਹਲਟਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ, ਮਾਹਲਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਕੋਈ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਤੇ ਇੰਜ ਸਭ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਸਰੀਰ 'ਚ ਪਚ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਉਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਅਤੇ ਸਖਤ ਕੰਮ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਘਰਾਂ 'ਚ ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਦੋ ਕਦਮ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਾਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਗੁਣਚਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾ 'ਚ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਰੱਜ ਕੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੀਟ, ਸ਼ਰਾਬ, ਦੁੱਧ, ਘਿਉ ਅਤੇ ਤੇਲ 'ਚ ਤਲੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਆਪ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਗੁਣਿਆਂ ਦੀ ਆਉ-ਭਾਗਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ, ਸਮਾਜਿਕ ਇਕੱਠਦਾਰੀਆਂ 'ਚ ਤਲੇ ਹੋਏ, ਚਰਬੀ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਚ ਖਾਣੇ ਪਚਾਕੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਰੱਜ ਰੱਜ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਅਗਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਰੂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਪੁਣ ਛਾਣ ਕੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੰਬੀਆਂ ਦੌਤਾਂ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨ/ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਰਮ ਉਦੋਂ ਖੋਰੂ ਖੋਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਨਾੜਾਂ ਚਰਬੀ ਜੰਮ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਖਬਰ ਬੰਬ ਡਿੱਗਣ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਦਿਲ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲਿਓਂ ਜਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ ਜਾਪੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਸੂਗਰ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਸਭ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਧ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਰਜਨ ਨੇ ਮੇਰੀ ਖੱਬੀ ਲੋੜ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਨਾੜਾਂ ਕੱਢ, ਸਾਰੀ ਛਾਤੀ ਖੋਲ ਕੇ ਦਿਲ ਦੁਆਲੇ ਬਾਈ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਰੀ ਆਰਟਰੀ ਬਾਈਪਾਸ ਗਰਾਫਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੌੜ ਦੌੜ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਡੰਡੀਆਂ ਘਸਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ

ਪਹਾੜ ਮਿੱਧ ਸੁੱਟੇ; ਜੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਕਸਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇ? ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸੁਆਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਵੱਖਰਾ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ; ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਰ ਘਟਨਾ ਘਟਦੀ, ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦਾ ਹੈ। ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਰੀਅਰ ਵਿਊ ਅਤੇ ਸਾਈਡ ਵਿਊ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚਦੀ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਝਕੰਨੀ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਖੁੰਜਾ (ਬਲਾਈਂਡ ਕਾਰਨਰ) ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਾਰ ਚਲਦਿਆਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਅੰਨੇ ਖੁੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਠਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਖਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਿਆਣਪ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਸਮਝ ਦੇ ਉਲਟ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਫਾ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਹ ਸਾਡੀ ਸੋਚੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਡਾਢਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮਨ 'ਚ ਫੁਰਨੇ ਉਪਜਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬੰਦਾ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ, ਜੇ ਉਹ ਫੁਰਨੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਜਦੋਂ ਫੁਰਨਾ ਬਣੇ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਦੌੜ ਕੇ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਹਾਈਕ ਕਰ ਕੇ ਆਉਣਾ; ਜੇ ਇਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਘੂ ਤੇ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਚੰਦ 'ਤੇ ਘੁੰਮ ਆਇਆ ਹੋਵਾਂ, ਤੇ ਜੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਨ ਬੁਝਿਆ ਬੁਝਿਆ ਰਹੇ। ਹਰ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰੋਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇੰਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰੋਚਕਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਜਿਸ 'ਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰੋਚਕਤਾ ਹੋਵੇ ਉਹੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਖੜੋਤ ਵੀ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਹੀਦਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਤਕੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਾਰੂ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਢੇਰੀ ਨਹੀਂ ਢਾਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਇੱਕੋ ਰਾਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਬਲਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦੀਆਂ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸੱਚੀ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹਿਸ 'ਚ ਪੈਣ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਗੜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਧਰਵਾਸ ਦੁਆ ਸਕਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ? ਬੇਲੋੜੀ ਬਹਿਸ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿਲਾਰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਕਸਰ ਨਸੀਹਤ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ, ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਆਦਿ। ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਤੁਹਾਡੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਪਲ ਪਲ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਤਾਈਂ ਅੱਪੜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਆਪਣੇ ਜਮਦੂਤ ਭੇਜ ਕੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਰਕ ਜਾਂ ਸੁਰਗ ਵੱਲ ਵਿਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਮਦੂਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਬੰਦਾ ਲੈ ਆਏ, ਜਾਓ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਓ।

ਇਹ ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਸਾਖੀ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਖਿਆਲ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਿੱਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਲ ਪਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ! ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਹਾਈਕ ਕਰਦਾਂ ਤਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ



ਝੁੰਘੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਪਹਾੜ ਦੇਖ ਵੀ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਰੂਰ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਪੰਗੇ 'ਚ ਫਸ ਗਏ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਟਿਕ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਇਹ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਗਿਲਦਾ ਕਹਿਨਾ ਕਿ ਭਾਈ ਕਸਰਤ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਖਾਇਆ ਕਰੋ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੇਖ ਸੁਣ ਹੁਣ ਚਿੱਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁਫਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਨਾ ਆਪ ਕੋਈ ਕੌੜਾ

ਕਸੈਲਾ ਖਾਂਦਾ ਨਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਿੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਦੌੜਾਂ ਦੌੜਦਾ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਵਾਧੂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ; ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ, ਵਿਆਹਾਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਤੇਲ ਤੇ ਘਿਓ 'ਚ ਗੜ੍ਹਚ, ਬਣੇ ਹੋਏ ਪਕਵਾਨ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਜੱਖਣਾ ਪੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਤਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਗਰ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸਟਰੋਕ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ



ਕਰਦੇ, ਖਾ ਖਾ ਢਿੱਡ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਭਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਚਿੱਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਈਏ। ਤਰਕੀਬ ਬਣਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾ ਗਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਬਹੁਤ ਡੀਗਾਂ ਮਾਰਦਾ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਿ ਕਸਰਤ ਕਰੋ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਦੌੜੋ, ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੋ, ਗਿਣਮਾ ਮਿਣਮਾ ਖਾਓ ਤੇ ਇੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਦੌੜ ਦੌੜ

ਵੱਖੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹਦਾ, ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡਾਢਾ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਪਿਆ। ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਾਓ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਨਾੜਾਂ ਅੱਧ ਪਚੱਧੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹ ਚਲਦਾ ਰਹੇ, ਇਤਨਾ ਕੁ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਟੁੱਟ ਜਾਏ ਕਿ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਸੜਕਾਂ ਘਸਾਉਂਦਾ ਤੇ ਪਹਾੜ ਮਿੱਧਦਾ ਫਿਰਦਾ ਉਸ ਮਰਜ਼ ਤੋਂ ਤੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਣਾ! ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸਮਝਦਾ।

ਮਾਂ ਦੀ ਚਿੱਤ੍ਰ-ਗੁਪਤ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਸਾਖੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਕੇ; ਉਸ ਦੀ ਸੱਚੀ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ 'ਚ ਨਾ ਪੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਸਾਰੂ ਸੇਧ ਲੈ ਇਸ ਅਚੰਝੇ ਭਰੀ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਮਨ ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਅਤੇ ਉਲਝਿਆ ਸੰਤੁਲਨ ਸੁਲਝਦਾ ਲੱਗਿਆ। ਸਮਝ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੀਮਤ ਮੱਤ, ਸਮਝ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸਹੀ ਚੱਲ ਸਕੇ, ਚੱਲੇ। ਮਨ ਦਾ ਉਸਾਰੂ ਮਿਥਿਆ ਰਾਹ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਔਕੜਾਂ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਡੋਲ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸਾਡਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ 'ਚ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਜਾਂ ਕਚਿਆਈ ਦੀ ਪਰਖ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਮਲ ਅਤੇ ਉੱਦਮ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੋ। ਉੱਦਮ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏਗਾ। ਮਨ 'ਤੇ ਸੋਝੀਆਂ ਅਤੇ ਅਤਬ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ, ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਢਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਡਿਗਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਦਲੀਲ ਵਾਰਸ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਿਗੂਣੀ ਜਾਂ ਐਵੇਂ ਨਾ ਸਮਝੋ।

ਚਿੱਤ੍ਰ-ਗੁਪਤ ਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਤਾਬ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਲੇਖੇ ਦਾ ਵੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ “ ਚਿੱਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ ਤਬ ਕਉਣ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ” ਪੜਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਹੁਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਤੱਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲੋਚਦੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ, ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭੈ ਅਤੇ ਡਰ ਕੇਹਾ? ਬਹੁਤੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਗੱਡੇ ਨਾ ਲੱਓ, ਬੇਲੋੜੇ ਨਾ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫੁਰਨੇ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ, ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨਕੂਲ, ਸਾਵੀਂ ਪੱਧਰੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਓ।

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਸੰਭਵ

ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ



ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਫੋਨ: 92560-66000

ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਰੀਬੀ ਦੀ ਮੌਤ, ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣਾ, ਨਤੀਜਾ ਖਰਾਬ ਆਉਣਾ, ਕਿਸੇ

ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਅਨੁਸਾਰ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇ, ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ, ਕਰਜ਼ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ



ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਣਦੀ ਮਦਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਨੀਰਸਤਾ ਭਰ ਜਾਣਾ, ਦੋਸਤ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਰਹਿਣਾ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨਾ, ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਣਾ, ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨਾ, ਦੁਖੀ ਰਹਿਣਾ, ਨੀਦ ਵੱਧ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਣਾ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਰਹਿਣਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ, ਵੱਧ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਚਿੜ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ

ਦੇਣਾ, ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਵਧਣਾ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਣਾ, ਬੱਕਿਆ ਬੱਕਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਮ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ।

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਥਕਾਵਟ, ਦੁਬਲਪਨ ਜਾਂ ਮੋਟਾਪਾ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸਿਰ ਪੀੜ ਆਦਿ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ/ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ/ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਕੋਈ ਪਾਗਲਪਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਰੀਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਹਿਮਾਂ- ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਾਦੂ ਟੁਣਿਆਂ, ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ/ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

‘ਛੱਲੇ’ ਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤਲਾਸ਼ਦਾ ਨਾਟਕ- ਛੱਲਾ

ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਮਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਮੋਰ ਨਾਟਕਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਦਿਨ- ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਰ ਉਸ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਗਾਈਡ ਗੁਰੂ ਡਾ. ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਪਾਸੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2005 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2022 ਤਕ ਦੇ 17 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਵਕਫੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ‘ਚ 30 ਮੌਲਿਕ ਤੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ

ਦੀ ਪੁਸਤਕ-ਪਨਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉੱਥੋਂ ਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਜੱਲੇ ਤੇ ਛੱਲੇ ਦੀ ਲੋਕ ਕਥਾ ਵਿਚਲੀ ਛੱਲੇ ਦੇ ‘ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਆਉਣ’ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਉਸ ਦੇ ‘ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ’ ਸੁਖਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦਾ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਸ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਬਣੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਸੰਨ 2014 ਦੌਰਾਨ ਇਰਾਕ ਵਿਚਲੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਮੂਲਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ 39 ਭਾਰਤੀ ਛੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਛੱਲੇ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਸਾਂਚੀ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਛੱਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕੇ ਪਰ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਆਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਇੱਛਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੰਭਾਵਿਤ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਰਾਹ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਮੇਂ ਲੈਪੀ ਬਾਬਾ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲਮਕਾਇਆ ਲੈਪਟਾਪ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ

ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸੀਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਵੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵਿਤ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਹੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ

ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਏਜੰਟ ਵਲੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਉਹ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦੂਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਰਵਜਨਕ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ, ਲੁਟੇਰਿਆਂ, ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੀ ਵਰਗੇ ਹੋਣਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਰਾਕ ਵਰਗੇ ਮੂਲਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਬੀਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਾਟਕਕਾਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਉਤਰ ਅਬੀਰ ਵਲੋਂ ਮਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਖਾਈ ਮਾਨਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਮਾਨਵੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰਾਈ ਤੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਮਾਨਵਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਵੀ ਹਰ ਹਾਲ, ਹਰ ਕਾਲ ਤੇ ਹਰ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਬੀਰ ਤੇ ਮਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਵੀ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਸਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੀ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਰਾਕ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਈ. ਐਸ (ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ) ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਸਾਥੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਬੀਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਇਰਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦਾ ਹੈ।

ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸਚਾਈ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਮਨੀ ‘ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੱਚ ਲੁਕਾਉਣ ਬਦਲੇ ਉਸਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਰੰਗਤ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਵਿਚਲਾ ਲੈਪੀ ਬਾਬਾ ਦਾ ਕਰੈਕਟਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਪਾਗਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਚਲਾਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਲੈਪੀ ਬਾਬੇ ਵਰਗੇ ਅਰਧ ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਸਟੇਜੀ ਮੰਚਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਸ਼ਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਇਸ ਦੇ ਮੰਚਨ ਰਾਹੀਂ ਨਾਟਕ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ਮੁਖੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਟਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਲਾ ਦਾ ਬੱਝਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ‘ਤੇ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਾਟਕ ਸੁਚਿੰਦਰ ਸਾਗਰ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਕਈ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਲਾ ਭਵਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਵੈੱਡੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 96 ਪੰਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 180 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਓਏਸੀਜ਼ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ
ਫੋਨ: 91-89682-82700

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਤੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਯਾਜ਼ਰੀ ਵੀ ਲੁਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਾਟਕ ਪੁਸਤਕ ‘ਛੱਲਾ’ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਲੇ ਮਲਾਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਛੱਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੀ ਪੁਨਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤਲੇ ਭਾਰ ਵੰਡਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਗਏ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਛੱਲੇ (ਨੌਜਵਾਨ) ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੇ ਇਸ ਪਾਤਰ ਵਾਂਗ ਜਾਨਲੇਵਾ ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੱਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੇ ਛੱਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਘਰਾਣਿਆਂ



ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਛੱਲਾ’

ਕਰਦੇ ਹਨ: ਛੱਲੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਢਹਿਣਾ ਏਦਾਂ ਕਦ ਤੱਕ ਬਹਿਣਾ ਉਏ ਆਖਿਰ ਉਠਣਾ ਪੈਣਾ ਗੱਲ ਸੁਣ ਛੱਲਿਆ ਹੱਸ ਪੈ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ‘ਤੇ ਨੱਚ ਪੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਮਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਭਲਵਾਨ, ਬੰਬੀਰੀ, ਕਾਲਾ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ

(ਸਫਾ 21 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੀ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹੈ।”

ਮਾਰਕਸ ਅਨੁਸਾਰ: “ਮੇਰੀ ਫਲਸਫਈ (ਆਤਮਿਕ) ਹੋਂਦ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ... ਓਹੀ ਆਤਮਾ ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫਰ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਉਗਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਪਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਸੂਖਮ, ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਦਿਖ ਨਿਚੋੜ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।... ਹਰ ਸਚੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਤੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਜਿੰਦ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫੀ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੱਚ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫੀ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਸੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ... ਦਰਪੇਸ਼ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਫਿਲਾਸਫਰ ਉਹ ਕਾਰਜ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੇ ਜਿਹੜਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਵਿਕਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ... ਜਿਵੇਂ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਲਾਸਫੀ ਆਪਣਾ ਠੋਸ ਹਥਿਆਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਤਮਿਕ ਹਥਿਆਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ... ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਫਿਲਾਸਫੀ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਢਾਲੇ ਬਿਨਾ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।”

ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਸਚ ਇਹ ਹੈ: “ਕੁਦਰਤ ਸਿਰਮੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰੀ ਮਨ ਕੁਦਰਤ

ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਈਏ

ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਦੋਸਤ ਕੋਲ ਦੋ ਜੁੜਵਾਂ ਧੀਆਂ ਹਨ-ਇਕ ਕੋਲ ਮਾਂ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਬਚਿੱਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜੋਰ ਲਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਬੱਚੇ ਵਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ-ਖਿੱਝ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਰੁਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ



ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਾਲੀਵਾਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਨਾ-ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਡਿਗੇ। ਸਭ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਹੂਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਘਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ-ਕੁਝ ‘ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੱਲੀ ਹੋਈ ਲੱਤ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤੇ ਕੱਢਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਧੰਨ ਹਨ ਇਹ ਲੋਕ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ‘ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ

ਦਰਦੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਹੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ, ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਅੱਜ ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸੰਤ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮੀ ਲੋਕ ਵੱਸਦੇ ਨੇ ਜੋ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਵੈਟਰਨਰੀ ਡਾਕਟਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਹਨ ਜੋ ਬੇਜੁਬਾਨੇ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਈ ਵਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਬੜੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ (ਵੈਟਰਨਰੀ ਡਾਕਟਰ) ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਡਾਕਟਰ ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਜੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਡਾਕਟਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਐਨੇ ਕੋਮਲ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ।

ਡਾ. ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਗਵਾਂਢਣ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਛੁੱਟੀ ‘ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਕਲੀਨਿਕ ‘ਚ ਲੈ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿਆਂਗਾ ਉਹ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਬਿੱਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਿੱਲ ਮੈਂ ਆਪੇ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ। ਕਲੀਨਿਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਐਕਸਰੇਅ ਲਏ, ਟੀਕੇ ਲਾਏ ਤੇ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਦਿੱਤੇ। ਕੁੱਤਾ ਇਕ ਬੇਜੁਬਾਨ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ

ਇਨਸਾਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ, ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਬੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਦਰਦ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਡਾ. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਨੇ ਕਮਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਮਰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣਾ। ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਦਿਓਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਹਿ ਦਿਲ ਤੋਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਗਵਾਂਢਣ ਕੋਲ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਫੋਨ ਆਇਆ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਂਦੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਰਾ ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੁੱਤਾ ਫਰੀਜਰ ‘ਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੈਸੇ ਹੋਣਗੇ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗੀ। ਮੈਂ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਂਢਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਸਿਰ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਾ ਕੇ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦਾ ਕਿੱਦਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਡਾ. ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਾਊਂਟਰ ‘ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੀ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਾਠਕੋ ਚੰਗੇ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਤਹਿ ਦਿਲ ਤੋਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਫੋਨ ਕਾਲ ‘ਤੇ ਐਨਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਤੇ ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹੀਰੋ ਤੇ ਹੀਰੋ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਿਨ-ਦੁੱਗਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਵੀ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ



ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਰੈਥਲੈੱਸ' ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਰਦਾਰ ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ ਫਰੇਨਕਿਨੀ ਅਤੇ ਪਰਵਲੈਸਕੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ:

ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ: ਤੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇੱਛਾ ਕੀ ਹੈ?

ਪਰਵਲੈਸਕੋ: ਅਮਰ ਹੋਣਾ... ਫਿਰ ਮਰ ਜਾਣਾ।

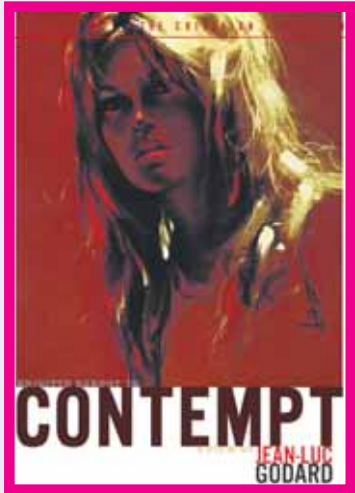
ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ: ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਦਾਸ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹਾਂ।

ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ: ਤੇਰੀ ਆਖਰੀ ਸਤਰ ਖੁਬਸੂਰਤ ਹੈ- 'ਦੁੱਖ' ਅਤੇ 'ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ' ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੁਣਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ 'ਦੁੱਖ' ਚੁਣਾਂਗੀ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ??

ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ (3 ਦਸੰਬਰ 1930-13 ਸਤੰਬਰ 2022) ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ 'ਦੁੱਖ' ਚੁਣਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 'ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ' ਦੇ ਖਲਾਅ ਤੋਂ ਉਭਾਰ ਕੇ ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ। ਇਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਪੈਚੀਦਗੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਕੈਨਵਸ ਘੜਨ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ 'ਬੋਧਿਕ ਲਿਖਤਾਂ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਬਰੈਥਲੈੱਸ' ਜਿਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਫਰੈਨਕਿਸ ਟਰੂਫੋਟ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਜਾਮੇ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਟਕਥਾ ਤੋਂ ਬਣਾਈ, ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦਿਆਂ ਡਾਇਲਾਗ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਝਰੀਟੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਘੁਲਾਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਆਲਟਰ ਈਗ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਬੇਚੈਨ, ਬੇਕਸ ਤੇ ਤੜਫਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਆਪਹੁਦੇ ਹਨ, ਅਚਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੌਕੇ ਦੇ ਵਹਾਅ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਦਿਖਾਈ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚੋਂ ਅਸਲ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਚ-ਮੁਹਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਤੇ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿਆਸੀ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਨ; ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਉਪਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੀਨ ਰੋਚ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਤਿਖੇਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਜੀਨ ਰੋਚ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਸਿਨੇਮਾ ਵਰਇਟੇ' (ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਸੱਚ) ਵਿਚੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਿਲਮਾਂਕਣ



ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਬਰੈਥਲੈੱਸ' ਤੇ 'ਕਨਟੈਂਪਟ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ।



ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੀਨ ਲਾਕ ਗੋਦਾਰਦ।

ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਗੋਦਾਰਦ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ 'ਹੋਂਦ ਦੇ ਦਵੰਦਾਂ' ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ 'ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨਸਾਨ ਕੌਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੈ ਵੀ ਨਹੀਂ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 'ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ' ਦੀ ਕਲੀਨੀਕਲ ਸਟੱਡੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ 1963 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਲੀ ਮੀਪਰਸ' (ਕਨਟੈਂਪਟ) ਇਟਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਲਬਰਟੋ ਮੋਰਾਵਿਆ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਸ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਖਾਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ, ਕਲਾ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ

'ਡੀਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਗੇਜ਼' ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਲਮ, ਸਿਨੇਮਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਦੇ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਪਰ ਬੇਦਰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਅੰਗਾਤਮਿਕ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਘਮਸਾਣ ਮੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੋਮਰ ਦੀ 'ਉਡੀਸੀ' ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਗੋਦਾਰਦ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਲਟ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇੰਦਾਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਰਾਜਿਟ ਬਾਰਦੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਫਿਲਮ

ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਦਾਰਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇੰਨੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ 'ਨਿਊਡ ਸੀਨ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਆਹੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ: 'ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅੰਗ ਪਸੰਦ ਹਨ?' ਗੋਦਾਰਦ ਇਕ ਸੈਕਸ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ 'ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ' ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁੰਝਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਫਰਿਟਜ਼ ਲੈਂਗ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿਨੇਮਾਸਕੋਪ' ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ

ਜਿੱਥੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਗੋਦਾਰਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਨ ਪਾਲ ਸਾਰਤਰ, ਬ੍ਰਿਟੋਨ, ਅਲਬੂਸਰ ਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ 'ਆਪਣੀ' ਧਿਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਗੁੱਡਬਾਏ ਟੂ ਲੈਨਗਜ਼', 'ਵੀਕ ਐਂਡ', 'ਮਸਕੂਲੀਨ ਫੈਮਿਨਿਨ', 'ਇਮੇਜ', 'ਬੈਂਡ ਆਫ ਆਊਟਸਾਈਡਰਜ਼', 'ਟੂ ਆਰ ਥ੍ਰੀ ਬਿੰਗਜ਼', 'ਏ ਵਿਮੈਨ ਇਜ਼ ਏ ਵਿਮੈਨ', 'ਫਾਰ ਐਵਰ ਮੋਜ਼ਾਰਟ', 'ਐਵਰੀਮੈਨ ਫਾਰ ਹਿਮ', 'ਜਸਟ ਗ੍ਰੇਟ', 'ਡਿਟੈਕਟਿਵ', 'ਕੀਪ ਯੂਅਰ ਰਾਈਟ ਅੱਪ' ਆਦਿ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਹ ਚਾਹੇ 'ਗੁਚੇ ਪ੍ਰੋਲੋਤਾਰੀਅਨ' ਨਾਮੀ ਮਾਉਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ 'ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਚਿੱਲੀ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇ, ਗੋਦਾਰਦ ਆਪਣੀ ਕਲਾ, ਸੁਹਜ, ਸਮਾਜਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਉਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲਗੱਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਉਸ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ 'ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਮਰ ਜਾਣਾ' ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਮਅਰਥੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

'ਕੱਢਣਾਂ ਅਤੇ ਸੱਪਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਕਾਰਗਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਮ ਜਨਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ'।

ਗੋਦਾਰਦ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਫਿਲਮ 'ਕਨਟੈਂਪਟ' ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ 'ਹਿਸਟਰੀ (ਜ) ਡੂ ਸਿਨੇਮਾ' ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਸਿਨੇਮਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਜਿੰਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੋਦਾਰਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਲੜਾਈਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਐਲਫਾਵਿਲੋ' ਉਸ ਸਰਕਾਰੀ-ਤੰਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਫਿਲਮ 'ਮੋਡ ਇਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.' ਸਿਆਸੀ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਿਆਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਕਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਉਲਝਿਆ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਆ ਰਹੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਚਿਹਰਾ ਰਿਹਾ।

1970 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਹੋਅਰ ਐਂਡ ਐਲਸਵੇਅਰ' ਵਿਚ ਉਹ ਪਿਕਾਸੋ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਕ੍ਰਿਤ 'ਗੁਰਨਿਕਾ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੱਤਕ ਐਡਨਰੋ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਲਾ ਚਿਨਨਾਉਸ' ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਹਜ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੇਢੇ ਦਾਅ ਕੱਟ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਦੀ' ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ' ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਗੋਦਾਰਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਨ ਪਾਲ ਸਾਰਤਰ, ਬ੍ਰਿਟੋਨ, ਅਲਬੂਸਰ ਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ 'ਆਪਣੀ' ਧਿਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਗੁੱਡਬਾਏ ਟੂ ਲੈਨਗਜ਼', 'ਵੀਕ ਐਂਡ', 'ਮਸਕੂਲੀਨ ਫੈਮਿਨਿਨ', 'ਇਮੇਜ', 'ਬੈਂਡ ਆਫ ਆਊਟਸਾਈਡਰਜ਼', 'ਟੂ ਆਰ ਥ੍ਰੀ ਬਿੰਗਜ਼', 'ਏ ਵਿਮੈਨ ਇਜ਼ ਏ ਵਿਮੈਨ', 'ਫਾਰ ਐਵਰ ਮੋਜ਼ਾਰਟ', 'ਐਵਰੀਮੈਨ ਫਾਰ ਹਿਮ', 'ਜਸਟ ਗ੍ਰੇਟ', 'ਡਿਟੈਕਟਿਵ', 'ਕੀਪ ਯੂਅਰ ਰਾਈਟ ਅੱਪ' ਆਦਿ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਹ ਚਾਹੇ 'ਗੁਚੇ ਪ੍ਰੋਲੋਤਾਰੀਅਨ' ਨਾਮੀ ਮਾਉਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ 'ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਚਿੱਲੀ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇ, ਗੋਦਾਰਦ ਆਪਣੀ ਕਲਾ, ਸੁਹਜ, ਸਮਾਜਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਉਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲਗੱਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਉਸ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ 'ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਮਰ ਜਾਣਾ' ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਮਅਰਥੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lothrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner: 2018-2021

Call for Listing Special 2022

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279



Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952



Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary



Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350



Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

- | | | | |
|---|--|--|---|
| 1. 380 cardona Cir
Pleasanton CA 94583 | 5. 1693 Corpsman St
Manteca, CA, 95337 | 8. 105 Machado Ct
Tracy, CA, 95376 | 11. 1663 Dedini Ln
Ripon, CA, 95366 |
| 2. 5788 Arlene way
Livermore CA 94550 | 6. 5177 Roycroft Way
Fremont, CA, 94538 | 9. 3315 Mount Everest dr
San Jose ca 95127 | 12. 2447 Remy Cantos Dr
Tracy, CA, 95376 |
| 3. 2569 Bennett ct
Tracy CA 95377 | 7. 2925 Mabury Rd
San Jose, CA, 95133 | 10. 16765 oak view Cir
Morgan hill ca 95037 | 13. 4732 Zinnia ct
Livermore CA 94551 |
| 4. 3055 Bernard Ave
San Ramon, CA, 94583 | | | 14. 27490 Mangrove Rd
Hayward, CA, 94544 |

Market is hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Purchase Loan and Refinance

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!! Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067 CABRE Lic.#01180969
DHMS, Loan Broker NMLS# 352095